

לאומי | דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023

הדוח על הסיכונים נמצא באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il < אודות < מידע
כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים, ובאתר מגנ"א של רשות ניירות ערך
בכתובת: www.magna.isa.gov.il

תוכן העניינים

עמוד	
	חלק 1 מידע כללי
4	דוח על הסיכונים
4	מטרה ועקרונות הגילוי
5	מידע צופה פני עתיד
6	תחולת היישום
7	
8	חלק 2 יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים
8	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
10	גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)
11	מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו
18	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר
21	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OVI)
22	מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים
24	חלק 3 הרכב ההון
24	הרכב ההון הפיקוחי (CC1)
26	מידע נוסף על הון והלימות הון
32	חלק 4 יחס המינוף
32	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
33	יחס המינוף (LR2)
34	חלק 5 סיכון אשראי
34	מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)
38	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CRI)
38	שינויים במלאי החובות בסיווג לא צובר (CR2)
38	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)
41	סיכון אשראי לפי ענפי משק
45	חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפירעון
46	חשיפות למדינות זרות
49	שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)
50	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
51	השימוש בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי (CRD)
52	הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)
53	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
54	מידע נוסף על סיכון אשראי
61	חלק 5א סיכון אשראי של צד נגדי
61	סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)
62	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
62	הקצאת הון בגין התאמת שערון לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
63	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)
64	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
65	חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)
65	חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)
66	חלק 6 סיכון שוק
66	סיכון שוק (MRA)
70	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)

¹ למידע בנוגע לראשי התיבות בשמות הגילויים ראה מקרא בסוף הדוח.

עמוד	
71	חלק 6 סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר
71	מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי
73	מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר
76	מידע נוסף על סיכון ריבית
80	חלק 6ב סיכון מניות
81	חלק 7 סיכון הנזילות וסיכון המימון
83	יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)
84	גילויים נוספים בגין יחס כיסוי נזילות (LIQA)
85	יחס מימון וציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LIO2)
87	מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון
90	חלק 8 סיכון תפעולי
93	חלק 9 סיכון אקלים וסביבה
95	חלק 10 סיכונים אחרים
95	סיכון רגולציה
95	סיכון ציות
96	סיכון משפטי
98	סיכון מוניטין
98	סיכון אסטרטגי
98	סיכון מודל
99	סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct)
99	סיכון מאקרו-כלכלי
100	חלק 11 תגמול
100	גילוי איכותי במסגרת לוח (REMA)
105	תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (REM1)
106	תשלומים מיוחדים (REM2)
107	תגמול נדחה (REM3)
107	מידע נוסף על תגמול
108	תוספת א' קשרים בין הדוחות הכספיים ובין חשיפות פיקוחיות
108	הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי לפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (LI1)
110	הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2)
112	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (LI2)
112	הבהרות להבדלים בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית (LIA)
113	תוספת ב' איגוח
113	חשיפות איגוח (SECA)
114	חשיפות איגוח בתיק הבנקאי (SEC1)
115	חשיפות איגוח בתיק למסחר (SEC2)
116	חשיפות איגוח בתיק הבנקאי ודרישות ההון הקשורות אליהן - תאגיד בנקאי הפועל כזים או כמממן (SEC3)
116	חשיפות איגוח בתיק הבנקאי ודרישות ההון הקשורות אליהן - תאגיד בנקאי הפועל כמשקיע (SEC4)
117	מקרא

חלק 1 - מידע כללי

דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023 (להלן: "דוח על הסיכונים") של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק"). הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של ועדת באזל, כפי שאומצו במסגרת הוראות הדיווח של בנק ישראל, ומידע נוסף על סיכונים.

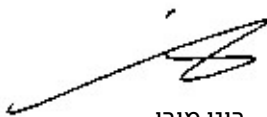
דוח זה מהווה מידע משלים ונלווה לדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ולדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023 ויש לקרוא אותו יחד עם המידע המוצג בהם.

ד"ר שמואל (מולי) בן צבי
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנכ"ל

רון מורי
סמנכ"ל בכיר ראש חטיבת
ניהול סיכונים

18 במרס 2024

מטרה ועקרון הגילוי

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון ותהליכי הערכת הסיכון.

המידע בדוח זה כולל:

- דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל (דרישות נדבך 3).
 - דרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הוועדה ליציבות פיננסית (FSB) באמצעות צוות משימה לשיפור הגילוי (EDTF).
 - דרישות גילוי נוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (מידע נוסף).
- הדוח נערך בהתאם לדרישות הפיקוח על הבנקים בנוגע לגילוי לפי הוראות נדבך 3 של ועדת באזל ומידע נוסף על סיכונים, כפי שמעודכנות מעת לעת, ובהתאם לעקרונות המפורטים להלן:
- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופה המקבילה בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
 - המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמש בסיס לחישוב של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
 - המידע האיכותי בנוגע לחשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם מפורט ברובו במסגרת דוח זה. מידע רלוונטי נוסף ניתן למצוא בפרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2023 (להלן: "דוח הדירקטוריון וההנהלה").
- למידע נוסף בנושא סיכונים אקלים וסביבה יש לעיין בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

מידע צופה פני עתיד

דוח על הסיכונים כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים, כגון: "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "אומדן", "תרחיש", "עשוי", "יכול", "והיה", "אופטימי", "פסימי", "הנחות", "חלופות" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח על הסיכונים נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

תחלת היישום

- א. הקבוצה מפוקחת על בסיס מאוחד על ידי הפיקוח על הבנקים בנק ישראל. איחוד החברות המאוחדות ורישום השווי המאזני של החברות הכלולות הינו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות בנק ישראל. ליום 31 בדצמבר 2023 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. כנדרש בהוראות בנק ישראל, הנתונים המוצגים במסגרת דרישות הגילוי הפיקוחיות בהתאם להוראות ועדת באזל שנכללו בדוח זה מוצגים על בסיס מאוחד בלבד ומבוססים על המידע הפיננסי המוצג בדוחות הכספיים, בהתאמות המתחייבות מיישום הוראות ועדת באזל (כגון: הניכויים מההון, מכשירי חוב הכשירים להיכלל בהון הרגולטורי, טיפול מיוחד בהשפעה חשבונאית בגין תכנית התייעלות על הון הבנק וחישוב מותאם בגין התחייבויות אקטואריות מיוחדות).
- ב. נכון ליום 31 בדצמבר 2023, פעילות הבנק באמצעות שלוחות חו"ל, הינה בבריטניה בלבד.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

	ה	ד	ג	ב	א	
	31 בדצמבר 2022	31 במרס 2023	30 ביוני 2023	30 בספטמבר 2023	31 בדצמבר 2023	על בסיס מאוחד, ליום:
הון זמין (במיליוני ש"ח)						
1	48,797	50,205	51,373	51,998	53,892	הון עצמי רוברד ו ^{(א)(ז)}
א1	48,748	50,165	51,340	51,973	53,876	הון עצמי רוברד ו, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
2	48,797	50,205	51,373	51,998	53,892	הון רוברד ו ^(א)
א2	48,748	50,165	51,340	51,973	53,876	הון רוברד ו, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
3	60,817	64,633	66,040	66,369	68,033	הון כולל ^{(א)(ז)}
א3	60,767	64,593	66,008	66,343	68,017	הון כולל, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
נכסי סיכון משוקללים (במיליוני ש"ח)						
4	425,643	447,220	457,365	460,274	462,176	סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA) ^{(א)(ז)}
יחסי הלימות הון, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (באחוזים)						
5	11.46%	11.23%	11.23%	11.30%	11.66%	יחס הון עצמי רוברד ו ^{(א)(ז)}
א5	11.29%	11.14%	11.17%	11.25%	11.61%	יחס הון עצמי רוברד ו, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
6	11.46%	11.23%	11.23%	11.30%	11.66%	יחס הון רוברד ו ^(א)
א6	11.29%	11.14%	11.17%	11.25%	11.61%	יחס הון רוברד ו, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
7	14.29%	14.45%	14.44%	14.42%	14.72%	יחס הון כולל ^(א)
א7	14.26%	14.44%	14.43%	14.41%	14.72%	יחס הון כולל, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
א11	10.21%	10.21%	10.20%	10.21%	10.22%	יחס הון עצמי רוברד ו הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(ב)
א12	1.25%	1.02%	1.03%	1.09%	1.44%	יחס הון עצמי רוברד ו זמין, מעבר לנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(ב)
יחס המינוף, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(א)						
13	766,895	756,692	767,928	773,129	810,014	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
14	6.36%	6.63%	6.69%	6.73%	6.65%	יחס המינוף (באחוזים)
א14	6.36%	6.63%	6.69%	6.72%	6.65%	יחס המינוף, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות (באחוזים)
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(ד)						
15	190,351	173,385	159,820	162,831	166,472	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)
16	145,214	135,709	125,491	125,639	134,420	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו (במיליוני ש"ח)
17	131%	128%	128%	130%	124%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(ה)						
18	401,588	399,111	408,870	406,458	416,747	סך הכל מימון יציב זמין
19	312,954	337,089	336,795	344,237	353,357	סך הכל מימון יציב נדרש
20	128%	118%	121%	118%	118%	יחס מימון יציב נטו (באחוזים)

ראה הערות בעמוד הבא.

הערות:

- (א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכניות התייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל", הפוחתת בהדרגה עד ליום 30 בספטמבר 2024. לפרטים נוספים על השפעת ההתאמות בגין תכניות התייעלות ראה "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בחלק 3 בהמשך הדוח.
- (ב) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 31 בדצמבר 2023 הינם 10.22%-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. לפירוט נוסף על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה ראה פרק גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.
- (ג) להרחבה בנושא יחס המינוף ראה חלק 4 בהמשך הדוח.
- (ד) יחס כיסוי הנזילות של הבנק חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות במהלך הרבעון המדווח. להרחבה בנושא יחס כיסוי נזילות ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ה) להרחבה בנושא יחס מימון יציב נטו ראה חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ו) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.
- (ז) ביום 5 בספטמבר 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים, לשנות את אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי. על פי שיטת המדידה החדשה, בכל רבעון הבנק יחשב את השינוי בהתחייבות לפנסיה כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו. השינוי בהתחייבות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, ייפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עברו בוצע החישוב. יישום השיטה החדשה נכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2022 ויהיה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: (א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או (ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי). במקביל בוטל אישור הפיקוח למדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי חישוב ההון הפיקוחי לפי ממוצע נע של תשואות השוק לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימו במועד הדיווח הרלוונטי, שהיה בתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2016.
- לפרטים נוספים בדבר מדדים אלה לרבות גילוי כמותי מפורט ראה בהמשך דוח זה.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)

הפעילות העסקית של הבנק כרוכה בניהול סיכונים פיננסיים ושאינם פיננסיים. הסיכונים הפיננסיים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם: סיכוני אשראי שהינם אינטגרליים בעיסוק הליבה של הבנק וכן סיכוני שוק ונזילות. לצד ניהול הסיכונים הפיננסיים, פעילות הבנק כרוכה בסיכונים שאינם פיננסיים אשר ניהולם הינו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים, סיכון סייבר, סיכון רגולציה, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי, סיכון מודלים, סיכון אקלים, סיכון הבנקאות ההוגנת (conduct) וסיכון מאקרו כלכלי.

אסטרטגיית ניהול הסיכונים בלאומי הינה שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרים גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת ניהול הסיכונים כוללת מנגנונים לזיהוי סיכונים ואמידתם, הגדרת מבנה ארגוני ותחומי אחריות לניהולם לרבות מנגנוני בקרה ודיווח נאותים.

בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

מסגרת העבודה המשמשת לצורך אמידת הסיכונים וניהולם וכבסיס לקבלת החלטות כוללת:

- א. תיאבון הסיכון, אשר מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחיש קיצון, ואשר מגדיר בין היתר את המדיניות ואת מגבלות הסיכון לכל סוג סיכון, בהלימה ליעדים האסטרטגיים של הקבוצה.
- ב. תהליכי עבודה מוגדרים לניתוח וניהול הסיכון ברמת העסקה הבודדת, בהתאם לפרמטרים שונים שמבדלים סוגי עסקאות שונים, וברמת התיק הכולל.
- ג. דוחות תקופתיים להערכת הסיכון תוך התייחסות לשינויים בסביבה בה פועל הבנק והערכת השלכות של תרחישים ברמות חומרה שונות.
- ד. הגדרת תכניות פעולה להתמודדות מול הסיכונים והפחתתם.

השיטות ונהלי העבודה בתחום ניהול הסיכונים נבחנים ומתעדכנים באופן שוטף, תוך התחשבות בשינויים החלים בסביבה העסקית ובדרישות בנק ישראל וגורמי רגולציה נוספים.

הערכת הסיכונים ברמה הכוללת של הקבוצה וברמת הפעילות והעסקה הבודדת מבוססת על מספר מתודולוגיות, חלקן מבוסס על הערכות מומחים בכל תחום פעילות וחלקן האחר על מודלים סטטיסטיים מסוגים שונים. השינויים בסביבת הסיכון בארץ ובעולם והשינויים בתפיסת הסיכון מחייבים את הבנק לבחון מעת לעת צורך בעדכון הערכותיו והמתודולוגיות שבהן הוא משתמש, תוך אתגור הדברים, שמבוצע על ידי גורמים פנימיים ולעתים תוך הסתייעות במומחים חיצוניים.

מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו

מבנה הממשל התאגידי לניהול הסיכונים בבנק, תהליכים ופונקציות מפתח

ניהול הסיכונים בלאומי מבוסס על שלושה "קווי הגנה" כפי שנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 – "ניהול סיכונים".

1. קו הגנה ראשון – הנהלות קווי העסקים, יחידות התמך ולאומי טכנולוגיות, נושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם וליישום סביבת בקרה נאותה על פעילותם באמצעות תהליכי זיהוי, מדידה, ניטור, בקרה הפחתה ודיווח.

2. קו הגנה שני – החטיבה לניהול סיכונים, שהינה פונקציה בלתי תלויה האחראית לתכנון ולפיתוח של מסגרת העבודה הכוללת לניהול סיכונים בבנק. תחומי האחריות המרכזיים של החטיבה לניהול סיכונים עומדים בהגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310, לרבות אחריות על ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה והבנק, יצירת תמונה כוללת ועדכנית של הסיכון לצורך קבלת החלטות, הובלה בכתיבת מדיניות הסיכונים של לאומי בכל הסיכונים המרכזיים, סיוע לדירקטוריון בגיבוש תיאבון הסיכון של הבנק והובלת תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP).

קו ההגנה השני כולל פונקציות נוספות, כגון: היועצת המשפטית הראשית של הבנק האחראית על ניהול הסיכונים המשפטיים והחשבונאית הראשית אשר באחריותה הדיווח הכספי וה-SOX.

3. קו הגנה שלישי – הביקורת הפנימית כפופה ישירות לדירקטוריון. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הוראות חוק והנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

דירקטוריון הבנק אחראי, בין השאר, על התוויית אסטרטגיית הסיכון הכוללת לרבות תיאבון הסיכון, פיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, אישור המבנה הארגוני, אישור מדיניות ניהול סיכונים עבור כל אחד מהסיכונים המהותיים, פיקוח ואתגור של רמות הסיכון אליהם נחשפים הקבוצה והבנק תוך וידוא הלימה לתיאבון הסיכון וציות להוראות חוק ורגולציה.

מנהל הסיכונים הראשי, אשר הינו חבר הנהלת הבנק וראש החטיבה לניהול סיכונים, אחראי להובלת ניהול הסיכונים העיקריים בקבוצה ובבנק.

בכפוף למנהל הסיכונים הראשי מכהנים ראשי מערכים וראשי אגפים לניהול הסיכונים השונים, שניהולם כקו שני הינו באחריות החטיבה לניהול סיכונים, ובהם סיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכוני ציות, סיכונים תפעוליים וסיכוני מודלים.

הבנק פועל ליישום מסגרת ניהול סיכונים קבוצתית, הכוללת עקרונות בתחום הממשל התאגידי ובקרה, ככל שאינם סותרים את הוראות החוק והרגולציה המקומית. בחברות הבנות העיקריות בארץ ובשלוחה בבריטניה מונה מנהל סיכונים ראשי אשר כפוף ניהולית למנכ"ל חברת הבת ובכפיפות מקצועית עקיפה (Dotted Line) למנהל הסיכונים הראשי של הקבוצה.

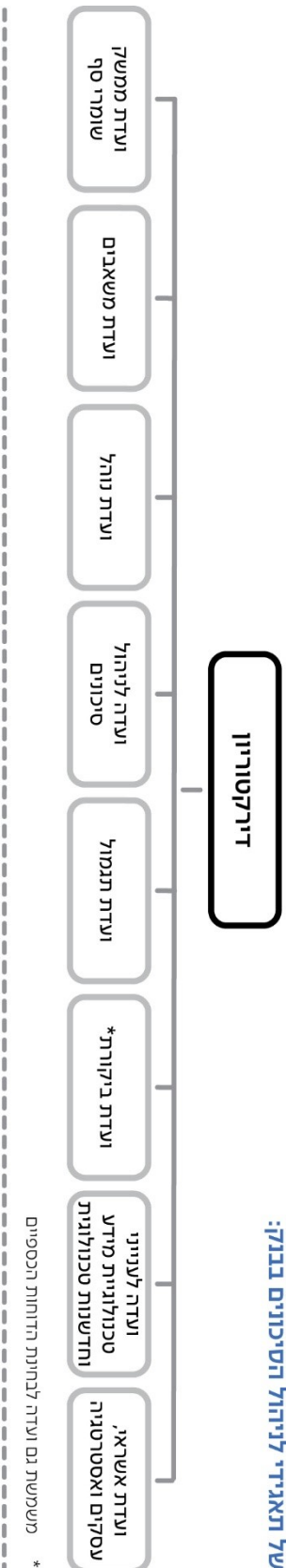
השליטה והבקרה על ניהול הסיכונים מתבצעות על ידי ועדות לניהול הסיכונים. הוועדות השונות דנות בהיבטים של חשיפות הסיכון השונות, התוויית מסמכי מדיניות, בחינת פרופיל הסיכון מתודולוגיות ומודלים למדידת החשיפה וכן קובעות מגבלות פנימיות ותהליכי בקרה בהתאם לתנאי השוק ולתיאבון הסיכון של הבנק. להלן פירוט הוועדות:

- ועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון
- ועדת הביקורת של הדירקטוריון
- ועדת אשראי, עסקים ואסטרטגיה של הדירקטוריון
- ועדת ממשק שומרי סף של הדירקטוריון
- ועדת ניהול סיכונים עליונה בראשות המנכ"ל
- ועדות ניהול סיכונים לפי נושאים שונים בראשות ראש חטיבת ניהול סיכונים ובהשתתפות הגורמים העסקיים:
 - ועדה עליונה לניהול סיכוני אשראי
 - ועדה עליונה לניהול סיכוני שוק
 - ועדה עליונה לניהול סיכונים תפעוליים
 - ועדה עליונה לניהול סיכונים בשלוחת הבנק בבריטניה
 - ועדה עליונה לניהול סיכוני מודלים
 - ועדת סיכון תשואה כולל

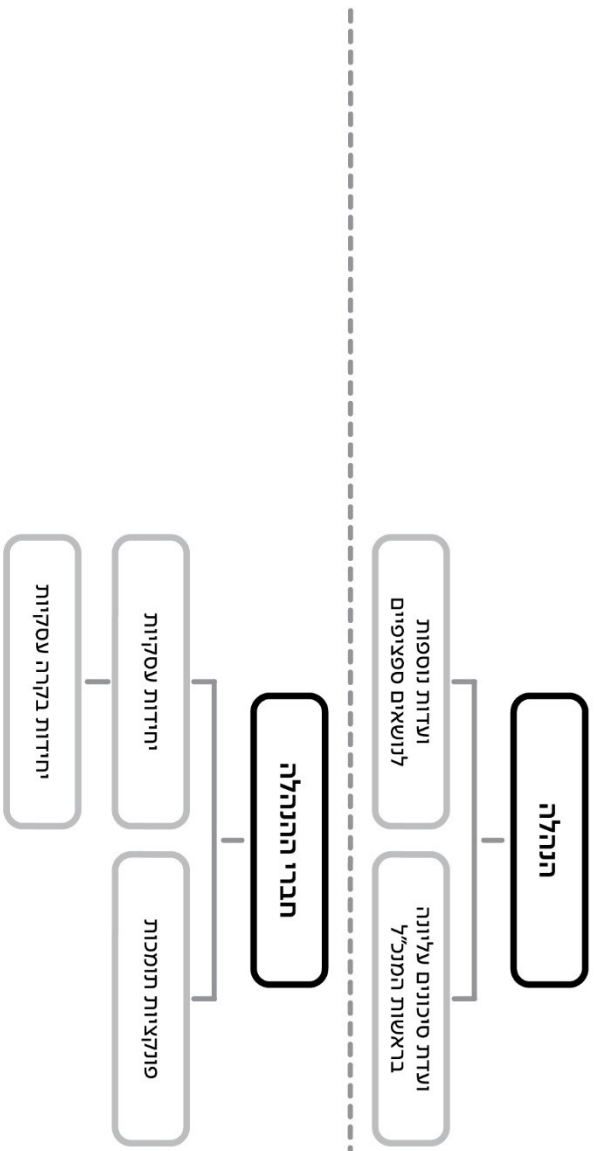
- ועדה עליונה לניהול סיכוני מוצר חדש
- ועדת ניהול סיכוני ציות עליונה בראשות קצין הציות הראשי
- ועדה לניהול בנקאות חוצת גבולות ושירותי מסחר בניירות ערך זרים בראשות קצין הציות הראשי
- ועדת גילוי בדבר יעילות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים ובדבר שינוי בבקרה הפנימית על דיווח כספי - SOX בראשות המנכ"ל הראשי בה חברים כל חברי ההנהלה.

ניהול הסיכונים בחברות הבנות מבוצע בהתאם לעקרונות שנקבעו ברמת הקבוצה כאשר מסמכי המדיניות של חברות הבנות נמצאים בהלימה למדיניות הקבוצתית תוך שהם משקפים שינויים רלוונטיים ככל שנדרש. בכל אחד מתחומי הסיכון נקבע תיאבון הסיכון, מגבלות וסמכויות, וכן קיימות מערכות בקרה ודוחות ניהוליים תקופתיים הבודקים את המגבלות מול המצב בפועל ומבוצע פיקוח על ידי הדיריקטוריון של כל חברת בת.

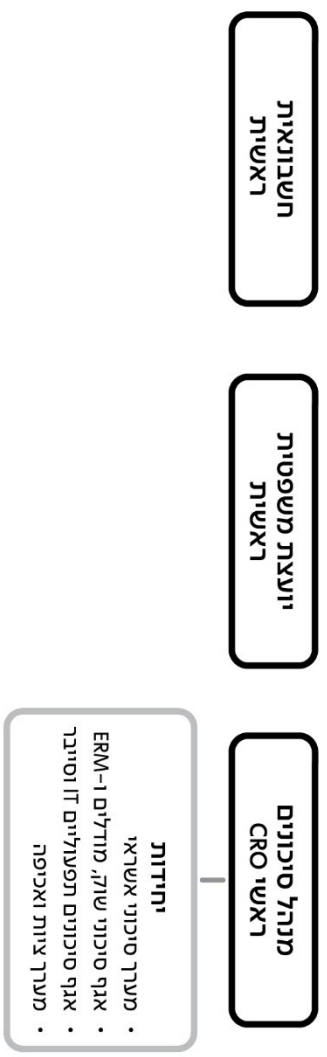
מתשל תאג'די לניהול הסיכונים בנקל:

קו הגנה ראשון - בכפיפות למנכ"ל

קו הגנה שני - בכפיפות למנכ"ל

קו הגנה שלישי - בכפיפות לדירקטוריון

תרבות ניהול הסיכונים והטמעתה

בקבוצת לאומי קיימת תרבות ארגונית המבוססת על ניהול סיכונים איתן המהווה מפתח לניהול סיכונים אפקטיבי. החטיבה לניהול סיכונים מעורבת ומלווה תהליכים מרכזיים של הקבוצה על מנת לוודא שתהליכי ניהול הסיכונים מוטמעים כחלק מהעשייה העסקית. כמו כן, הבנק דוגל בקיום הדרכות שוטפות, הן לצורך חיזוק המקצועיות של העוסקים בניהול הסיכון בקבוצה והן לצורך הטמעת תרבות ניהול הסיכונים ועקרונות ניהול הסיכון בקווי העסקים השונים.

העקרונות המרכזיים בתרבות הסיכון אשר מנחים את הבנק הם:

- ממשל תאגידי הכולל שלושה קווי ההגנה (קווי העסקים, ניהול סיכונים בלתי תלוי והביקורת הפנימית).
- תיאבון הסיכון של הקבוצה והמדיניות לניהול הסיכונים השונים מאושרים על ידי הדירקטוריון. בנוסף, מתקיימים תהליכים רוחביים, כגון: ה-ICAAP (תהליך הערכת נאותות הלימות ההון), תרחיש קיצון ושילוב ניהול סיכונים בתכנית העבודה של הבנק. הפעילות העסקית וניהול הסיכונים והבקורות מאורגנים באופן אפקטיבי לצורך מזעור ניגודי עניינים בקרב העובדים והיחידות הארגוניות. הרמה המקצועית של העובדים הולמת את מורכבות תפקידם והסיכון המנוהל על ידם.
- ניהול סיכונים דיפרנציאלי בראייה כוללת – ניהול כלל הסיכונים המהותיים והממשק ביניהם, תוך הבאה בחשבון של מידת החפיפה בין הסיכונים.
- קיום מבנה ארגוני וסמכויות מוגדרים התומכים ומחזקים את הבנת האחריות והסמכות של הגורמים האחראיים על ניהול הסיכונים.
- תרבות ניהול הסיכונים בבנק מעודדת תקשורת פתוחה שיתוף מידע והתייעצות לרוחב ולאורך הארגון, המהווה נדבך נוסף המסייע בתהליך קבלת החלטות.
- בבנק קיימים כלים לזיהוי והערכה סיכונים תוך הסדרת אמצעי פיקוח, בקרה ודיווח.
- קיום תהליך אישור מוצר חדש – הוגדרה מדיניות לאישור מוצרים חדשים, שינויים משמעותיים במוצרים או בפעילויות קיימות וכניסה לשווקים חדשים. תהליך האישור כולל בחינה של הסיכונים הגלומים במוצר החדש והשפעתם על פרופיל הסיכון.
- הבנק מקדם ומטמיע תרבות של הוגנות עסקית תוך התחשבות בצרכי הלקוח.
- הבנק רואה בניהול סיכונים אקלים וסביבה כחלק אינטגרלי מפעילותו העסקית ומסגרת כוללת לניהול הסיכונים. כך שלתפיסתו תרבות ניהול הסיכונים של הבנק תתייחס לניהול סיכונים אלה כחלק בלתי נפרד מניהול הסיכונים המרכזיים של הבנק.
- הפעילות בבנק מנוהלת על פי עקרונות הקוד האתי אשר מבטאים את ערכי הליבה של הבנק.

תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process)

תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP) משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם, הן במצב עסקים רגיל והן תחת תרחיש קיצון, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן. במסגרת התהליך נבחנו תיאבון הסיכון וסיבולת הסיכון ונערך תהליך מקיף של מיפוי והערכת הסיכונים אליהם הקבוצה חשופה.

מביצוע התהליך עולה כי לבנק יש הון ונזילות הולמים להתמודדות עם כלל הסיכונים שזוהו, הן במצב עסקים רגיל והן בהתממשות תרחיש קיצון חמורים.

תוצרי התהליך מרוכזים במסמך ה-ICAAP שמוגש לפיקוח על הבנקים מדי שנה.

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון של הקבוצה מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחיש קיצון. תיאבון הסיכון מותאם לאסטרטגיה של לאומי ולגבולות המיקוד העסקי שבהם בחר להתמקד בפועל ובראייה צופה פני עתיד. תיאבון הסיכון מתייחס לאופן ההתנהלות של לאומי בזיהוי, מדידה, בקרה, ניהול והפחתה של הסיכונים, כאשר להתנהלות זו השפעה ישירה על פרופיל הסיכון השיורי של הקבוצה. מגבלות תיאבון הסיכון נבחנות מידי שנה במסגרות היעודיות השונות ומאושרות בראייה כוללת על ידי הדירקטוריון במסגרת תהליך ה-ICAAP.

הצהרת תיאבון הסיכון של הקבוצה דנה בהיקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו. לצורך כך, נקבעו מדדים בתחומים שונים, הן כמותיים והן איכותיים, המבוססים על הנחות צפופות פני עתיד. מסמך תיאבון הסיכון מהווה נקודת ייחוס למסמכי המדיניות הספציפיים לכל סוג סיכון אשר בהם מפורטות מגבלות סיכון נוספות והנחיות לניהול הסיכון.

שימוש במבחני קיצון במסגרת ניהול הסיכונים

ביצוע מבחן קיצון אחיד הינו סטנדרט בין-לאומי מקובל ונדרש בהתאם להמלצות ועדת באזל, ותורם להבנת מוקדי הסיכון להם חשופה המערכת הבנקאית ובנק בודד. תהליך זה מחזק את השקיפות במערכת הבנקאית, מאפשר לבחון את עמידותם של התאגידים הבנקאיים במצב של התפתחות תנאי שוק שליליים ולהשוות ביניהם. התהליך תומך בשיפור המתודולוגיות והבנת גורמי הסיכון בתאגידים הבנקאיים ובפיקוח על הבנקים.

החל משנת 2012 הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל עורך מבחן קיצון מאקרו-כלכלי למערכת הבנקאית המבוסס על תרחיש אחיד. במסגרת זו אומד הבנק את תוצאות המבחן באמצעות מגוון של מודלים ומתודולוגיות המתבססות גם על "הערכות מומחה" סובייקטיביות.

הפיקוח על הבנקים משלב את תוצאות מבחן הקיצון האחד כרכיב משלים בתהליכי ההערכה הפיקוחיים (SREP), לרבות התייחסות כמותית ואיכותית. במקביל נדרשים התאגידים הבנקאיים לשלב את מבחן הקיצון האחד בתהליך פנימי להערכת נאותות הלימות ההון בבנקים (ICAAP).

בנוסף, בקבוצת לאומי קיים סט של מבחני קיצון פנימיים המתעדכן באופן שוטף, במטרה לבחון מוקדי סיכון עיקריים לאור ההתפתחויות השונות בסביבה בה פועל הבנק.

השפעת מבחני הקיצון החמורים ביותר נבחנת גם לגבי תכנון ההון של הקבוצה במטרה לבדוק שהקבוצה עומדת בכל המגבלות הרגולטוריות והפנימיות שנקבעו בקשר להתממשות התרחישים.

פרופיל הסיכון - הגדרת חומרת גורמי הסיכון

פרופיל הסיכון של לאומי נבחן רבעונית במסגרת דוח החשיפות המדווח לדירקטוריון אחת לרבעון. בחינת פרופיל הסיכון מתבצעת, בין השאר, באמצעות מתודולוגיה לסיווג רמת החומרה של החשיפות לסיכונים השונים. המתודולוגיה מבוססת על כימות השפעת התממשות תרחישים שונים על הון הקבוצה, קרי על יציבותה, וכוללת גם "הערכות מומחה" מקרב הגורמים הרלוונטיים בבנק.

על רקע הפוטנציאל הכלכלי השלילי של המלחמה והעלאתה ברבעון השלישי של שנת 2023, רמת החומרה של סיכון המאקרו המקומי מ"בינונית-גבוהה" ל"גבוהה". לאור זאת ונוכח המגמה הנמשכת של עליית הריבית והעלאתה רמת החומרה של סיכון האשראי הכולל ושל סיכון איכות הלווים והביטחונות מ"בינונית" ל"בינונית-גבוהה".

בהתייחס לסיכון המערכת העולמי, על אף שצפויה שנה של צמיחה איטית באופן יחסי, הפרמטרים המאקרו כלכליים מצביעים על התמתנות והתאוששות ונוכח זאת, ברבעון הרביעי של שנת 2023 ירדה רמת חומרת הסיכון מ"בינונית-גבוהה" ל"בינונית".

למידע נוסף ראה פרק החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

מלחמת "חרבות ברזל"

ביום 7 באוקטובר 2023, נפתחה מתקפה רצחנית על מדינת ישראל, ובפרט על אוכלוסייתה האזרחית, בעקבות מתקפה זו מדינת ישראל הכריזה על פתיחת מלחמת "חרבות ברזל". המלחמה הובילה לשיבושים ניכרים בפעילות הכלכלית, בפרט בשבועות הראשונים שלה. זאת, לאור ירי הטילים הנרחב שהגיע אל חלק ניכר מריכוזי האוכלוסין, פינוי למעלה מ-100 אלף אזרחים בדרום הארץ וצפונה, גיוס המילואים הנרחב, ירידה חדה בזמינות עובדים לא-ישראלים למשק ושיבושים מתמשכים בפעילות מערכת החינוך. השפעות המלחמה הובילו לירידה ניכרת בתוצר ברביעי הרביעי של 2023, בשיעור של 20.7% בקצב שנתי.

בחודשים האחרונים ניכרת התאוששות ממשית בפעילות הכלכלית במרבית הענפים והאזורים. זאת, לאור ירידה משמעותית בהיקף הירי הרקטי למרבית אזורי הארץ, ירידה בגיוסי המילואים, חזרה לשגרה במערכת החינוך במרבית האזורים והסתגלות רוב הציבור ל"שגרת מלחמה". ההתאוששות באה לידי ביטוי, בין היתר, בהתאוששות ניכרת בהוצאות הצרכנים בכרטיסי אשראי, עלייה מחודשת בפדיון העסקים במרבית הענפים ועוד. לצד זאת, הפעילות בחלקים מסוימים במשק נמוכה עדיין משמעותית מרמתה טרום המלחמה, כגון בענפי הבנייה ותיירות החוץ ובאזורים הסמוכים לגבול הצפוני והדרומי.

לאחר המלחמה, צפוי תהליך של שיקום אזרחי וביטחוני, שיבוא לידי ביטוי בהוצאה הציבורית, בהשקעות בנכסים קבועים, בשירותי בריאות ובשירותים סוציאליים ובהיקף הצריכה הפרטית. לצד זאת, הסיכונים הגיו-פוליטיים נותרו גבוהים. זאת,

על רקע האפשרות להסלמה לגזרות נוספות, ולאור הסיכונים הקשורים בסנטימנט כלפי ישראל בשווקים הפיננסיים הבינלאומיים.

על רקע המלחמה והשלכותיה המידיות וארוכות הטווח על הפעילות הכלכלית במשק ועל המצב הפיסקאלי של ישראל, ביום 9 לפברואר 2024, הפחיתה חברת Moody's את דירוג האשראי של ישראל בדרגה אחת ל-A2 עם אופק דירוג שלילי. בהמשך להפחתת דירוג המדינה Moody's הורידה את דירוג חמשת הבנקים הגדולים בישראל בדרגה אחת ל-A3 ושינתה את תחזית הדירוג לשלילית.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

למידע נוסף ראה סיכון מאקרו כלכלי בפרק הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר.

על רקע המלחמה פרסם בנק ישראל הוראות ודגשים פיקוחיים למערכת הבנקאית.

למידע מפורט על הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2023.

בהיבט סיכון האשראי להערכת הבנק ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: בנייה, חקלאות ופנאי (תיירות, מסעדות, בידור וכו') וחלק מענפי התעשייה והמסחר, כתלות במיקום האזורי שלהם. בשל חוסר הוודאות הגבוה של השפעות המלחמה לא ניתן לאמוד במדויק את עוצמת הפגיעה הצפויה בתיק האשראי של הבנק בעקבות המשך המלחמה ואפשרות הסלמתה לאור העלייה ברמת הסיכון חודדו דגשים בתחום האשראי בקווי העסקים השונים.

השלכות אלה קיבלו ביטוי בחישוב ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי ובהתאם הובילו להחמרת פרמטרים מאקרו כלכליים ואינדיקטורים ענפיים שונים, כמו גם התאמות נדרשות אחרות.

למידע נוסף ראה פרק סיכונים אשראי.

השלכות נוספות

עם פרוץ המלחמה נרשמו ירידה חדה בשוק המניות הישראלי, פתיחת מרווחי אג"ח חברות מקומיות ופיחות חד בשער השקל למול הדולר, פיחות שהתמתן בהמשך באופן משמעותי, בין היתר, בשל התערבות בנק ישראל בשוק המט"ח. חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים עשויה להימשך, בין היתר, נוכח המשך הלחימה, הצפי לגידול בהוצאות הממשלה וגיוסי החוב הכרוכים בכך.

הפחתת דירוג האשראי של ישראל הייתה בהתאם לציפיות ולפיכך, מרבית השפעה גולמה בשווקים עוד לפני ההפחתה בפועל. בהמשך להפחתת דירוג המדינה, Moody's הורידה את דירוג חמשת הבנקים הגדולים בישראל בדרגה אחת ל-A3 ושינתה תחזית הדירוג לשלילית. להפחתות הדירוג עשויה להיות השפעה שלילית מעבר לגלום בשווקים, בין היתר, על עלויות הגיוס של המדינה ושל הבנקים בישראל.

להערכת הבנק ירידה נוספת בדירוג האשראי של מדינת ישראל (ב-notch אחד) על ידי אחת ואף כמה מחברות הדירוג המדרגות את מדינת ישראל, לא תשפיע על יחסי הלימות ההון של הבנק.

ליחסי כיסוי הנזילות של הבנק, ויחסי ההון של הבנק ראה פרק סיכון הנזילות ופרק ההון והלימות ההון.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

לאומי, שהינו מפעל חיוני לשעת חירום, פועל בהתאם למדיניות המשכיות העסקית שלו והמשיך בכל עת, לרבות בימיה הראשונים של המלחמה, לספק שירותים פיננסיים באמצעות מערך הסניפים, המוקדים הטלפוניים ופלטפורמות דיגיטליות, תוך ביצוע ההתאמות הנדרשות להרחבת האפשרות של עבודה מרחוק על מנת לתת מענה לצרכים המשתנים ולאפשר המשכיות עסקית מלאה בכלל היחידות. הבנק ממשיך לבחון את הדרכים למתן סיוע ללקוחותיו, תוך היערכות להתאמת הפעילות ומתן מענה לצרכים העולים נוכח המצב.

הערכות הבנק בדבר השפעות המלחמה על חומרתם של כלל גורמי הסיכון, רווחיות עתידית של הבנק, יחסי ההון והנזילות אינן וודאיות ועשויות להשתנות בהתאם להתפתחויות המלחמה, משכה, והשלכותיה על הכלכלה וכן על עסקי הבנק.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

ירידת ערך ההשקעה במניות Valley

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר "BLC", תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם "Valley". ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג.

כתוצאה מהמיזוג נרשם במחצית הראשונה של שנת 2022 רווח נטו ממש בסך של כ-645 מיליון ש"ח. השקעת הבנק ב-Valley רשומה בדוחות הכספיים לפי שיטת השווי המאזני.

למידע בדבר העסקה ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2023.

לאור ירידות משמעותיות במחיר מניות מגזר הבנקאות בארה"ב בכלל, והבנקים הבינוניים ובכללם Valley בפרט, הבנק בחן ברבעון הראשון של שנת 2023 את הצורך בהפחתת שווי מניות Valley הרשומות כהשקעה בספרי הבנק. בהתאם לכך, רשם הבנק ברבעון הראשון של 2023 ירידת ערך בגין שווי ההשקעה ב-Valley נכון ל-31 במרס 2023 בסך של כ-1.1 מיליארד ש"ח לאחר השפעת המס. ההפסד מירידת הערך נזקף לדוח רווח והפסד לסעיף "חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות". ירידת הערך הוקצתה בהתאם להערכות מעודכנות ביחס לשווי ההוגן של הנכסים המזוהים נטו הנובעים מהשקעת הבנק ב-Valley.

להפחתת השווי לא היתה השפעה משמעותית על הלימות ההון הרגולטורית של הבנק.

לפרטים נוספים ראה ביאור 16.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

הבנק ממשיך לראות ב-Valley השקעה אסטרטגית ארוכת טווח, שהינה נדבך באסטרטגיה הכוללת של הבנק.

שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק ליום 31 בדצמבר 2023 עומד על כ-2,831 מיליון ש"ח. לאחר תאריך המאזן ועד בסמוך למועד פרסום הדוח, שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק נע בטווח של 1.9-2.4 מיליארד ש"ח.

שלוחת הבנק בבריטניה

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2023 הושלמו כלל התנאים לביצוע שינוי ארגוני הכולל את החזרת הרישיון הבנקאי הרגולטורי, כך ש-LUK תהא חברה למתן אשראי. לשם כך, פעילותה של BLUK מוזגה לתוך LABL, חברה בת של LUK (להלן: "Leumi UK Group").

Leumi UK Group עוסקת במתן אשראי בעיקר בתחומי הנדל"ן, מלונאות ו-ABL, וזאת ללקוחות מסחריים בלבד בבריטניה ובאירופה, לרבות לקוחות ישראלים הפועלים באזורים אלה, ובכלל זה השקעות ופיתוח של נדל"ן למגורים ומימון נדל"ן מסחרי.

הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות של הבנק המושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים.

להלן הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר:

סיכון מאקרו כלכלי

ברמה העולמית, הסיכונים המאקרו כלכליים העיקריים נוגעים להשפעות המצטברות של תהליך הצמצום המוניטרי אשר התרחש ברוב מדינות העולם, זאת בתגובה להאצת האינפלציה. האינפלציה מצויה במגמת התמתנות ברוב המדינות. צפויה שנה של צמיחה כלכלית איטית יחסית, אם כי במספר מדינות הצמיחה בולטת לטובה. לשם המחשה, ברביע הרביעי של 2023, צמיחת התוצר בארה"ב הייתה טובה במידה משמעותית מהצפוי ובכל שנת 2023 הצמיחה עמדה על 2.5% לעומת 1.9% בשנת 2022. באופן דומה, שוק העבודה של ארה"ב ממשיך להצביע על חוסן. סקר קציני האשראי של הפד מצביע על כך שהבנקים כבר הרבה פחות מושפעים ממשבר SVB שחל בשנה שעברה. בגוש האירו, אנגליה ויפן נרשמה התכווצות קלה בפעילות, אך מוגבלת בהיקפה. שווקי המניות השלימו שנה של עליות והחלו את שנת 2024 עם עליות שערים נוספות. הבעיות הנקודתיות שהיו במספר מערכות בנקאות (בארה"ב ובשווייץ) טופלו ביעילות. ישנם סיכונים משמעותיים הנובעים משינויי אקלים, וסיכונים גיאופוליטיים שונים, לרבות המשבר האוקראיני-רוסי והמצב במזרח התיכון, המוסיפים לפוטנציאל התנודתיות של תהליכים כלכליים גלובליים, ובפרט האיום על נתיבי השיט העולמיים, בדגש על סביבת הים האדום.

מלחמת "חרבות ברזל" הינו אירוע משמעותי המטיל עננה כבדה על הפעילות העסקית והכלכלית ומלווה בחוסר וודאות משמעותית. המלחמה הביאה להשפעה שלילית על פעילות המשק ולעלייה באבטלה בהגדרתה הרחבה, כאשר חומרת ההשפעה הכוללת תהיה תלויה, בין היתר, במשך הזמן ובהיקף אזורי הארץ אשר יושפעו מהמלחמה באופן ישיר, במידת הפגיעה באוכלוסייה ובתגובת המדיניות הכלכלית על חלקיה השונים. הפגיעה בפעילות הכלכלית משקפת השפעות שליליות הן על "צד ההיצע" של המשק ועל "צד הביקוש". בצד ההיצע ניתן להצביע על מספר גורמים וביניהם גיוס ממושך של עובדים למילואים ופגיעה בתשתית הכלכלית בתחומים שונים. בצד הביקוש ניתן לתת כדוגמה את הפגיעה הניכרת באמון הצרכנים ובביטחון העסקים, תוך כדי השפעה שלילית ניכרת על הביקוש המצרפי במשק. השפעות אלה באו לידי ביטוי מיד עם פרוץ המלחמה והתמתנו בהדרגה בחודשים נובמבר-דצמבר 2023.

בשלב זה, בהתאם להערכותיו הראשוניות של הבנק, ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: חקלאות, בנייה, וכן ענפי התרבות והפנאי (תיירות, מסעדות, בידור וכו'), וחלק מענפי התעשייה והמסחר, כתלות במיקום האזורי שלהם.

שנת 2023 התאפיינה באירועים ציבוריים - חקיקתיים וחברתיים, בדגש על תהליכי החקיקה שמובילה הממשלה. על רקע פרוץ המלחמה, פחתה, לעת עתה, רמת הסיכון שנובעת מאירועים אלה.

ביום 1 למרס 2023, חברת Fitch אישררה את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A+ עם אופק יציב. בהמשך, בתאריך 29 למאי 2023, החברה פרסמה סקירה וניתוח של כלכלת ישראל ובפרט בתוואי התקציבי הצפוי של ישראל והשפעות אפשריות של האירועים הציבוריים - חקיקתיים וחברתיים בישראל.

חברת S&P פרסמה במהלך מאי 2023 דוח על דירוג האשראי של מדינת ישראל. החברה הותירה את דירוג האשראי ואופק הדירוג ללא שינוי, ברמה של AA- עם אופק יציב. הדוח כולל התייחסות לסיכונים פוליטיים, חברתיים וביטחוניים שעלולים להשפיע על אופק הדירוג ו/או דירוג האשראי בעתיד.

בתאריך 17 באוקטובר 2023 חברת Fitch הודיעה על כך שמדינת ישראל נוספה לרשימת "מעקב דירוג שלילי". רשימה זו מיועדת למקרים שבהם חלו שינויים פתאומיים ומהותיים העלולים להוביל בתוך פרק זמן קצר יחסית להרעה בדירוג האשראי. התוספת של ישראל לרשימת מעקב זו באה על רקע ההרעה הגיאופוליטית והפוטנציאל להסלמה משמעותית ומתמשכת שעלולה להוביל להפחתת דירוג האשראי.

ב-24 באוקטובר 2023 שינתה חברת הדירוג S&P את אופק הדירוג של מדינת ישראל מיציב לשלילי על רקע המלחמה. בעקבות הצעדים שנקטו חברות הדירוג בכל הקשור לדירוג המדינה, הכניסו חברות הדירוג Moody's ו-Fitch גם את הבנקים בישראל ל"מעקב דירוג שלילי" וב-31 באוקטובר 2023 אשררה S&P מעלות את דירוג המנפיק של הבנק, ilAAA, ואת דירוגי ההנפקות שלו, תוך הותרת התחזית יציבה.

ב-9 בפברואר 2024 חברת Moody's הפחיתה את דירוג האשראי של מדינת ישראל מ-A1 ל-A2, ושינתה את אופק הדירוג של מדינת ישראל לשלילי. הדוח של Moody's מדגיש את החולשות הנובעות מהמצב הקיים בישראל במספר נושאים. Moody's מעריכה כי נטל החוב של ישראל יהיה גבוה מהותית מהצפוי לפני המלחמה. אופק הדירוג השלילי משקף את הערכת Moody's כי הסיכון להסלמה של הסכסוך מול חיזבאללה בצפון ישראל נותר משמעותי, ולהסלמה שכזו פוטנציאל השפעה שלילי משמעותי על כלכלת ישראל. מנגד, מהלך הדירוג מביא בחשבון גם את החוזקות ארוכות השנים של כלכלת ישראל.

בעקבות הורדת דירוג האשראי של מדינת ישראל מדירוג A1 לדירוג A2 עם תחזית שלילית, ב-13 בפברואר 2024 התקבלה הודעה מ-Moody's לפיה Moody's מורידה גם את דירוג הפיקדונות לטווח ארוך ל-A3 ולטווח קצר ל-P-2 של הבנק ושל בנקים ישראלים נוספים וכן את דירוג ה-CRR של הבנק ושל בנקים ישראלים נוספים ל-A2 עם תחזית שלילית.

למידע נוסף ראה פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכון אבטחת מידע וסייבר

ממשיכה מגמת העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. פרץ המלחמה הוביל לעלייה נוספת בתקיפות ובסיכון, ובעקבות זאת לאומי הגביר את ההיערכות.

לא היו תקיפות ישירות על לאומי, למעט ניסיונות למניעת שירות (DDOS) באתרי הבנק בדיגיטל. ניסיונות אלו היו ללא כל השפעה ומיעוטם עם השפעה זניחה על השירות.

מאפייני התקיפה הפוטנציאליים מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פישניג והנדסה חברתית. הסבירות לחשיפה בגין התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקורת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך שנת 2023 לא התגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכון אסטרטגי

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי ובהם: כניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות טכנולוגיה גדולות, חברות פינטק, חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים, שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כדוגמת מאגר נתוני אשראי, ניווד בין בנקים ויוזמת בנקאות פתוחה.

התכנית האסטרטגית של הבנק הינה תלת שנתית ומאפשרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. התכנית האסטרטגית נקבעת לאחר קיום תהליך מקיף של בחינת מגמות ושינויים בסביבה העסקית, בסביבת התחרות, בסביבה הטכנולוגית והעדפות הלקוחות, ובמטרה לזהות ולאתר איומים והזדמנויות. כמו כן, מבוצע תהליך ריענון אסטרטגי שנתי, במסגרתו נבחנות המגמות החיצוניות המרכזיות והשפעותיהן האפשריות על לאומי הסיכון האסטרטגי מנוהל על ידי דירקטוריון והנהלת הבנק.

סיכונים טכנולוגיים

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ואת עובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית לצורך השגת יעדיו העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

סיכון ענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור חיתום קפדני, שיטת מימון ופיקוח הדוקה, גיבוי בביטחונות נדל"ן ותמחור הולם.

החל מהמחצית השנייה של שנת 2022, נרשמה היחלשות בביקוש לרכישת דוור, ברקע סביבת מאקרו של עלייה מהירה באינפלציה ובריבית והאטה בצמיחה. גורמים אלה, לצד התחלות בנייה גבוהות יחסית לרוב העשור האחרון, הובילו במהלך שנת 2023 לירידה מתונה במחירי הדירות, בהובלת מחירי הדירות החדשות ב"שוק החופשי" (כלומר לא כולל עסקאות "דירה בהנחה"). המלחמה הובילה לפגיעה ניכרת בפעילות ענף הנדל"ן, הן בצד הביקוש (ירידה בהיקף העסקאות) והן בצד ההיצע (ירידה בפעילות הבנייה למגורים). להערכת הבנק, ברבעונים הקרובים צפויה להמשיך מגמת הירידה המתונה במחירי הדירות,

גם בשל התגברות מידת חוסר הוודאות בשוק לאור המלחמה. עם זאת, ההערכה היא כי בהמשך הדרך עשויה לחול התאוששות במחירי הדיור, בין היתר, ברקע הצפי לתהליך הורדת ריבית בנק ישראל, ולאור הפגיעה המסתמנת בהיצע הדיור העתידי.

הבנק עוקב בשוטף אחר תיק הנדל"ן והתפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה ובנוסף מנטר באופן הדוק את השלכות המלחמה, עליית הריבית וההאטה בביקושים לדיור על חברות הנדל"ן ובוחן בקפידה את השפעת המצב המאקרו כלכלי על תיק האשראי.

למידע בדבר השלכות מלחמת "חרבות ברזל" ומידע נוסף ראה פרק הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן בהמשך הדוח ובדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכון רגולציה

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

הבנק פועל באופן שוטף לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות לפעילותו, על מנת להבטיח את היערכותו לשינויים ולעדכונים ברגולציה החלה עליו ולמגמות מהותיות המתהוות בתחום זה, והכל כחלק ממכלול הפעילות של הבנק וגיבוש מטרותיו העסקיות והאסטרטגיות. במסגרת זו, פועל הבנק לניטור ואיתור הוראות רגולציה רלוונטיות בישראל. בנוסף, ביחס לרגולציה הבינלאומית, פועל הבנק לאיתור מידע רלוונטי בתחומים מוגדרים ולניתוח המידע על מנת לאתר רגולציה זרה ולזהות מגמות בינלאומיות בתחומי פעילותן של רשויות רלוונטיות בארה"ב, האיחוד האירופי ואנגליה, אשר עשויות להשפיע על פעילות הבנק.

למידע בדבר צעדים רגולטוריים שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים על רקע מלחמת "חרבות ברזל" ולפירוט נוסף ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכון אקלים וסביבה

סיכוני אקלים וסביבה מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה ולשינויי אקלים כגון: זיהום אויר, זיהום קרקע, מחסור במים, מידבור, אובדן מגוון ביולוגי, בירוא יערות, רעידות אדמה.

נהוג לחלק את סיכוני סביבה ואקלים לשלושה סוגים: סיכונים פיזיים, סיכוני מעבר וסיכוני אחריות, כאשר הבנק חשוף בפני סיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף. מכאן, לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאונה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות, סיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי וסיכון מוניטין.

סיכון סביבה הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ולמדידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהולם הסיכון.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף ראה פרק סיכון אקלים וסביבה בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023 ופרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)

	א	ב	ג
	31 בדצמבר 2023	30 בספטמבר 2023	31 בדצמבר 2023
נכסי סיכון משוקללים			דרישות הון מזעריות ^(א)
במיליוני ש"ח			
1 סיכון אשראי (גישה סטנדרטית) ^(ב)	389,309	386,927	52,557
6 סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)	13,259	14,320	1,790
10 התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)	2,989	3,515	404
16 חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)	938	933	127
25 סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)	19,904	19,310	2,687
סך הכל סיכון אשראי	426,399	425,005	57,565
20 סיכון שוק (גישה סטנדרטית)	5,834	6,198	788
24 סיכון תפעולי	29,943	29,071	4,042
27 סך הכל	462,176	460,274	62,395

(א) דרישת הון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינה 13.50% במועד הדיווח.
 (ב) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי (CVA), סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.
 למידע על הקשר בין הדוחות הכספיים ובין החשיפות הפיקוחיות ראה תוספת א' לדוח זה.

מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים

תנועות בנכסי סיכון משוקללים

להלן מוצגות תנועות בנכסי הסיכון כתוצאה משינויים בתמהיל, באיכות אשראי ומסיבות אחרות אשר השפיעו על יתרם לצורך כימות דרישות ההון של הבנק:

תנועה בנכסי סיכון אשראי^(א)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
346,602	392,658	יתרת פתיחה
26,258	25,150	שינוי בעסקאות מאזני
7,871	752	נגזרים
5,299	6,235	חוץ מאזני
247	187	איגוחים
(385)	2,050	מיסים נדחים
(1,252)	172	נכסים אחרים
6,089	(686)	השקעות בתאגידים פיננסיים
1,553	(335)	CVA
376	216	מניות
392,658	426,399	יתרת סגירה

(א) התנועה כוללת סכומים הקשורים לסיכון אשראי, סיכון אשראי צד נגדי, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי הכפופים למשקל סיכון 250%.

תנועה בנכסי סיכון שוק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
5,592	6,610	יתרת פתיחה
1,148	(360)	סיכון ריבית - שינוי בפוזיציות הפתוחות
291	(403)	סיכון מט"ח - שינוי בפוזיציות הפתוחות - דולר, ליש"ט, אירו ויין
(9)	50	סיכון מניות - שינוי בחוזים עתידיים ובאופציות על מדדי מניות
(412)	(63)	סיכון אופציות - שינוי באופציות מטבע - שקל/מט"ח ומט"ח/מט"ח
6,610	5,834	יתרת סגירה

תנועה בנכסי סיכון תפעולי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
22,582	26,375	יתרת פתיחה
3,793	3,568	תנועה
26,375	29,943	יתרת סגירה

רכיבי נכסי הסיכון המשוקלים לפי פעילות עסקית

להלן מוצגת הקצאת רכיבי נכסי סיכון משוקלים לפי קווי פעילות עסקית, כפי שבאות לידי ביטוי בדיווח על מגזרי הפעילות של הבנק:

31 בדצמבר 2023											
פעילות בישראל	פעילות בחו"ל		עסקים								
	סך הכל	סך הכל ישראל	מגזר אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	סך הכל
במיליוני ש"ח											
סיכון אשראי	99,149	426,399	17,443	25,838	532	180,955	40,740	52,488	210	210	426,399
סיכון שוק	-	5,834	-	5,834	-	-	-	-	-	-	5,834
סיכון תפעולי	8,774	29,943	240	3,262	712	5,397	2,994	6,337	634	634	29,943
סך הכל נכסי סיכון	107,923	462,176	17,683	34,934	1,244	186,352	43,734	58,825	844	844	462,176

31 בדצמבר 2022											
פעילות בישראל	פעילות בחו"ל		עסקים								
	סך הכל	סך הכל ישראל	מגזר אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	סך הכל
במיליוני ש"ח											
סיכון אשראי	93,171	392,658	14,626	18,181	6,408	159,244	40,321	53,389	214	214	392,658
סיכון שוק	-	6,610	-	6,584	-	-	-	-	-	-	6,610
סיכון תפעולי	6,800	26,375	220	5,820	436	4,003	2,221	5,139	448	448	26,375
סך הכל נכסי סיכון	99,971	425,643	14,846	30,585	6,844	163,247	42,542	58,528	662	662	425,643

חלק 3 - הון

הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

	31 בדצמבר 2022		31 בדצמבר 2023		
	סכומים	שלא נוכו	סכומים	שלא נוכו	הון פיקוחי ^{(א)(ב)}
	מההון	מההון	מההון	מההון	למאזן הפיקוחי
	הכפופים לטיפול	הכפופים לטיפול	הכפופים לטיפול	הכפופים לטיפול	
	הנדרש לפני אימוץ הוראה 202	הנדרש לפני אימוץ הוראה 202	הנדרש לפני אימוץ הוראה 202	הנדרש לפני אימוץ הוראה 202	
	הפניה	הפניה	הפניה	הפניה	
	בהתאם למאזן הפיקוחי	בהתאם למאזן הפיקוחי	בהתאם למאזן הפיקוחי	בהתאם למאזן הפיקוחי	
	לבאזל III	לבאזל III	לבאזל III	לבאזל III	
					במיליוני ש"ח
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים					
1	-	9,961	-	9,361	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
2	-	42,774	-	47,720	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
3	-	(3,297)	-	(2,584)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
4	-	-	-	-	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט)
-	-	49,438	-	54,497	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים					
6	-	1,205	-	643	מוניטין
-	-	14	-	4	פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים
9	-	21	-	16	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי
10	-	384	-	796	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
-	-	(983)	-	(854)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים
-	-	320	-	438	מזה: בגין חישוב על בסיס עקום פיקוחי לחישוב התחייבויות פנסיוניות
-	-	(49)	-	(16)	מזה: בגין השפעת תכניות ההתייעלות
-	-	(1,254)	-	(1,276)	מזה: הפחתת מרכיב מס שטר מנכס מס נדחה
-	-	641	-	605	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
-	-	48,797	-	53,892	הון עצמי רובד 1
-	-	48,797	-	53,892	הון רובד 1
הון רובד 2: מכשירים והפרשות					
A11	-	7,547	-	8,811	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
11	-	-	-	-	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
5	-	-	-	-	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
-	-	-	-	-	מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
12	-	4,473	-	5,330	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתווחס
-	-	12,020	-	14,141	הון רובד 2 לפני ניכויים
-	-	12,020	-	14,141	הון רובד 2
-	-	60,817	-	68,033	סך ההון

	31 בדצמבר 2022		31 בדצמבר 2023	
	סכומים	שלא נוכו	סכומים	שלא נוכו
	מההון	מההון	מההון	מההון
	הכפופים לטיפול	הכפופים לטיפול	הכפופים לטיפול	הכפופים לטיפול
	הנדרש לפני אימוץ	הנדרש לפני אימוץ	הנדרש לפני אימוץ	הנדרש לפני אימוץ
	הוראה 202 הפניה	הוראה 202 הפניה	הוראה 202 הפניה	הוראה 202 הפניה
	למאזן	למאזן	למאזן	למאזן
	הפיקוחי	הפיקוחי	הפיקוחי	הפיקוחי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
60	סך נכסי סיכון משוקללים	462,176	425,643	-
יחסי הון וכריות לשימור הון (באחוזים)				
61	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	11.66%	11.46%	-
62	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	11.66%	11.46%	-
63	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	14.72%	14.29%	-
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים^(*)				
69	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	10.22%	10.21%	-
71	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	13.50%	13.50%	-
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)				
72	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה	1,059	917	14
73	השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה	2,117	2,499	15
75	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה	5,383	4,825	16
תקרה להכללת הפרשות רובד 2				
76	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה	6,582	5,167	-
77	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית	5,330	4,908	-

הערות:

(א) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 31 בדצמבר 2023 הינם 10.22%-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. בהתאם לכך, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 31 בדצמבר 2023 הינן 10.22% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-13.50% ליחס ההון הכולל. לפירוט נוסף על יחסי הון המזעריים ראה פרק גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.

(ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.

(ג) ביום 5 בספטמבר 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים, לשנות את אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי. לפרטים אודות השפעת המעבר לשיטה החדשה ראה ביאור 25. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי

לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה תוספת א' לדוח זה.

מידע נוסף על הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2023 ב-54,497 מיליון ש"ח, לעומת 49,438 מיליון ש"ח בסוף 2022. הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים. יחס הון למאזן ב-31 בדצמבר 2023 הינו 7.5%.

יחס הון עצמי רובד 1 בשנת 2023 הושפע בעיקר מהרווח הנקי לתקופה, בניכוי הדיבידנד והרכישה העצמית ומהגידול בתיק האשראי. יחס הון כולל הושפע בעיקר מהנפקת כתבי התחייבות נדחים "ירוקים" בתחילת הרבעון הראשון ומהגידול ביתרת הפרשה הקבוצתית. ירידת הערך שנרשמה ברבעון הראשון של שנת 2023 בגין ההשקעה במניית Valley השפיעה באופן לא מהותי על יחסי ההון של הבנק.

להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים נוספים בתקופת הדיווח ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה להלן בהמשך הפרק.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 210-201 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.

2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1

הון עצמי רובד 1 (Common Equity Tier 1) כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות הון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית מדידת ההתחייבות הפנסיונית והנכסים שיועדו מראש לגידור לצורכי ההון הפיקוחי החל מיום 1 ביולי 2022, כאמור לעיל, וכן מיישומן של הוראות רגולטוריות שונות המפורטות בהמשך.

פירוט לגבי הדרישה הרגולטורית ליחס הון עצמי רובד 1 ומזערי מופיע להלן בפסקת הלימות ההון.

הון רובד 1

על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, הון רובד 1 יכלול, בנוסף להון עצמי רובד 1, גם הון רובד 1 נוסף (Additional Tier 1), אשר מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

עד כה לא נקבעה בישראל דרישה רגולטורית ליחס הון רובד 1 ומזערי, ובקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2

הון רובד 2 (Tier 2) כולל מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

מכשירי הון נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות < מידע כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

תנועה בהרכב ההון הפיקוחי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
הון עצמי רובד 1		
43,117	48,797	יתרה לתחילת התקופה
91	(21)	הנפקה שאינה במזומן
2,645	(579)	גידול (קיטון) בפרמיה
6,044	4,946	רווח נקי לתקופה בניכוי דיבידנד
10	21	קרנות עודפים בגין כלולות
(2,822)	427	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות ניירות ערך זמינים למכירה
3	7	קרן הון בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות
2,077	250	קרנות הון בגין הטבות לעובדים
(2)	3	גידול בקרנות הון (אחרות וכלולות)
(57)	(33)	השפעת תכניות ההתייעלות
(1,111)	(388)	השפעת המעבר לשיעור היוון של מחוייבות פנסיונית לפי עקום פיקוחי
(120)	(120)	התאמות בגין הפסדי אשראי צפויים
261	5	תנועה בקרן הפרשי תרגום בגין חברות בנות
(300)	-	זכויות מיעוט
התאמות פיקוחיות וניכויים		
(1,027)	562	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים
(12)	15	רווחים/הפסדים מצטברים כתוצאה משינויים בסיכון אשראי עצמי על התחייבויות פיננסיות לפי שווי הוגן
5,680	5,095	גידול נטו בהון עצמי רובד 1
48,797	53,892	יתרה לסוף התקופה
הון רובד 2		
10,148	12,020	יתרה לתחילת השנה
(224)	-	הפחתת כתבי התחייבות נדחים הכפופים להוראות המעבר
1,699	1,264	הנפקת כתבי התחייבות כשירים
(81)	-	זכויות מיעוט
478	857	תנועה בהפרשה הקבוצתית
1,872	2,121	גידול (קיטון) נטו בהון רובד 2
12,020	14,141	יתרה לסוף התקופה
60,817	68,033	סך ההון הכולל לסוף התקופה

הערות:

השינויים בהון רובד 1 בשנת 2023 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בניכוי דיבידנד ורכישה עצמית בסך של כ-4.3 מיליארד ש"ח, גידול בגין מוניטין בסך של כ-562 מיליון ש"ח, גידול בקרנות הון לאחר השפעת תכנית התייעלות והתאמות בגין שיטת הרבעים של כ-289 מיליון ש"ח וקיטון בסך של 120 מיליון ש"ח בגין פריסת השפעת יישום הוראת הפסדי אשראי צפויים.

השינוי בהון רובד 2 נובע בעיקר מגידול בסך של כ-1.3 מיליארד ש"ח במכשירי ההון הפיקוחיים הכשירים הנובע מהנפקת סדרה \$2033 רמ במהלך הרבעון הראשון בקיזוז פירעון של סדרה 401 במהלך רבעון שלישי. כמו כן, מגידול בהפרשה הקבוצתית של 857 מיליון ש"ח.

השינויים בהון רובד 1 בשנת 2022 נובעים בעיקר מהנפקת מניות בסך של כ-2.7 מיליארד ש"ח ומרווחים בתקופה בניכוי דיבידנדים בסך של כ-6 מיליארד ש"ח, ומאידך, קיטון בגין מוניטין בסך של כ-1 מיליארד ש"ח והפסד בקרן ניירות ערך בסך של כ-2.8 מיליארד ש"ח. בנוסף, חל גידול של כ-2 מיליארד ש"ח בקרן זכויות עובדים שקוזז בכ-1 מיליארד ש"ח כתוצאה מהתאמות פיקוחיות בגין שיטת הרבעים נטו. השינויים בהון רובד 2 נובעים בעיקר מהנפקת סדרה 405 + הרחבה וגידול בהפרשה הקבוצתית.

גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את ההוראות בנושא מדידה והלימות ההון המבוססות על הוראות ועדת באזל 3, כפי שאומצו על ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-210 וכן במסגרת הנחיות ליישומן. הוראות ועדת באזל מחייבות ניהול הון במסגרת שלושה נדבכים:

- נדבך 1 – כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכון האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק. ביישום דרישות נדבך 1, הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית בנוגע לכלל החשיפות של הבנק.
- נדבך 2 – תהליך הערכה עצמית לנאותות הלימות ההון (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process) מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים, לרבות אלו שאינם מכוסים על ידי נדבך 1, כגון: ריכוזיות אשראי וסיכון ריבית בתיק הבנקאי. במקביל מבוצע תהליך סקירה על ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 – משמעת שוק. נדבך זה קובע את היקף המידע ואופן הצגתו במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרשים גילויים שנכללים בדוח על הסיכונים.

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון – מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5%. דרישה זו חלה על לאומי.

ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוור, שהן למטרת מימון זכויות במקרקעין, למעט הלוואות לדיוור לגביהן ניתנה הקלה במסגרת הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה לתקופה שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2021.

בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 31 בדצמבר 2023 הינן 10.22% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת ההלוואות לדיוור) ו-13.50% ליחס ההון הכולל.

חוזר להתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) – הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250

בהתאם לחוזר שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 7 בפברואר 2024, בוטלה הוראת השעה.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדי הון לעת אירוע תרחיש קיצון. לפירוט תהליך ה-ICAAP והשימוש במבחני קיצון, ראה דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023.

ביום 29 בנובמבר 2023 אישר דירקטוריון הבנק להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שיעמוד על 10.6% חלף 10.5%.

מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביום 18 במרס 2024 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-365 מיליון ש"ח, המהווים כ-20% מהרווח הנקי לרבעון הרביעי של שנת 2023. סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ. הינו כ-23.97 אגורות. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב מימוש ניירות ערך המירים של הבנק. הדירקטוריון קבע את יום 27 במרס 2024 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 11 באפריל 2024 כיום התשלום.

לעניין מכתבי המפקח מיום 12 בנובמבר 2023 ומיום 5 במרס 2024 בנושא תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים ראה ביאור 25א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה באגורות	דיבידנד ששולם במזומן במיליוני ש"ח
9 במרס 2022	6 באפריל 2022	40.48	588
24 במאי 2022	15 ביוני 2022	22.14	322
16 באוגוסט 2022	6 בספטמבר 2022	25.82	399
29 בנובמבר 2022	19 בדצמבר 2022	23.08	356
14 במרס 2023	4 באפריל 2023	45.20	698
23 במאי 2023	15 ביוני 2023	19.10	294
15 באוגוסט 2023	7 בספטמבר 2023	48.05	736
29 בנובמבר 2023	17 בדצמבר 2023	23.21	353

תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק

ביום 22 במאי 2023 אישר דירקטוריון הבנק תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 800 מיליון ש"ח, על פי מנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה הרשות לניירות ערך (עמדה משפטית מספר 8-199), לביצוע בשלושה שלבים, החל מיום 24 במאי 2023 ועד ליום 15 במאי 2024 או עד לרכישת כל סכום התכנית, כמוקדם מביניהם.

אישור הפיקוח על הבנקים לביצוע תכנית הרכישה, כנדרש בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 332, התקבל ביום 17 במאי 2023, בכפוף לעמידה במגבלות וביעדי ההון, ובכלל זאת התנאי לפיו התכנית תופסק לאלתר אם במהלך תקופת התכנית יתברר כי על פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו, הבנק אינו עומד ביחס הון עצמי רובד 1 של 10.9% לפחות.

בשנת 2023 בוצעו שלבים א' ו-ב' של התוכנית. ביצוע שלב א' החל ביום 24 במאי 2023, והסתיים ביום 1 באוגוסט 2023, במסגרתו נרכשו באמצעות חבר בורסה בלתי תלוי 10,740,308 מניות בהיקף של כ-300 מיליון ש"ח. ביצוע שלב ב' החל ביום 16 באוגוסט 2023, והסתיים ביום 18 באוקטובר 2023, במסגרתו נרכשו באמצעות חבר בורסה בלתי תלוי 10,208,701 מניות בהיקף של כ-300 מיליון ש"ח.

על רקע מכתב המפקח בנושא תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים כמפורט בביאור 25א, נתקבלה החלטה לא לבצע את החלק השלישי והאחרון של תכנית הרכישה.

סך הכל נרכשו על פי התכנית האמורה 20,949,009 מניות בהיקף כספי כולל של 600 מיליון ש"ח.

נכון למועד פרסום הדוח, בבעלות הבנק 92,773,267 מניות רדומות.

התאמות להון עצמי רובד 1:

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים ונכסים מגדלים

החל מיום 1 ביולי 2022 מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי מבוצעת כדלקמן: בכל רבעון הבנק מחשב את השינוי בהתחייבות לפנסיה כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו. השינוי בהתחייבות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, נפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עבורו בוצע החישוב. שיטה זו הינה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי).

למידע בנוגע למתודולוגיית ההיוון ראה פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים.

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

בשנים 2016 ו-2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתבים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" בכח אדם ובתחום הנדל"ן. על פי המכתבים, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעתן של תכניות התייעלות על ההון הפיקוחי על פני חמש שנים בקו ישר.

במסגרת ההבנות הנוגעות להסכם הקיבוצי המיוחד שנחתם עם ארגון העובדים ביולי 2019, אישר דירקטוריון הבנק תכנית פרישה מרצון, שעלותה הסתכמה בכ-167 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 בדצמבר 2023 מיוחסים להון הפיקוחי 90% מעלויות תכנית זו.

שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

בשנת 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת של "באזל 3" להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את הכינוי "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. היישום של הסטנדרטים השונים הכלולים במסגרת העדכון הכוללת, כפי שנקבע על ידי ועדת באזל, היה 1 בינואר 2023, אולם באיחוד האירופי היישום צפוי להתחיל במחצית 2025.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל משנת 2017 בנושא חישוב דרישות הון בגין סיכון תפעולי. ביום 29 בדצמבר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 "מדידה והלימות הון – סיכון תפעולי" במסגרת הטיוטה נקבעה הגדרה מעודכנת של חישוב הקצאת ההון בגין סיכון תפעולי כך שהיא מבוססת, בין השאר, על רכיבי האינדיקטור העסקי המפורטים בטיוטה ועל מכפיל ההפסד הפנימי שמבוסס על ממוצע ההפסדים ההיסטוריים של התאגיד הבנקאי. יישום ההוראה יחול ביום 1 בינואר 2026. עם זאת, בהתאם לטיוטת עדכון ההוראה מיום 13 במרס 2023, עד ליום 31 בדצמבר 2027 מכפיל ההפסד הפנימי יקבע על אחד.

הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

ביום 1 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (יישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203A ו-208A) במטרה להתאים את הוראות בנק ישראל לעדכון הוראות ועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי.

החל מיום 1 ביולי 2022 מיישם הבנק את הוראה 203A "טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי".

תאריך היישום של הוראה 208A "התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)" יחול ב-1 בינואר 2025.

חוזר בנושא "הון פיקוחי – השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, וחוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים"

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את הוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים בנושא "הון פיקוחי – השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" מיום 1 בדצמבר 2020 וכן עדכונים נוספים במסגרת התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין נוספות שהותאמו לכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים. בין היתר, מיישם הבנק החל מיום 1 בינואר 2022 את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "מדידה והלימות הון – הון פיקוחי", ומנכה מהון עצמי רובד 1 סכומים בגין הלוואות לדיור שמסווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות.

בהתאם להוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים, מאחר וכתוצאה מהיישום לראשונה חל קיטון בהון עצמי רובד 1 של הבנק ל-1 בינואר 2022, הוסיף הבנק באופן חלקי בהון עצמי רובד 1 75% מהקיטון בהון העצמי רובד 1 שבמועד היישום לראשונה (בהתאם לכך, כל תחילת שנה ממועד היישום לראשונה, חל קיטון של 25% בתוספת להון עצמי רובד 1, עד לתוספת של 0% ב-1 בינואר של שנת היישום הרביעית). בהתאם, ביום 1 בינואר 2023 50% מהקיטון בהון עצמי רובד 1 שבמועד היישום לראשונה התווסף להון עצמי רובד 1.

השפעת יישום הוראות החדשות על דוחותיו הכספיים של הבנק ראה ביאור 1.כד.1. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 – הגישה הסטנדרטית – סיכונים אשראי

הבנק יישם לראשונה בדוחותיו הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022 את החוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "הגישה הסטנדרטית – סיכון אשראי" לפיו הועלה ל-150% משקל הסיכון המיוחס לאשראי הניתן לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV); השפעת היישום לראשונה על יחס הון עצמי רובד 1 הייתה קיטון בשיעור של 0.15%. על פי הבהרת הפיקוח על הבנקים, פריסת היישום נעשתה מהרבעון השלישי של שנת 2022, על פני 4 רבעונים, כך שברבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2023 דרישת ההון באה לידי ביטוי באופן מלא.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון – נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים ליום 31 בדצמבר 2023 בכ-462.2 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.03%.
 - שינוי הון עצמי רובד 1 – הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2023 מסתכם בכ-53.9 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.02%.
 - שינוי בשער החליפין – פיחות של 1% בשער החליפין של השקל מול כל המטבעות יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.02%.
 - עלייה של 1% בעקום הריבית חסרת הסיכון בכלל המטבעות על חשיפת ההון הפיקוחי, משמעה קיטון של כ-0.06% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס הון כולל.
 - דירוג מדינת ישראל משפיע על דרישות ההון בגין חשיפות הבנק לממשלת ישראל וכן בגין חשיפות לבנקים, גופים מוסדיים וישויות בסקטור הציבורי בישראל. להערכת הבנק, ירידה נוספת בדירוג האשראי של מדינת ישראל (ב-notch אחד), על ידי אחת ואף כמה מחברות הדירוג המדרגות את מדינת ישראל, לא תשפיע על יחסי הלימות ההון של הבנק. למידע נוסף ראה פרק דירוג האשראי בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2023, ודיווח מידי מיום 11 בפברואר 2024.
- המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

חלק 4 - יחס המינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדידת ההון הרגולטורי מחולק במדידת החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, בהתאם להתאמות פיקוחיות לעניין חישוב ההון. מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
688,265	719,635	1 סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
		התאמות בגין:
12,211	14,600	4 מכשירים פיננסיים נגזרים
63,052	70,550	6 פריטים חוץ מאזניים
3,367	5,229	7 אחרות
766,895	810,014	8 חשיפה לצורך יחס המינוף

יחס המינוף (LR2)

31 בדצמבר		
2022	2023	פריט
במיליוני ש"ח		
חשיפות מאזניות		
649,992	682,924	1 נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות ביטחונות)
(1,219)	(647)	2 סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
648,773	682,277	3 סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
חשיפות בגין נגזרים		
14,825	14,185	4 עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
24,024	27,825	5 סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	7 נכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזמן שניתן בעסקאות בנגזרים
38,849	42,010	11 סך חשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך		
1,397	1,092	12 נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית
14,824	14,085	15 חשיפות בגין עסקאות כסוכן
16,221	15,177	16 סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
חשיפות חוץ מאזניות אחרות		
171,946	199,599	17 חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(108,894)	(129,049)	18 התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
63,052	70,550	19 פריטים חוץ מאזניים
הון וסך החשיפות		
48,797	53,892	20 הון רובד 1 ^(א)
766,895	810,014	21 סך החשיפות ^(א)
יחס מינוף		
6.36%	6.65%	22 יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכניות ההתייעלות ראה "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בחלק 3 בדוח זה. כמו כן, בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון התאמות מיישום שיטת המדידה החדשה בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראה ביאור ב.25. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

למידע נוסף אודות התאמות להוראת השעה בנושא יחס המינוף, ראה סעיף התאמות להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250 לעיל.

יחס המינוף ב-31 בדצמבר 2023 הינו 6.65%, עלייה של כ-0.29% לעומת 31 בדצמבר 2022.

העלייה ביחס המינוף נובעת מגידול משמעותי בהון רובד 1 של כ-5.1 מיליארד ש"ח. מנגד חל גידול בחשיפות של כ-43.1 מיליארד ש"ח הנובע מגידול בחשיפה המאזנית של כ-33.5 מיליארד ש"ח, גידול בחשיפת נגזרים של כ-3.2 מיליארד ש"ח, גידול של כ-7.5 מיליארד ש"ח בחשיפות החוץ מאזניות, בקיזוז קיטון של כ-1 מיליארד ש"ח בחשיפות בעסקאות למימון ניירות ערך.

חלק 5 - סיכון אשראי

מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)

אשראי הינו פעילות ליבה של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב וחשיפות בגין פעילות בנגזרים.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במסגרת ניהול סיכונים אשראי הבנק מנטר את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של ההפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, הלוואות לדיור, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי ממונף. כמו כן, כחלק מתפיסה ארגונית לניהול מקיף של סיכון אשראי, נדרש להביא בחשבון סיכונים אקלים וסביבה ומידת השפעתם על פרופיל הסיכון. הבנק גיבש תכנית רב שנתית לבנייה והטמעה של תהליכים שיאפשרו זיהוי, מדידה, הערכה, ניטור, דיווח ובקרה של סיכונים אלה, לרבות דרכי ניהולם והפחתת השפעתם על חשיפות האשראי. לפירוט נוסף, ראה פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

סקירה על החשיפה לסיכונים אשראי ותמונת מצב ביחס לעמידה במגבלות הפנימיות והרגולטוריות מובאת בפני ההנהלה והדירקטוריון לפחות אחת לרבעון.

מסמך מדיניות האשראי של הבנק מהווה נדבך מרכזי בניהול האשראי בבנק נגזר מתיאבון הסיכון הכללי של הקבוצה כפי שבא לידי ביטוי בתוכניות העבודה הרב שנתיות, האסטרטגיה וגבולות המיקוד העסקי. בנוסף, כולל מסמך זה סט מגבלות פנימיות ורגולטוריות בתחום האשראי, זאת לצד הנהלים הפנימיים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיקוח ובקרה אחר סיכון האשראי. מדיניות האשראי והנהלים הפנימיים הקיימים מתייחסים לסיכונים אשראי בכל הפעילויות בבנק וחלים על האשראי הבודד ועל תיק האשראי בכללותו.

העקרונות המנחים של מדיניות הבנק בתחום האשראי:

- שמירה על מנהל תקין: כללי האתיקה, ההוגנות, גילוי נאות ושקיפות ובכלל זה עמידה בהוראות הרגולציה.
- מיקוד החשיפות בפעילויות לגביהן קיימת בבנק המומחיות הנדרשת לאמידה וניהול של הסיכונים הגלומים בהן.
- חלוקת הטיפול בלקוחות בין קווי עסקים בהתאם למאפיינים שונים.
- קיום הפרדה בין היחידה הנוטלת סיכון לבין יחידה עצמאית המבצעת בקרה על הסיכון ועל ניהול הסיכון.
- כל גורם בבנק היוצר חשיפה לסיכון אשראי, מחויב להיות מודע לסיכונים בתחום פעילותו ואחראי לניהולם השוטף, בכלל זה, בתחום הציות.
- ראייה כוללת של הלקוח/קבוצה כולל רמת סיכון האשראי בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.
- ביצוע מעקב שוטף ותקופתי אחר חשיפות האשראי ואחר עמידה במגבלות (הפנימיות והרגולטוריות) במטרה לזהות חולשות, מוקדם ככל שניתן, ולהיערך בהתאם.
- הערכת סיכון האשראי בצורה כמותית, תוך קביעת דירוג סיכון אשראי לכל לקוח.
- קביעת מתווה היוצר הבחנה בין סוגי פעילויות וענפי משק במסגרתו מוגדרות קטגוריות על פי רמות סיכון שונות.
- קביעת כללי החיתום כוללת, בין היתר:
- מאפיינים נדרשים מלווה לצורך אישור אשראי ובכלל זה: הערכת כושר החזר, דירוג אשראי פנימי, ניסיון עסקי, נתונים כספיים ותנאים שונים שעל בסיסם יסכים הבנק להעמיד אשראי (כגון: שיעור מימון, סכום חשיפה מירבי לחשיפה וביטחונות מקובלים) ובמקרים הרלוונטיים מידע ממאגר אשראי.
- מדרג סמכויות אשראי הכולל גם הגדרת סמכויות לאישורים חריגים.
- העוסקים בתחום האשראי עוברים הכשרות והדרכות בתחום האשראי.

במסגרת ניהול סיכון האשראי מבוצעות באופן שוטף התאמות בניהול סיכון האשראי ובתיאבון הסיכון, ככל שנדרש.

בשנת 2023 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי הקשור לסיכון אשראי.

מדיניות האשראי בחברות הבנות

מסמך מדיניות האשראי הקבוצתית, מהווה מסמך "על" ומתווה את עקרונות העל למסגרת המדיניות של הבנק בארץ ובשלוחת הבנק בבריטניה. מדיניות זו מושתתת בעיקרה על מדיניות הבנק בארץ. מסמך מדיניות אשראי זה מבוסס על עקרונות העל במסמך המדיניות הקבוצתית, המאושרת על ידי הדירקטוריון של חברת הבת. מסמכי המדיניות נסקרים גם על ידי החטיבה לניהול סיכונים בארץ, תוך בחינת התאמתם למדיניות הקבוצתית. כמו בחברת האם, גם בשלוחת הבנק בבריטניה מבוססת מדיניות האשראי על עקרונות מנחים לחיתום וניהול האשראי של הלקוח הבודד ולקביעת מגבלות וניהול הסגמנטים ברמה האגרגטיבית.

מבנה הממשל התאגידי ואחריות ניהול סיכונים אשראי

בנוסף למידע אודות מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק המתואר בפרק "מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו", להלן מידע נוסף בנוגע לניהול סיכון האשראי:

תהליך הבקרה וניהול סיכונים האשראי מבוצע על ידי שלושה "קווי הגנה" נפרדים.

קו ההגנה הראשון - קווי העסקים

בקו ההגנה הראשון פועלות היחידות העסקיות בקווי העסקים השונים ויחידות ייעודיות המטפלות בניהול סיכונים אשראי ביחידה העסקית, לרבות יחידות ייעודיות ללווים בקשיים (מרכז "חובות בעייתיים" הכפוף לחטיבה הבנקאית ואגף אשראים מיוחדים הכפוף לחטיבה העסקית).

קו ההגנה השני - החטיבה לניהול הסיכונים ומערך החשבונאות

בחטיבה לניהול סיכונים פועלות שלוש יחידות המרכזות את הטיפול בסיכונים אשראי בהתאם לתחום האחריות המוגדר להן:

- 1. מערך סיכונים אשראי** - נושא באחריות כוללת בהתאם לדרישות הרגולטוריות לעניין הבחינה הפרטנית (העסקה הבודדת) לרבות סיווגי אשראי והפרשות, ועוגן מקצועי לטיפול בהיבטים רוחביים של מדיניות וניהול סיכונים אשראי (גיבוש מדיניות האשראי ובכלל זה, סמכויות אשראי, קביעת מגבלות פנימיות, בקרת אשראי, ניתוח הסיכונים בתיק האשראי בראייה קבוצתית ודיווח רבעוני שוטף להנהלת הבנק ולדירקטוריון הבנק, פיקוח ובקרה על ניהול סיכון האשראי בשלוחת הבנק בחו"ל וביצוע תרחישי קיצון באשראי).
 - 2. אגף סיכונים שוק, מודלים ו-ERM** - נושא באחריות הכוללת לבחינת קיום תיקוף ו/או ביצוע תיקוף למודלים הפנימיים לדירוג סיכונים האשראי בבנק ובשלוחת הבנק בבריטניה.
 - 3. מערך הציות** - מהווה עוגן מקצועי לקביעת המתווה לבחינת היבטי ציות הקשורים לסיכונים אשראי ועיגונם במדיניות האשראי ובהתייחסות הנדרשת במצגים לוועדת אשראי.
- מערך החשבונאות** - משמש כעוגן מקצועי להבנה וניתוח של חידושים והבהרות רגולטוריות רלוונטיות. במסגרת זו במקרים מורכבים משמשת כמקור ידע מקצועי לגיבוש החלטות בתחום ההפרשות והסיווגים באשראי.

קו ההגנה השלישי - ביקורת פנימית

הביקורת הפנימית מבצעת ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים, והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום ההנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

כלים לניהול סיכון אשראי - מערכות למדידת סיכונים

בניהול סיכון האשראי נעשה שימוש במודלים כמותיים לדירוג פנימי של סיכון הלווים ולהערכה ומעקב אחר הסיכון ברמת התיק. הדירוג הפנימי של הלווים הינו נדבך מרכזי בתהליך קבלת החלטות באשראי ובמעקב אחר איכותו לאורך זמן.

שני כלים עיקריים משמשים את הבנק באמידת הדירוג הפנימי של הלווים:

- מערכת דירוג המיועדת ללקוחות קמעונאיים המבוססת בין השאר על מאפייני פעילות הלקוח בחשבון לאורך זמן.
- מערכת דירוג לדירוג לקוחות נוטלי הלוואות לדירוג המבוססת בין היתר על מאפייני לקוח, פעילות הלקוח לאורך חיי הלוואה.
- מערכת דירוג המיועדת ללווים עסקיים-מסחריים המבוססת על שאלוני מומחה מובנים.

המודלים שעל פיהם מבוצע הדירוג במערכות הנ"ל מנוטרים באופן שוטף ומתוקפים.

פרופיל הסיכון ברמת התיק הכולל של הקבוצה מנוטר על ידי מערך סיכונים אשראי. דוח חשיפות רבעוני הכולל את פירוט המגמות והשינויים ופירוט העמידה במגבלות פנימיות ורגולטוריות מובא לדיון בפני הנהלת הבנק, ועדת האשראי של הדירקטוריון וועדת הסיכונים של הדירקטוריון. הנ"ל בנוסף לניתוחים שונים נוספים של סגמנטים בתיק האשראי וביצוע תרחישי קיצון.

השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל"

פעילות הבנק מושפעת, בין היתר, מהתפתחויות מאקרו כלכליות, בסביבה העסקית המקומית ומההאטה בפעילות הכלכלית העולמית.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הפעילות הכלכלית במשק המקומי המשיכה לצמוח, אך תוך האטה בקצב. ההאטה באה לידי ביטוי, בין היתר, בירידה ממשית בקצב מכירת דירות חדשות, כמו גם השלכות של עליית הריבית על לווים, בדגש על לווים ממונפים ואנשים פרטיים. כמו כן, נרשמה האטה בפעילות יצוא ההיי-טק של ישראל.

ברבעון האחרון של 2023, נרשמה פגיעה ניכרת בפעילות הכלכלית בעקבות המלחמה וגם קצב הצמיחה בשנת 2024 צפוי להיות נמוך מזה שהיה צפוי בתרחיש מרכזי ערב הלחימה. מאז ראשית המלחמה הוצאה התמתנות האינפלציה, שהחלה עוד בראשית 2023. עם זאת, בהמשך הדרך לא מן הנמנע שהאינפלציה תושפע גם מגורמים שיתמכו בעלייתה, כגון התייקרות עלויות ההובלה לישראל והעלאת מיסים עקיפים. מידת התנודתיות של השקל עלתה עוד מראשית 2023, והמלחמה הובילה בראשיתה להיחלשות של השקל ותנודתיות מוגברות בשער. עקב כך, פעל בנק ישראל, מאז ראשית המלחמה בכדי למתן את התנודות בשער החליפין של השקל.

ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: בנייה, חקלאות ופנאי (תיירות, מסעדות, בידור וכו'), וחלק מענפי התעשייה והמסחר, כתלות במיקום האזורי שלהם.

למלחמה והשלכותיה המיידיות וארוכות הטווח על הפעילות הכלכלית במשק והמצב הפיסקאלי של ישראל, יש השפעה גם על דירוג האשראי של ישראל.

למידע נוסף ראה "סיכון מאקרו כלכלי" בפרק "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר" בתחילת דוח זה.

בשל חוסר הוודאות הגבוה של השפעות המלחמה לא ניתן לאמוד במדויק את עוצמת הפגיעה הצפויה בתיק האשראי של הבנק בעקבות המשך המלחמה ואפשרות הסלמתה. לאור העלייה ברמת הסיכון חודדו דגשים בתחום האשראי בקווי העסקים השונים.

הוצאות להפסדי אשראי

ביום 9 בנובמבר 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר ובו דגשים למערכת הבנקאית בקשר עם הדוחות לציבור לרבעון השלישי. בחוזר זה, הפיקוח על הבנקים הבהיר כי בחישוב הפסדי האשראי הצפויים בדוחות לרבעון השלישי יש לכלול את ההשפעה הצפויה של מלחמת חרבות ברזל למועד הסמוך למועד פרסום הדוחות, ולהגדיל בהתאם את הסכומים שנכללים בהפרשה להפסדי אשראי. זאת, על מנת לוודא שההפרשות להפסדי אשראי יהיו מספיקות בהתאם לאומדן העדכני של הפסדי האשראי הצפויים מתיק האשראי של התאגיד הבנקאי. ההפרשה להפסדי אשראי של הבנק מייצגת את אומדני הבנק. הפרשה זו מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת שהופעל בתקופה המדווחת בסביבה משתנה המאופיינת בחוסר וודאות. לצורך גיבוש אומדן הפסדי האשראי הצפויים, הבנק מתחשב באופן עקבי בהנחיות הפיקוח על הבנקים, בתחזיות, בתרחישים, בהנחות ובהערכות, שמתייחסים להשלכות האפשריות של המלחמה.

תהליך גיבוש האומדן, אשר הותאם לתחזיות רלוונטיות לתנאי המלחמה, כולל את ההפסד הצפוי לבנק ברמה הקבוצתית. במסגרת זו מתבסס הבנק על בחינת פרופיל הסיכון של ענפי המשק השונים, בדגש על ענפי משק שלהערכת הבנק חשופים יותר לנזקי המלחמה, כלי המדידה הקיימים ברשותו, כגון: היקף המחיקות, פרופיל הסיכון של ענף המשק, תקופת החוב, סיווג החוב, תיאבון הסיכון, מודלים מאקרו כלכליים להערכת הפסדי אשראי לשיקוף השפעות שינויים בתחזיות לפרמטריים כלכליים מרכזיים בשנה הקרובה (כגון: תחזיות צמיחה, צריכה פרטית, שערי חליפין, שיעור אבטלה במשק ושיעור הריבית). המשך החמרה בכל אחד מהפרמטרים עלול להביא להגדלת ההפרשה להפסדי אשראי.

נוכח ההשתנות התכופה בתנאים הכלכליים והמשקיים, הבנק בחן במהלך הרבעון הרביעי של 2023 ועד לסמוך לתאריך פרסום הדוח את הפרמטרים המרכזיים בתהליך ההפרשה וביצע את העדכונים שנמצאו מתאימים, כמתואר לעיל.

ההוצאות להפסדי אשראי הסתכמו ברבעון הרביעי בסך של 668 מיליון ש"ח, מתוכם סך של 476 מיליון ש"ח בגין הוצאה קבוצתית, אשר גדלה הרבעון לאור החמרת פרמטרים מאקרו כלכליים ואינדיקטורים שונים, כפי שמפורט להלן.

על מנת לבחון את רגישות ההפרשה הקבוצתית לשינויים היפותטיים ברמת סיכון ענפי המשק ובפרמטרים המאקרו כלכליים שבבסיס האומדן, ביצע הבנק הערכה להשפעת שינוי אחד בפרמטרים המאקרו כלכליים (החמרה והטבה בשיעור אחיד של 1%) ועדכון הערכת מומחה לשינוי ברמת הסיכון בענפי המשק אל מול תרחיש הייחוס על בסיס חושה ההפרשה, וזאת מבלי להתחשב בהשפעות של קיזוז או קורלציה בין המשתנים המאקרו כלכליים.

הפרמטרים המאקרו כלכליים המרכזיים בהם בוצע שינוי בתרחיש הייחוס הינם, בין היתר, התוצר, שער חליפין, ריבית בנק ישראל, שיעור האבטלה והצריכה הפרטית.

השפעת החמרה תשקף תוספת להפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ברבעון הרביעי של 2023 של כ-570 מיליון ש"ח. הקלה תביא להקטנת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי ברבעון הרביעי של 2023 ביחס לתרחיש הייחוס בסך של כ-530 מיליון ש"ח.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

הקלות ושינויים בתנאי אשראי במסגרת ההתמודדות עם השלכות המלחמה

הבנק אימץ את מתווה בנק ישראל ומיישם את ההנחיות שקבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית, צעדים רגולטוריים עקב מלחמת חרבות ברזל, בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2023.

כמו כן, הבנק מיישם הקלות נוספות ללקוחותיו, במטרה להקל עליהם את ההתמודדות עם השלכות המלחמה.

למידע אודות ההקלות הניתנות על ידי הבנק ופירוט ההשפעה הכמותית הצפויה בגין הקלות אלו עד סמוך למועד פרסום הדוחות ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת - מלחמת "חרבות ברזל" בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

	א	ב	ג	ד
31 בדצמבר 2023				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של 90			
	ימים או יותר			
	במיליוני ש"ח			
1	חובות, למעט אגרות חוב	3,759	432,055	(6,731)
2	אגרות חוב	-	126,001	(2)
3	חשיפות חוץ מאזניות	173	198,321	(747)
4	סך הכל	3,932	756,377	(7,480)
				429,083
				125,999
				197,747
				752,829

	א	ב	ג	ד
31 בדצמבר 2022				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של 90			
	ימים או יותר			
	במיליוני ש"ח			
1	חובות, למעט אגרות חוב	2,020 ^(ב)	395,971 ^(ב)	(5,003)
2	אגרות חוב	-	65,373	(37)
3	חשיפות חוץ מאזניות	154	170,672	(585)
4	סך הכל	2,174	632,016	(5,625)
				392,988
				65,336
				170,241
				628,565

(א) בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים, של פריטים מאזניים וחוזי מאזניים היוצרים חשיפה לסיכון אשראי לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.
(ב) סווג מחדש.

שינויים במלאי החובות בסיווג לא צובר (CR2)

למידע בדבר יתרה ותנועה בחובות הלא צוברים ראה פרק סיכומי אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה וביאור 30 בדוח הכספי.

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)

הבנק מיישם את הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות שאינם צוברים, סיכון אשראי והפרשות להפסדי אשראי צפויים. הטיפול בהוראות אלו מוסדר בנהלים ובהנחיות פרטניים לגורמים הרלוונטיים כאשר בסעיפים שלהלן מוצגים רק היבטים מרכזיים מסוימים בתחום זה בכל הקשור לסיווג החובות וקביעת הפרשה להפסדי אשראי.

חוב שאינו צובר ריבית

חוב מסווג כחוב שאינו צובר ריבית כאשר צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב, וזאת בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, כגון: מצב הפיגור של החוב, מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, הערכת מקור ההחזר הראשוני של החוב, מצב הביטחונות, מצבו הפיננסי של הערבים ועוד.
חוב שנבחן על בסיס פרטני מסווג כשאינו צובר בכל מקרה כאשר קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה.

חשיפת אשראי חוץ מאזנית תסווג בסיווג "שאינו צובר" כאשר צפוי שההתחייבות בגין חוב זה תתממש והחוב המאזני שיווצר ראוי להיות מסווג כחוב שאינו צובר.

חוב בפיגור

מצב הפיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים. להלן שלושה מצבי פיגור אפשריים:

1. פיגור בעקבות אי תשלום הלוואה כסדרה.
2. חריגה ממסגרת אשראי מאושרת ומדווחת בחשבון עו"ש.
3. מחזור נמוך - כל עוד לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים לכיסוי החוב תוך תקופה שהוגדרה, גם אם החוב נמצא בתוך מסגרת האשראי.

כללים לסיווג חובות בהתאם למספר ימי הפיגור:

- חוב הנבחן פרטנית ונמצא בפיגור של 90 ימים ויותר יסווג כחוב שאינו צובר, למעט אם הוא מובטח היטב ובתהליכי גביה.
- חוב הנבחן קבוצתית יסווג בהתאם לכללים הבאים:
- חוב בהשגחה מיוחדת - חוב הנמצא בפיגור של 70-89 יום, או בהתאם לתסמינים שליליים מסוימים שמוגדרים ומופעלים מיכונית.
- חוב נחות - חוב הנמצא בפיגור של 90-149 ימים, או בהתאם לתסמינים שליליים מסוימים שמוגדרים ומופעלים מיכונית.
- חוב בפיגור של 150 ימים או יותר - יופרש במלואו ויימחק חשבונאית.

חשיפות אשראי בפיגור של מעל 90 יום אשר אינן נחשבות כחוב שאינו צובר ריבית

בהתאם להוראת בנק ישראל במצבים המפורטים להלן חשיפות אשראי בפיגור של מעל 90 יום אינן נחשבות כאשראי שאינו צובר:

- אשראי אשר נבחן על בסיס קבוצתי - יסווג כ"נחות" בפיגור של 90 יום ומעלה וימחק חשבונאית לאחר 150 ימי פיגור.
- אשראי אשר נבחן על בסיס פרטני שהינו מובטח היטב ובתהליכי גביה.

חוב של לווה בקשיים

בהתאם לעדכון הוראות הדיווח לציבור שנכנס לתוקפו ב-1 לינואר 2024, חוב של לווה בקשיים אשר עבר שינוי פורמאלי בתנאים מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק שינה את תנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב. לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה חוב בקשיים פיננסיים שעבר שינוי תנאים, הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתו הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע (1) האם החייב מצוי בקשיים פיננסיים ו-(2) האם החוב עבר שינוי מהותי בתנאים.

החל מיום 1 לינואר 2022, בהתאם לחוזר בנק ישראל בנושא הפסדי אשראי צפויים CECL, (מספר 06-2634, מיום 29 לנובמבר 2021), חוב בקשיים שתנאיו שונו יכול להיות מסווג כצובר/שאינו צובר ריבית.

שינוי בתנאי חוב בקשיים לא יחייב סווגו כחוב שאינו צובר, כאשר:

- השינוי בתנאים משפר את סיכויי הגביה בלוח סילוקין סביר ובהתבסס על ניתוח אשראי עדכני ומבוסס היטב.
- קיימת היסטוריית פירעון תקינה במשך לפחות שישה חודשים.

הבדלים בין הגדרת פיגור וכשל למטרות חשבונאיות ומטרות פיקוחיות

להלן ההבדלים בין הגדרת "פיגור" וחוב "שאינו צובר" למטרות חשבונאיות לבין הגדרת "הלוואות בפיגור" לצרכי מדידת הלימות ההון (מטרות פיקוחיות):

1. חוב מוגדר "בפיגור" למטרות חשבונאיות לאחר 30 ימי פיגור, כשלצרכי מדידת הלימות ההון "הלוואות בפיגור" יוגדרו כך לאחר 90 ימי פיגור;
2. חוב בקשיים שתנאיו שונו וסווג כצובר ריבית, יסווג בסיווג בעייתי/בסיווג תקין בהתאם להוראות בנ"י ולנהלי הסיווג בלאומי, כשלצרכי מדידת הלימות ההון חוב כאמור לא יוגדר כ"הלוואה בכשל".

3. אשראי חוץ מאזני יסווג כחוב בעייתי אם מימוש ההתחייבות התלויה הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות שיוכרו כתוצאה ממימוש ההתחייבות התלויה ראויים לסיווג כבעייתיים. לעומת זאת, לצורכי הלימות הון חשיפות חוץ מאזניות יסווג באופן עקבי לסיווג החשיפות המאזניות של אותו לווה.

לפירוט מדדי סיכון האשראי ראה פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

ירידת ערך ניירות ערך

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום הפסדים בגין ירידת ערך של ניירות הערך, בתיק הזמין למכירה ובתיק לפדיון, שאינה בעלת אופי זמני. הבחינה מתבצעת בהתקיים סממנים אשר יש בהם כדי להצביע על האפשרות שערכם של ניירות הערך נפגם. הקריטריונים לקביעה באם ירידת הערך הינה בעלת אופי שאינו זמני מפורטים בביאור 1.ט בדוח הכספי.

הפרשה להפסדי אשראי

מתבצעת בהתאם לאחת השיטות המפורטות להלן:

- הפרשה פרטנית - חובות לא צוברים, למעט אשראי לדויר, הינם חובות אשר הבנק סבור כי אינם חולקים מאפייני סיכון משותפים עם חובות צוברים, ולפיכך מעריך את הפרשה בגינם על בסיס פרטני.
בהתייחס לחוב מסחרי בסיווג לא צובר שיתרתו החוזית (ללא ניכוי: מחיקות חשבונאיות שלא כרוכות בויתור משפטי, ריבית שלא הוכרה, הפרשות להפסדי אשראי וביטחונות) הינה 1 מיליון ש"ח או יותר, הפרשה נאמדת בהתבסס על הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבי המקורי של החוב, או כאשר החוב הינו מותנה בביטחון או כאשר צפויה תפיסת נכס, על פי השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו אשראי (בניכוי עלויות מכירה).
- הפרשה קבוצתית - לגבי יתר החובות אשר לא עומדים בקריטריונים לבחינה פרטנית כאמור לעיל.
למידע נוסף ראה ביאור 1.ח. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכון אשראי לפי ענפי משק

31 בדצמבר 2023									
סיכון אשראי כולל ^(א)									
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)									
הפסדי אשראי ^(ד)									
מזהה:									
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ו)	סך הכל	חובות ^(ז)	בעייתי ^(ח)	לא צובר	הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בישראל									
ציבורי מסחרי									
2,555	2,372	159	2,554	2,212	159	25	17	-	(158)
919	916	3	892	688	3	-	10	-	(42)
35,530	34,515	912	34,593	19,226	912	174	48	(41)	(514)
120,160	118,420	1,479	120,133	66,246	1,479	1,113	708	62	(1,697)
51,813	51,213	412	50,987	43,831	412	149	152	(13)	(1,039)
10,677	10,265	412	10,321	5,825	412	14	70	(1)	(140)
40,570	39,763	775	39,970	33,166	775	282	303	54	(749)
4,496	4,338	97	4,438	3,621	97	19	11	(2)	(56)
9,538	9,295	243	9,450	7,976	243	89	64	22	(222)
6,847	6,663	139	6,645	3,618	139	14	(4)	(5)	(65)
54,350	54,276	73	43,171	30,652	73	40	29	(1)	(250)
13,532	13,267	254	13,512	8,894	254	71	84	17	(417)
10,868	10,758	110	10,857	8,831	110	34	6	16	(167)
361,855	356,061	5,068	347,523	234,786	5,068	2,024	1,498	108	(5,516)
135,561	130,761	713	135,561	130,568	713	688	221	6	(634)
47,308	44,507	1,094	47,287	29,816	1,094	343	649	424	(957)
544,724	531,329	6,875	530,371	395,170	6,875	3,055	2,368	538	(7,107)
3,272	3,272	-	2,516	2,515	-	-	(1)	-	(2)
96,922	96,922	-	643	643	-	-	-	-	-
644,918	631,523	6,875	533,530	398,328	6,875	3,055	2,367	538	(7,109)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי (מאזני וחוץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 398,328, 97,318, 256, 13,814, 135,202 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) להערכת הבנק, פעילות ענפים אלו חשופה במיוחד לנזקי המלחמה.

31 בדצמבר 2023

סיכון אשראי כולל ^(א)										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי										
מחיקות חשבונאיות נטו										
יתרת הפרשה להפסדי אשראי										
מזכה:										
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתו ^(ו)	סך הכל	חובות ^(ב)	בעייתו ^(ו)	לא צובר	אשראי	הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
416	415	-	409	256	-	-	-	-	-	(1)
698	698	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5,919	5,764	155	4,285	3,181	155	-	(19)	(2)	(48)	
12,679	12,447	231	12,551	9,090	231	116	113	11	(206)	
559	559	-	144	7	-	-	-	-	-	-
639	639	-	262	247	-	-	1	(1)	(1)	
3,906	2,786	1,119	3,892	3,747	1,119	585	(39)	(16)	(71)	
707	686	20	501	500	20	15	-	-	(1)	
897	886	11	481	124	11	11	(6)	(1)	(12)	
39,355	39,354	-	3,642	3,379	-	-	(12)	(1)	(15)	
548	548	-	457	441	-	-	5	-	(3)	
42	42	-	7	6	-	-	(1)	(1)	-	
66,365	64,824	1,536	26,631	20,978	1,536	727	42	(11)	(358)	
57	57	-	57	56	-	-	-	-	-	-
15	14	1	15	6	1	1	-	-	-	-
66,437	64,895	1,537	26,703	21,040	1,537	728	42	(11)	(358)	
40,503	40,503	-	18,398	15,283	-	-	(25)	-	(13)	
28,384	28,384	-	1,468	1,163	-	-	(1)	-	(1)	
135,324	133,782	1,537	46,569	37,486	1,537	728	16	(11)	(372)	
780,242	765,305	8,412	580,099	435,814	8,412	3,783	2,383	527	(7,481)	

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי (מאזני וחוץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 37,486, 57,815, 2,797, 28,143, 9,083 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

31 בדצמבר 2022										
סיכון אשראי כולל ^(א)										חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)
										הפסדי אשראי ^(ד)
										הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
										יתרת הפרשה להפסדי אשראי
										מחיקות חשבונאיות נטו
										מזה:
										סך הכל
										ביצוע דירוג אשראי ^(ה)
										בעייתיות ^(ו)
										סך הכל ^(ז)
										לא צובר
										בעייתיות ^(ח)
										חובות ^(ט)
										סך הכל ^(י)
										במיליוני ש"ח
בגין פעילות לווים בישראל										
ציבור מסחרי										
חקלאות	2,630	2,501	114	2,629	2,333	114	36	1	-	(138)
כרייה וחציבה	758	758	-	731	531	-	-	20	-	(33)
תעשייה	35,409	34,410	903	34,162	20,750	903	143	106	(24)	(471)
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(י)	102,609	101,088	1,259	102,584	53,883	1,259	154	217	(2)	(1,041)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	45,236	45,000	151	44,460	39,249	151	67	(188)	(122)	(884)
אספקת חשמל ומים	9,557	9,515	41	9,170	5,093	41	8	12	16	(69)
מסחר	39,513	38,946	545	39,023	31,932	545	128	148	51	(501)
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	4,325	3,916	148	4,295	3,689	148	57	(35)	8	(45)
תחבורה ואחסנה	9,592	9,240	314	9,511	7,760	314	124	(10)	56	(181)
מידע ותקשורת	6,103	5,765	146	5,656	3,223	146	114	(97)	(29)	(64)
שירותים פיננסיים	45,990	45,916	73	37,465	28,406	73	54	64	(15)	(219)
שירותים עסקיים ואחרים	13,330	13,015	257	13,203	9,359	257	82	10	5	(350)
שירותים ציבוריים וקהילתיים	11,284	11,209	62	11,269	9,182	62	14	16	(2)	(176)
סך הכל מסחרי	326,336	321,279	4,013	314,158	215,390	4,013	981	264	(58)	(4,172)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	124,827	123,158	626	124,827	119,690	626	559	112	17	(419)
אנשים פרטיים - אחר	43,572	41,326	768	43,562	30,370	768	222	111	129	(732)
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	494,735	485,763	5,407	482,547	365,450	5,407	1,762	487	88	(5,323)
בנקים בישראל	1,608	1,608	-	807	806	-	-	1	-	(3)
ממשלת ישראל	33,721	33,721	-	317	317	-	-	(1)	-	-
סך הכל פעילות בישראל	530,064	521,092	5,407	483,671	366,573	5,407	1,762	487	88	(5,326)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי (מאזני וחץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 366,573, 34,238, 553, 11,606, 107,094 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

31 בדצמבר 2022

סיכון אשראי כולל ^(א)									
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)									
הפסדי אשראי ^(ד)									
מזהה:									
סך הכל	אשראי ^(ה)	ביעיתי ^(ו)	סך הכל	חובות ^(ב)	ביעיתי ^(ו)	לא צובר	הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בחו"ל									
ציבור מסחרי									
185	184	-	175	157	-	-	-	-	(1)
715	715	-	-	-	-	-	-	-	-
5,524	5,485	8	3,515	2,646	8	8	10	3	(24)
9,549	9,221	268	9,437	6,872	268	94	31	116	(101)
541	538	-	136	5	-	-	-	-	-
1,011	941	3	411	399	3	-	4	8	-
3,536	1,953	1,125	3,518	3,094	1,125	185	(78)	50	(87)
397	397	-	172	172	-	-	-	-	-
1,141	1,129	12	594	158	12	12	6	-	(19)
36,521	36,410	1	4,256	3,822	1	1	22	-	(27)
488	488	-	434	422	-	-	(4)	(1)	-
180	175	5	151	150	5	-	(3)	-	(1)
59,788	57,636	1,422	22,799	17,897	1,422	299	(12)	176	(260)
33	32	-	33	30	-	-	-	-	-
71	68	1	71	65	1	1	1	-	-
59,892	57,736	1,423	22,903	17,992	1,423	300	(11)	176	(260)
35,391	35,391	-	15,337	12,634	-	-	32	-	(37)
18,132	18,132	-	1,137	792	-	-	(10)	-	(2)
113,415	111,259	1,423	39,377	31,418	1,423	300	11	176	(299)
643,479	632,351	6,830	523,048	397,991	6,830	2,062	498	264	(5,625)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי (מאזני וחץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 31,418, 44,359, 2,481, 27,198, 7,959 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפירעון^(א)

31 בדצמבר 2023						
תקופה	סך הכל	מעל 15	מעל חמש	משנה עד	עד שנה	
ממוצעת	חשיפת	מעל 15	שנים ועד	חמש שנים	עד שנה	
לפירעון	אשראי	שנים	15 שנים	15 שנים	חמש שנים	עד שנה
במיליוני ש"ח						
<u>חשיפת אשראי מאזנית:</u>						
4.13	332,976	30,491	42,270	93,615	166,600	מסחרי
9.47	202,381	49,407	98,676	42,671	11,627	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
3.66	32,145	2,639	2,817	9,037	17,652	אנשים פרטיים - אחר
2.52	23,166	497	2,024	5,340	15,305	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5.87	590,668	83,034	145,787	150,663	211,184	סך הכל ציבור
2.68	257,674	14,780	13,959	34,382	194,553	בנקים וממשלות ^(ב)
4.90	848,342	97,814	159,746	185,045	405,737	סך הכל חשיפת אשראי מאזנית
5.06	181,858	27,339	24,621	38,153	91,745	מזה: אגרות חוב
2.41	198,494	-	8,256	106,950	83,288	סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית
31 בדצמבר 2022						
תקופה	סך הכל	מעל 15	מעל חמש	משנה עד	עד שנה	
ממוצעת	חשיפת	מעל 15	שנים ועד	חמש שנים	עד שנה	
לפירעון	אשראי	שנים	15 שנים	15 שנים	חמש שנים	עד שנה
במיליוני ש"ח						
<u>חשיפת אשראי מאזנית:</u>						
3.97	307,786	22,659	43,559	83,330	158,238	מסחרי
9.18	166,701	38,928	77,969	38,903	10,901	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
3.51	32,765	1,681	2,895	15,288	12,901	אנשים פרטיים - אחר
2.55	23,886	439	2,290	5,639	15,518	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5.53	531,138	63,707	126,713	143,160	197,558	סך הכל ציבור
2.29	256,250	10,770	10,892	30,298	204,290	בנקים וממשלות ^(ב)
4.48	787,388	74,477	137,605	173,458	401,848	סך הכל חשיפת אשראי מאזנית
7.15	96,699	20,763	19,650	34,698	21,588	מזה: אגרות חוב
2.41	170,826	-	7,295	91,788	71,743	סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית

(א) הסכומים מייצגים תזרימי מזומנים עתידיים צפויים בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים בגין סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט סיכון אשראי חוץ מאזני שנובע ממכשירים נגזרים).

(ב) לרבות אג"ח של בנקים וממשלות ונכסים בגין מכשירים נגזרים מול בנקים.

חשיפות למדינות זרות^(א)

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים במאוחד או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך מביניהם:

	1	2	3	4	5	6=5-4
31 בדצמבר 2023						
חשיפה מאזנית ^{(א)(ג)}						
המדינה	חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים		
	לממשלות	לבנקים	לאחרים	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות
	במיליוני ש"ח					
ארצות הברית	31,098	1,400	12,875	-	-	-
בריטניה	22	3,723	5,354	8,000	209	7,791
צרפת	-	1,432	97	-	-	-
שוויץ	434	3,440	310	4	4	-
גרמניה	4,068	1,282	181	-	-	-
אחרות	4,701	10,417	11,111	-	-	-
סך כל החשיפות למדינות זרות	40,323	21,694	29,928	8,004	213	7,791
סך החשיפות למדינות LDC ^(ג)	373	192	699	-	-	-
סך החשיפות למדינות ה-GIPS ^(ג)	120	82	51	-	-	-
31 בדצמבר 2022						
חשיפה מאזנית ^{(א)(ג)}						
המדינה	חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים		
	לממשלות	לבנקים	לאחרים	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות
	במיליוני ש"ח					
ארצות הברית	18,400	990	10,641	-	-	-
בריטניה	221	4,595	5,369	6,687	12	6,675
צרפת	-	695	53	-	-	-
שוויץ	-	2,640	302	22	22	-
גרמניה	4,865	1,345	124	-	-	-
אחרות	4,492	7,837	9,690	-	-	-
סך כל החשיפות למדינות זרות	27,978	18,102	26,179	6,709	34	6,675
סך החשיפות למדינות LDC ^(ג)	383	173	619	-	-	-
סך החשיפות למדינות ה-GIPS ^(ג)	237	140	50	-	-	-

	13	12	11	10	9	8	7=1+2+3+6
	חשיפה מאזנית מעבר לגבולי ^(ב)		חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ג)(ד)(ה)}				
	סך כל החשיפה המאזנית						
	לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	חובות לא צוברים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	
	25,439	19,934	-	9,412	288	288	45,373
	7,710	1,389	-	24,137	383	491	16,890
	630	899	-	1,418	-	-	1,529
	415	3,769	-	3,967	-	-	4,184
	2,019	3,512	-	4,381	-	-	5,531
	13,011	13,218	2	8,569	4	579	26,229
	49,224	42,721	2	51,884	675	1,358	99,736
	795	469	-	1,726	-	-	1,264
	165	88	-	174	-	-	253
	13	12	11	10	9	8	7=1+2+3+6

	13	12	11	10	9	8	7=1+2+3+6
	חשיפה מאזנית מעבר לגבולי ^(ב)		חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ג)(ד)(ה)}				
	סך כל החשיפה המאזנית						
	לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	חובות לא צוברים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	
	19,903	10,128	1	9,930	246	352	30,031
	2,701	7,484	-	21,602	124	828	16,860
	636	112	-	1,582	-	-	748
	371	2,571	-	3,880	-	-	2,942
	2,890	3,444	-	3,590	-	-	6,334
	9,148	12,871	2	6,402	6	447	22,019
	35,649	36,610	3	46,986	376	1,627	78,934
	742	433	-	1,445	-	1	1,175
	268	159	-	170	-	-	427

הערות:

- (א) החשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי.
- (ב) סיכון אשראי מאזני חוץ מאזני, מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים.
- (ג) סיכון אשראי מאזני חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים מוצג לאחר הפחתת סיכון אשראי.
- (ד) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (ה) החשיפה למדינות ה-GIPS כוללת את המדינות: יוון, איטליה, פורטוגל וספרד.
- (ו) החשיפה למדינות ה-LDC כוללת את המדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות, שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.
- (ז) הבנק קבע מספר קריטריונים שעל פיהם נקבעה רשימת המדינות אשר התנאים הנוכחיים בהן עשויים להעיד על בעיות נזילות ויתכן שיהיו בעלי השפעה על יכולת הפירעון שלהן. היתרה מתייחסת ל-24 מדינות (31 בדצמבר 2022 ל-16 מדינות). לא נכללות במדידה חשיפות למדינות בדירוגי השקעה, אלא אם זהו פרטנית ככאלה עם בעיות נזילות הצפויות להיות בעלות השפעה מהותית על כושר הפירעון שלהן.
- (ח) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני כפי שעודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה: פרק ההון והלימות ההון).
- חלק ב' – מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך:
- ליום 31 בדצמבר 2023 קיימת חשיפה מאזנית לאיי קיימן בסך 6.5 מיליארד ש"ח.
- ליום 31 בדצמבר 2022 קיימת חשיפה מאזנית לאיי קיימן בסך 5.7 מיליארד ש"ח).

שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)

כחלק ממדיניות ניהול סיכון האשראי, השיקול העיקרי במתן אשראי הינו יכולת ההחזר של הלווה. עם זאת, במקרים רבים, שואף הבנק לקבל ביטחונות וזאת כגיבוי נוסף שמטרתו להקטין את ההפסד לבנק במקרה של כשל עסקי/פיננסי של הלווה. היקף הביטחונות הנדרשים מלווה הינו, בין השאר, פועל יוצא מרמת הסיכון שבאשראי.

במסגרת מדיניות הביטחונות ונהלים פנימיים רלוונטיים, נקבעו לכלל ענפי המשק, עקרונות וכללים באשר לסוגי הביטחונות והיקפם. דרישת הביטחונות ושיעורם נגזרים מרמת הסיכון שהבנק מוכן לקחת על עצמו בעת העמדת האשראי.

בנוסף, נקבעים הקריטריונים העסקיים בקבלת הביטחונות, דרך קביעת שיעורי ההישענות על הביטחונות, דרכי הטיפול בעת קבלתם, דרכי עדכון השווי ועיתויו ואמצעי המעקב והבקרה.

הביטחונות מותאמים, ככל הניתן, לסוגי האשראי שהם מבטיחים, תוך התייחסות לטווח הזמן, לסוגי הצמדה, לאופי האשראי ולמטרתו וכן למהירות יכולת המימוש שלהם. הבנק נוהג לתקף את שווי הביטחונות העיקריים (בעיקר בתחום הנדל"ן והציוד) על ידי קבלת הערכות שמאי/הערכות שווי עדכניות, עצמאיות ובלתי תלויות.

סוגי הביטחונות השכיחים שהבנק מקבל להבטחת האשראי כוללים, בין היתר, נכסים פיננסיים, נכסי נדל"ן, כלי רכב, ציוד לסוגיו ועוד.

בבנק קיימת מערכת המאפשרת הפקת מידע אודות סוגי הנכסים המשמשים כביטחונות.

לצורך הפחתת סיכון האשראי בגישה הסטנדרטית, הבנק משתמש בגישה המקיפה לטיפול בביטחונות.

מכשירי הביטחון העיקריים המוכרים ככשירים בבנק בגישה הסטנדרטית הם פיקדונות שקליים, פיקדונות מט"ח, תכניות חיסכון ואג"ח ממשלתי.

ביטחון יוכר ככשיר כאשר עומד בכללים הנדרשים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, לרבות, וודאות משפטית, הזכות למימוש בהקדם במקרה כשל ותקפות כלפי צד ג'.

בין היתר, הבנק משתמש בכתבי קיזוז המהווים ביטחון כשיר לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 לצורך חישוב הלימות ההון.

הבנק עושה שימוש בערבויות כשירות ובביטוחים לצורך החלפת משקל הסיכון של חובות המגובים בערבות למשקל הסיכון של ספק ההגנה בחישוב נכסי הסיכון בגישה הסטנדרטית. לעניין זה, הבנק מכיר בעיקר בערבויות ופוליסות ביטוח של מדינת ישראל, של בנקים בארץ, של אשראי ושל מבטחים אחרים בעלי דירוג אשראי גבוה העומדות בקריטריונים להכרה כערבויות כשירות לצרכי הלימות ההון.

הבנק מבטח את תיק הערבויות חוק מכר (דירות), חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, וכן חלק מתיק ערבויות הביצוע והפורמאליות המשוך לענפי משק בינוי ונדל"ן.

עסקאות הביטוח מאפשרות להפחית את ההון המרותק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות/העמדת ההלוואות לקרקעות, תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי" (ההפחתה הינה בהתאם לדירוג מבטחי המשנה).

שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2023							
	לא מובטחים ^(א) מובטחים						
	סך הכל	סך הכל	מזה: סכום	יתרה	מזה: סכום	יתרה	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות מובטח ^(ב)
	מאזנית ^(א)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)
במיליוני ש"ח							
1	359,620	69,463	37,023	48,812	19,931	20,651	17,093
	חובות, למעט אגרות חוב						
2	112,181	13,818	9,645	-	-	13,818	9,645
	אגרות חוב						
3	471,801	83,282	46,669	48,812	19,931	34,469	26,738
	סך הכל						
4	3,594	165	31	111	14	54	17
	מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר						

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2022							
	לא מובטחים ^(א) מובטחים						
	סך הכל	סך הכל	מזה: סכום	יתרה	מזה: סכום	יתרה	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות מובטח ^(ב)
	מאזנית ^(א)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)
במיליוני ש"ח							
1	329,961	63,027	34,478	44,634	19,827	18,393	14,651
	חובות, למעט אגרות חוב						
2	54,567	10,768	10,768	-	-	10,768	10,768
	אגרות חוב						
3	384,528	73,795	45,246	44,634	19,827	29,161	25,419
	סך הכל						
4	1,781	202	32	107	13	95	19
	מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר						

- (א) יתרה מאזנית בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים ולאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני.
- (ב) יתרה מאזנית של החלק מסכום החובות שמובטח בביטחון, ערבות או נגזר אשראי, לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
- (ג) יתרה מאזנית של החובות כאמור, לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני, שמובטחים באופן חלקי או מלא, ללא קשר לחלק הספציפי שהובטח בחשיפה המקורית.

השימוש בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי (CRD)

שקלול הסיכון בגין חשיפות אשראי מתבצע על בסיס הגישה הסטנדרטית. בהתאם לגישה זו, משקלי הסיכון תלויים בסוג החשיפות ובחלק מהמקרים, בדירוגי האשראי המתייחסים אליהם (ככל שקיים דירוג כשיר). במידה וקיימים דירוגים לחשיפות כאמור, עושה הבנק שימוש בדירוגי האשראי של שלוש חברות דירוג אשראי חיצוניות:

- Standard & Poor's Ratings Services
- Moody's Investors Service
- Fitch Ratings

לצורך קביעת משקלות הסיכון בהתאם לדירוגי האשראי כאמור לעיל, עושה הבנק שימוש בטבלאות המיפוי הסטנדרטיות שקבע הפיקוח על הבנקים במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 כפי שמעודכנת מעת לעת.

משקלי סיכון לחובות תאגידיים מדורגים נקבעים על בסיס דירוגי האשראי לטווח ארוך של החברות הנ"ל באופן הבא: כאשר לחוב יש דירוג אחד, דירוג זה ישמש לקביעת משקל הסיכון של החוב. כאשר יש שני דירוגים שניתנו על ידי שתי חברות שונות שמופו למשקלי סיכון שונים, ייבחר משקל הסיכון הגבוה יותר. כאשר יש שלושה דירוגים, יתייחסו לשני הדירוגים הטובים ביותר ומביניהם יילקח משקל הסיכון המתאים לדירוג הנחות מבין השניים.

דירוג מדינת ישראל משפיע על דרישות ההון בגין חשיפות הבנק לבנקים, גופים מוסדיים וישויות בסקטור הציבורי בישראל. להערכת הבנק, ירידה נוספת בדירוג האשראי של מדינת ישראל (ב-notch אחד), על ידי אחת ואף כמה מחברות הדירוג המדרגות את מדינת ישראל, לא תשפיע על יחסי הלימות ההון של הבנק.

הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי^(א) (CR4)

	א	ב	ג	ד	ה	ו
	31 בדצמבר 2023					
	חשיפות לפני CRM-1 CCF		חשיפות אחרי CRM-1 CCF		RWA וצפיפות RWA	
	סכום מאזני ^(ב)	סכום חוץ מאזני ^(ג)	סכום מאזני ^(א)	סכום חוץ מאזני ^(א)	RWA	צפיפות RWA
	במיליוני ש"ח					
1	191,834	307	201,450	392	1,006	0.50%
2	20,272	2,731	9,699	1,289	3,976	36.18%
3	28,872	9,241	23,647	2,915	8,621	32.46%
4	3,411	1,781	1,513	212	306	17.74%
5	127,066	55,923	130,839	38,214	146,302	86.54%
6	36,687	21,578	36,449	3,410	29,893	75.00%
7	16,922	4,997	15,552	1,225	12,583	75.00%
8	129,291	10,366	126,977	2,349	69,075	53.41%
9	96,443	92,664	81,372	18,711	103,728	103.64%
10		2,608		2,434	3,005	123.46%
11	13,251	-	13,251	-	10,814	81.61%
12	666,657	199,588	643,183	68,717	389,309	54.69%

	א	ב	ג	ד	ה	ו
	31 בדצמבר 2022					
	חשיפות לפני CRM-1 CCF		חשיפות אחרי CRM-1 CCF		RWA וצפיפות RWA	
	סכום מאזני ^(ב)	סכום חוץ מאזני ^(ג)	סכום מאזני ^(א)	סכום חוץ מאזני ^(א)	RWA	צפיפות RWA
	במיליוני ש"ח					
1	213,159	361	224,022	288	1,102	0.49%
2	17,575	2,087	9,469	981	3,832	36.67%
3	23,376	8,204	18,098	3,444	5,267	24.45%
4	4,328	1,642	1,361	218	466	29.51%
5	124,206	55,009	124,710	36,394	143,626	89.15%
6	38,643	16,377	38,334	2,827	30,871	75.00%
7	17,298	4,360	15,857	1,171	12,772	75.01%
8	118,438	9,573	118,423	2,346	65,196	53.98%
9	76,738	74,335	64,402	13,523	80,835	103.73%
10		2,457		2,401	3,146	131.03%
11	12,259	-	12,259	-	10,233	83.47%
12	648,477	171,948	629,336	61,192	357,346	51.75%

- (א) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוץ מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מיסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי (הנכללות בחלק 5 בדוח זה) ואיגוחים.
- (ב) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות ולאחר שיטות הפחתת סיכון אשראי.
- (ג) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות הפחתת סיכון אשראי.
- (ד) יתרות מאזניות וחוץ מאזניות מוזגו בשל חוסר מהותיות.

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון^{(א)(ב)} (CR5)

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
	31 בדצמבר 2023								
	סוגי נכסים / משקל סיכון								
	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
	במיליוני ש"ח								
1	198,003	-	3,356	-	296	-	187	-	201,842
	ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית								
2	1,672	-	2,320	-	6,969	-	27	-	10,988
	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית								
3	2,419	-	11,594	-	12,502	-	41	6	26,562
	בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)								
4	-	-	1,473	-	247	-	5	-	1,725
	חברות ניירות ערך								
5	-	-	18,953	-	16,164	-	133,185	751	169,053
	תאגידים								
6	-	-	-	-	-	-	39,859	-	39,859
	חשיפות קמעונאיות ליחידים								
7	-	-	-	-	-	-	16,777	-	16,777
	הלוואות לעסקים קטנים								
8	-	-	-	-	33,963	35,433	16,145	2,731	129,326
	בביטחון נכס למגורים								
9	-	-	-	-	-	-	92,792	7,291	100,083
	בביטחון נדל"ן מסחרי								
10	-	-	-	-	-	-	1,294	1,140	2,434
	הלוואות בפיגור								
11	3,022	-	-	-	-	-	9,058	1,171	13,251
	נכסים אחרים								
11א	-	-	-	-	-	-	5,418	1,171	6,589
	מזה: בגין מניות								
12	205,116	-	37,696	33,963	71,611	41,054	72,781	239,320	711,900
	סך הכל								

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
	31 בדצמבר 2022								
	סוגי נכסים / משקל סיכון								
	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
	במיליוני ש"ח								
1	220,042	-	3,651	-	490	-	127	-	224,310
	ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית								
2	1,661	-	1,876	-	6,913	-	-	-	10,450
	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית								
3	2,651	-	14,038	-	4,791	-	59	3	21,542
	בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)								
4	-	-	1,080	-	499	-	-	-	1,579
	חברות ניירות ערך								
5	-	-	14,151	-	13,824	-	131,614	1,515	161,104
	תאגידים								
6	-	-	-	-	-	-	41,161	-	41,161
	חשיפות קמעונאיות ליחידים								
7	-	-	-	-	-	-	17,028	-	17,028
	הלוואות לעסקים קטנים								
8	-	-	-	-	31,334	32,389	18,970	2,404	120,769
	בביטחון נכס למגורים								
9	-	-	-	-	-	-	72,104	5,821	77,925
	בביטחון נדל"ן מסחרי								
10	-	-	-	-	-	-	912	1,489	2,401
	הלוואות בפיגור								
11	2,556	-	-	-	-	-	8,644	1,059	12,259
	נכסים אחרים								
11א	-	-	-	-	-	-	5,258	1,059	6,317
	מזה: בגין מניות								
12	226,910	-	34,796	31,334	58,906	35,672	77,159	215,864	690,528
	סך הכל								

(א) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוב מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מיסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי (הנכללות בחלק 5א בדוח זה) ואיגוחים (הנכללים בתוספת ב' לדוח זה).

(ב) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

מידע נוסף על סיכון אשראי

סיכונים בענפי הבינוי והנדל"ן

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית. בדומה לענפי המשק האחרים, מוגדרים במדיניות האשראי של הבנק מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

חלק משמעותי מהפעילות של הבנק באשראי לענף הנדל"ן מרוכז במערך ייעודי המתמחה בליווי לקוחות מתחום זה. מערך בנייה ונדל"ן מלווה את העסקות הגדולות ואו המורכבות בתחום, תוך הבאה לידי ביטוי של המומחיות והניסיון המעשי של קציני האשראי המאיישים אותו.

חלק מהותי ממימון פרויקטים של בנייה ותשתית נעשה במתכונת "הפרויקט הסגור" (Construction Loan) המאופיין בבחינה תקופתית שוטפת ומעקב צמוד אחר הפרמטרים הרלוונטיים (כגון: קצב המכירות, התקדמות הבנייה, עמידה בתקציב), תוך הסתמכות, בין השאר, על מפקחי בנייה חיצוניים ומוסמכים.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור חיתום קפדני, שיטת מימון ופיקוח הדוקה, גיבוי בביטוחנות נדל"ן ותמחור הולם.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

לאומי מתמקד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה. הבנק מקפיד על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים ובהתאם לתחזיות מאקרו כלכליות.

הבנק מבטח את תיק הערבויות חוק מכר (דירות), חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, וכן חלק מתיק ערבויות הביצוע והפורמאליות המשויך לענפי משק בינוי ונדל"ן.

ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 המעגן את ההקלה שנקבעה ב"הוראות השעה" למגבלת ענף בינוי ונדל"ן במערכת הבנקאית כדלקמן:

- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן הורחבה מ-20% ל-22% מהיקף תיק האשראי (לא כולל תשתיות לאומיות).
- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן (כולל תשתיות לאומיות) הורחבה מ-24% ל-26% מהיקף תיק האשראי.

ההקלות לעיל יעמדו בתוקפן עד תום 24 חודשים מיום 31 לדצמבר 2025 ובלבד ששיעור החבות לא יעלה על השיעור שחל ביום 31 לדצמבר 2025 או השיעור של המגבלה הענפית טרם ההקלה, הגבוה מבניהם.

נקבע כי אשראי, בגינו ניתן ביטוח אשראי כשיר יסווג לפי הענף המבטח. כך שלצורכי מדידת המגבלה הענפית, אשראי לבינוי ונדל"ן, המכוסה בביטוח אשראי כשיר יופחת מהחבות הענפית של ענף בינוי ונדל"ן.

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית בקשר עם יחס הריכוזיות. בנוסף, הבנק קבע מגבלות פנימיות שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים. יחד עם זאת, בשים לב לצרכי האשראי המשמעותיים בענף מחד, ולמגבלה הרגולטורית מאידך, פועל הבנק ליישום תכנית להפחתת יחס הריכוזיות בענף.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף אודות הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל"

לאחר גאות משמעותית בביקוש לרכישת דיור בתקופת היציאה ממשבר הקורונה, החל מהמחצית השנייה של שנת 2022 ואילך, חלה היחלשות ממשית בביקוש, זאת ברקע הרעה משמעותית בסביבת המאקרו, עלייה מהירה באינפלציה ובריבית והאטה בצמיחה.

מלחמת "חרבות ברזל" הובילה בראשיתה להיחלשות נוספת בביקוש בשוק הדיור, כתוצאה מהתגברות חוסר הוודאות במשק והפגיעה בביטחון הצרכנים והמשקיעים. בחודשים האחרונים חלה, עם זאת, התאוששות הדרגתית בביקוש ובהיקף העסקאות. להערכת הבנק, הביקוש צפוי להוסיף ולהתחזק בהדרגה ברבעונים הקרובים, בד בבד עם התאוששות המשק מנזקי המלחמה, תהליך הורדת ריבית בנק ישראל (שהחל בינואר 2024) וברקע המשך גידול אוכלוסין גבוה.

בצד ההיצע, ערב מלחמת חרבות ברזל, מספר הדירות הגמורות המשיך להיות נמוך יחסית לצרכי הדיור השוטפים השנתיים של המשק, בעוד שהתחלות הבנייה, נותרו גבוהות יחסית לרמתן ברוב העשור האחרון. המלחמה הסבה פגיעה ניכרת לפעילות הבנייה למגורים (זמינות עובדים וחומרי גלם, נגישות לאתרי בנייה הסמוכים לאזורי הלחימה) והדבר צפוי להתבטא ברידה הן בגמר הבנייה למגורים והן בהתחלות הבנייה.

ערב המלחמה, מחירי הדירות היו מצויים במגמת ירידה מתונה, בהובלת מחירי הדירות החדשות ב"שוק החופשי" (כלומר לא כולל עסקאות "דירה בהנחה").

להערכת הבנק, ברבעונים הקרובים צפויה מגמה זו להימשך, בהשפעת החולשה בביקוש. עם זאת, בהמשך הדרך, צפויה לחול עלייה מחודשת במחירי הדירות. זאת, שכן הביקוש צפוי להתאושש מהמלחמה מהר יותר מאשר ההיצע (כפי שמשתקף בפעילות הבנייה למגורים).

הבנק עוקב בשוטף אחר תיק הנדל"ן והתפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה ובנוסף מנטר באופן הדוק את השלכות המלחמה, עליית הריבית וההאטה בביקושים לדיור על חברות הנדל"ן ובוחן בקפידה את השפעת המצב המקרו כלכלי על תיק האשראי.

בתחום הנדל"ן למסחר, ערב המלחמה, חלה האטה בפעילות ענפי המסחר הקמעונאי, זאת לאור ההרעה בסביבת המקרו (פגיעת האינפלציה ועליית הריבית בכח הקנייה של הציבור, לצד התגברות חוסר הוודאות הכלכלית והיחלשות הסנטימנט הצרכני) והמשך התרחבות נתח הסחר המקוון. המלחמה עלולה להוסיף ולהחליש את פעילות ענפי המסחר הקמעונאי וכתוצאה מכך גם את הביקוש לשטחי מסחר, על רקע הפגיעה שנגרמה לאמון הצרכנים ולצמיחה. תהליכים אלה עלולים להכביד על צמיחת פעילות המרכזים המסחריים בשנה הקרובה. עיקר ההשפעה השלילית עשויה להיות מורגשת במרכזים המסחריים הגדולים, בעוד שמרכזים שכונתיים עשויים להפגין המשך ביצועים טובים יותר.

בתחום המשרדים, מאז המחצית השנייה של 2022 ואילך, מורגשת האטה בפעילות השוק, לרבות ירידה ממשית במחירי השכירות בתל אביב וירידה בשיעורי התפוסה בחלק מפרברי תל אביב. להערכת הבנק, ההאטה בביקוש למשרדים צפויה להימשך בשנה הקרובה, ברקע השפעות המלחמה על הצמיחה במשק וכן לאור ההאטה בפעילות ענף שירותי ההייטק. ההאטה בביקוש לצד צפי להמשך גידול משמעותי בהיצע המשרדים החדשים (בפרט בפרברי תל אביב ובירושלים), הם גורמים שעשויים להכביד על המחירים והתפוסות בשוק בשנה הקרובה וייתכן אף להוביל לירידה בהם.

בעקבות המלחמה ועל מנת לשקף את חוסר הוודאות באשר להשפעותיה על ענפי הבינוי והנדל"ן, במהלך המחצית השנייה של 2023 גדלו ההוצאות להפסדי אשראי בענפי הבינוי והנדל"ן, בעיקר בגין הוצאה קבוצתית.

יובהר כי חוסר הוודאות לגבי אופן התפתחות המלחמה והשלכותיה עדיין גבוה, כך שההפרשה יכולה שתשתנה - תגדל או תקטן - בעתיד בהתאם להתפתחויות.

לאור האמור חודדו דגשים בתחום האשראי בקווי העסקים השונים.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

התפתחות סיכון אשראי כולל לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל)

שינוי בהשוואה ל-31 בדצמבר 2022	31 בדצמבר		סיכון אשראי מאזני
	2022	2023	
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
19.1	19,214	100,500	119,714
1.5	148	9,767	9,915
16.8	7,896	47,127	55,023
17.3	27,258	157,394	184,652

(א) במונחי סיכון אשראי.

להלן פרטים על סיכון אשראי כולל בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי שיעור המימון וכושר ספיגה - הבנק

31 בדצמבר 2023			
סיכון אשראי ^(א) כולל			
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^(ב)(ג)			
עד 45%	1,267	8,831	10,098
מעל 45% עד 65%	6,384	16,156	22,540
מעל 65% עד 80%	22,668	16,350	39,018
מעל 80%	8,950 ^(ד)	5,771	14,721
כושר ספיגה^(ה)			
עד 25%	799	799	799
מעל 25% עד 50%	10,472	10,472	10,472
מעל 50% עד 75%	4,824	4,824	4,824
מעל 75%	14,554	14,554	14,554
פרוייקטים בתחילת בנייה	10,203	10,203	10,203
אחר ^(ו)			44,744
			סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל
			171,973

31 בדצמבר 2022			
סיכון אשראי ^(א) כולל			
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^(ב)(ג)			
עד 45%	1,378	10,848	12,226
מעל 45% עד 65%	4,523	12,018	16,541
מעל 65% עד 80%	12,755	12,041	24,795
מעל 80%	14,224 ^(ד)	5,598	19,822
כושר ספיגה^(ה)			
עד 25%	883	883	883
מעל 25% עד 50%	6,959	6,959	6,959
מעל 50% עד 75%	4,346	4,346	4,346
מעל 75%	13,011	13,011	13,011
פרוייקטים בתחילת בנייה	6,278	6,278	6,278
אחר ^(ו)			42,984
			סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל
			147,845

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.
- (ב) שיעור המימון - היחס בין יתרת סיכון האשראי הכולל למועד הדיווח לבין השווי של ביטחון הנדל"ן המבטיח את סיכון האשראי למועד הדיווח.
- (ג) כושר ספיגה - מדד המבטא את השיעור המירבי של שחיקת מחירי מלאי הדירות, כך שעדיין יהיה מקור כיסוי מספק לעלויות הפרוייקט וזאת בהתחשב בהון העצמי שהושקע ובמכירה מוקדמת.
- (ד) מרבית היתרה מתייחסת לאשראי שמגובה גם בביטחון שאינו קרקע ו/או מקור סילוק אחר.
- (ה) החל מהדוחות השנתיים לשנת 2022 מיישם הבנק את העדכון לחוזר בנק ישראל בנושא סיכון אשראי, בהתייחס לחישוב שיעורי המימון של קרקעות. לפרטים נוספים ראה סעיף שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון.
- (ו) אשראי אחר מתייחס לכל אשראי שאינו עונה להגדרות לעיל וכולל, בין היתר, אשראי שניתן כנגד ביטחונות שאינם נדל"ן, נדל"ן בתהליכי בנייה שאינם למגורים ונדל"ן שאינו מיועד למכירה במהלך הבנייה.

להלן הרכב ייעוד האשראי בביטחון נדל"ן בישראל - הבנק

31 בדצמבר		
2022	2023	
סיכון אשראי ^(א) כולל		
במיליוני ש"ח		
69,002	86,065	דיור
20,803	23,253	משרדים
6,542	7,993	תעשייה
23,200	25,146	מסחר ושירותים
119,547	142,457	סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן בישראל

(א) סיכון אשראי מאזני וחוז מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

ניתוח סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן (בישראל ובחו"ל)

31 בדצמבר		
2022	2023	
שינוי באחוזים		במיליוני ש"ח
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי		
17.2	155,309	182,080
סיכון אשראי שאינו בעייתי		
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי		
10.6	407	450
(45.4)	1,363	744
337.5	315	1,378
23.4	2,085	2,572
17.3	157,394	184,652

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכוני אשראי

ברבעונים האחרונים חלה ירידה מתונה במחירי הדירות, בהובלת פלח הדירות החדשות ב"שוק החופשי" (כלומר ללא דירות הנמכרות במסגרת תכניות ממשלתיות כמו "מחיר למשתכן").

מגמה זו באה ברקע עלייה מתמשכת במלאי הדירות הלא-מכורות שבידי הקבלנים, כתוצאה מירידה ניכרת בביקוש לרכישת דיור במהלך השנה האחרונה, בין היתר לאור עליית הריבית, בשילוב עם מחירי דיור אשר נותרו גבוהים.

הראשונים למתן את פעילותם בשוק היו המשקיעים ואחר כך שאר משקי הבית בדגש על זוגות צעירים שממתינים לתכניות ממשלתיות חדשות.

בראשית המלחמה, חלה ירידה ניכרת בהיקף העסקאות לרכישת דירות, אולם בחודש דצמבר, נראה כי הירידה נבלמה.

בהתאם לכך, קיימת ירידה בהעמדות אשראי חדש לדיור בישראל ("ביצועים") בשנת 2023 לעומת התקופה המקבילה אשתקד. מעבר להשפעות שתוארו, קיים פוטנציאל כלכלי שלילי נוסף בגין המלחמה, בפרט אם המלחמה תארך זמן ממושך.

במהלך השנה, לנוכח עליית הריבית ועל מנת להקל על הלקוחות, נעשתה פניה יזומה ללקוחות בפרסום פומבי ובפניה ממוקדת ללקוחות שהשינוי בריבית השפיע על גובה ההחזר שלהם בהצעה לבחינת הקפאה/מיחזור.

בנוסף לכך, על רקע מלחמת "חרבות ברזל" אושרו הקלות בתחום המשכנתאות, ביניהן הקפאת תשלומי משכנתאות.

כפועל יוצא היקף הלוואות בהן בוצעה הקפאה נכון לסוף דצמבר 2023 הינו כ 12.8 מיליארד ש"ח.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעות מאקרו כלכליות והמלחמה ראה סעיף השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל" בתחילת פרק זה.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל והקלות נוספות הניתנות על ידי הבנק ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת - מלחמת "חרבות ברזל" בדוח הדירקטוריון וההנהלה ובפרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2023.

הבנק ממשיך להקפיד על מדיניות חיתום המתחשבת ביכולת ההחזר של הלווה, בסיס ההצמדה והריבית, שיעור המימון ועוד, זאת תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים.

תיק הלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף לרבות ניתוח מגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון.

ניהול הסיכון במקרה של אי פירעון האשראי נעשה על ידי הבנק בשני אופנים, הראשון מניעתי, הקטנת ההסתברות להגיע לכשל והשני גביית החוב במצב בו האשראי בכשל.

השלב הראשון - פעולות להקטנת ההסתברות לכשל:

- חיתום - מבוסס על מגבלות הרגולציה (הוראה 329 בחינת כושר החזר, אחוזי מימון ותמהיל אשראי) ומגובה במודלים לבחינת סיכון האשראי אשר נשענים בין היתר על מידע מחשבון הלקוח בלאומי ו/או ממאגר נתוני האשראי של בנק ישראל.
- בניית תמהיל מותאם ללקוח, אשר יאפשר עמידה בתשלום ההחזר החודשי.
- בטוחת נדל"ן - האשראי מועמד כפוף לקבלת ביטחונות לשביעות רצון הבנק בהתאם לאופי האשראי והנכס. הביטחונות נבדקים על ידי יועצי המשכנתאות ובתיקים מורכבים נעשית בקרה נוספת.
- דחיית תשלומים ("הקפאות") - אפשרות להקפיא חלקית את תשלומי המשכנתא בהתאם להוראות חוק הבנקאות שירות ללקוח.

השלב השני - גבייה:

- גבייה רכה - מוקד טלפוני אשר יוצר קשר עם הלקוחות שמתקשים בתשלום ההחזר החודשי מיד עם היווצרותו של הפיגור הראשון, סיוע ללקוחות בהסדרי חוב וליווי עד לסילוקו.
- תביעה משפטית -
- גביית חוב כספית באמצעות פתיחת תיק הוצאה לפועל.
- מימוש הנכס באמצעות הבטוחות שהתקבלו.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

שנתי בהשוואה לסוף שנה קודמת	יתרת תיק האשראי	במיליוני ש"ח	באחוזים
15.1	103,109		31 בדצמבר 2021
15.7	119,272		31 בדצמבר 2022
9.0	129,987		31 בדצמבר 2023

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק ההלוואות לדיור נערך מעקב גם על מאפייני התיק ומאפייני האשראי החדש, וביניהם על התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי) ויחס החזר (יחס החזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין החזר החודשי).

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60%

2021	2022	2023				שיעור מימון
		רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	באחוזים ^(*)				
21.6	22.6	20.9	20.4	22.0	21.0	מעל 60 ועד 70 כולל
23.1	25.3	25.0	22.5	20.6	19.6	מעל 70 ועד 75 כולל
0.1	0.3	0.2	0.2	0.2	0.1	מעל 75

(א) מסך האשראי החדש לדיור שהעמיד הבנק.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת ההחזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משקי הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך מרכזי בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוננת הניהול השוטף של פעילות זאת.

בנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, מתקיים ניטור שוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרגטיבית, בין השאר על בסיס סט מדדים פנימי.

מעט לעת מעודכן סט המדדים הפנימי, הן ביחס להתפתחויות של התיק בכללותו ("מלאי") והן ביחס לפרופיל סיכון העמדות האשראי החדש, במטרה להדק את הקשר בין הספים להתפתחות הסיכון בתיק, אסטרטגיית החטיבה הבנקאית והמצב המאקרו כלכלי. סט המדדים מנוטר באופן שוטף, בתדירות רבעונית לפחות. הפרמטרים הנבחנים מתייחסים להיבטים ולמאפיינים רבים המשקפים נקודות מבט מגוונות ומשלימות על סיכון התיק והאשראי החדש והם מבטאים את גבולות תיאבון הסיכון הרצוי ברמת תיק האשראי הפרטי.

ההשפעות הפוטנציאליות של המלחמה, בנוסף למגמות המאקרו כלכליות במהלך השנתיים האחרונות (בעיקר עליית הריבית והאינפלציה) משפיעות על יכולת ההחזר של הלווים הפרטיים, כאשר חומרת ההשפעה תלויה, בין היתר, במשך הזמן ובהיקף אזורי הארץ אשר יושפעו מהמלחמה באופן ישיר.

הבנק מנטר באופן שוטף את תיק האשראי ואת השפעות התפתחויות אלה על פרופיל הסיכון בתיק.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעות מאקרו כלכליות והמלחמה ראה סעיף השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל" בתחילת פרק זה.

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

קבוצות לווים²

הבנק מקיים תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי הוא ממלא אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

נכון ליום 31 בדצמבר 2023, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל בנושא פיקוח על חשיפות גדולות. במסגרת זו פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים". בהתאם לטיטה זו, תיקבענה הגדרות חדשות ללווה/קבוצת לווים, וכמו כן יבוצעו התאמות למדידת החשיפה. בהתאם לדרישת הפיקוח, הבנק ערך סקר כמותי אשר דווח לפיקוח על הבנקים. טרם נקבע מועד לכניסת העדכון לתוקף.

למידע נוסף אודות קבוצות לווים ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

למידע בנושא חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

² קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה, וכל הנשלט על ידם. לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חלק 5א - סיכון אשראי של צד נגדי סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

סיכון האשראי בעסקת נגזרים הינו מדד לסכום ההפסד שהבנק עלול לשאת בו אם הצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בתנאי העסקה. סיכון זה למועד מסוים מוגדר כסך השווי הנוכחי של העסקה לאותו מועד בתוספת סיכון פוטנציאלי להפסד עתידי. פוטנציאל זה מוערך על פי רמת התנודתיות הצפויה בנכס הבסיס של העסקה ועל פי משך התקופה שנותרה עד למועד השלמת הביטחונות כפי שסוכם עם הצד הנגדי, וכל זאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז הניתנים לאכיפה כלהלן:

לאומי מיישם בשוק הנגזרים (הסחירים והלא סחירים) מנגנונים להפחתת סיכונים האשראי במסחר בין צדדים נגדיים על ידי מנגנוני קיזוז (NETTING) המעוגנים בהסכמים משפטיים סטנדרטיים בינלאומיים, וכן על ידי מנגנון הפקדת ביטחונות הדדיים בין הצדדים הנגדיים לעסקה, בין בדרך של העברה לתיחום חשיפה או באמצעות שטרי משכון. בפרקי הזמן שהוגדרו, מבוצעת התחשבות שוטפת בהתאם לנתוני השוק ולחשיפה. הביטחון הוא לרוב מזומן, במטבעות הנקובים בהסכם. להלן סוגי ההסכמים הקיימים כיום בלאומי בהיבט זה:

1. בפעילות בנגזרים לא סחירים (OTC), נעשה שימוש במנגנוני הקיזוז על פי תשתית הסכמית בינלאומית סטנדרטית או על פי תשתית הסכמית מקומית תואמת סטנדרטים בינלאומיים וכן בהסדרי התחשבות לצורך תיחום חשיפה, כולם בהתאם להוראות חוק ההסכמים בנכסים פיננסיים. כך, למשל, מתקשר הבנק בהסכמי ISDA ו-ISA מול צדדים בינלאומיים ולקוחות מקומיים הפעילים בשוק ההון. בנוסף, במטרה להפחית את סיכון הצד הנגדי, ישנה מגמת מעבר לסליקה מרכזית עבור עסקות בנגזרי ריבית במטבעות עיקריים. במסגרת הסכמי ISDA עליהם חתום בנק לאומי אין כיום תלות בהורדת דירוג האשראי של לאומי כגורם לשינוי בסכום הביטחון. החל מספטמבר 2021, הוחל בלאומי ביישום רגולציות UMR (Uncleared Margin Rules) של ארגון IOSCO שמהותה הפקדת ביטחונות (IM) של שני הצדדים, בגוף שלישי (קסטודיאן) עבור עסקות שאינן נסלקות בסליקה מרכזית, לישויות שחצו רף כמותי (50 מיליארד אירו).

2. בפעילות בנגזרים הסחירים בחו"ל - בפעילות מול לקוחות קיימים מנגנוני קיזוז והתחשבות המעוגנים במסגרת הסכמים התואמים את הוראות חוק ההסכמים בנכסים פיננסיים. גם בפעילות מול חברי המסלוקה קיימים מנגנוני קיזוז והתחשבות המעוגנים בחוות דעת משפטיות.

3. בפעילות המקומית מול המעו"ף (נגזרים סחירים), אין הסכמי קיזוז ייעודיים, הקיזוז מבוצע קיזוז בפועל מול הלקוחות בהתאם לתנאי הניהול התואמים סטנדרטים של ISDA והפעילות מבוצעת או מול שטרי משכון או סולו.

4. בפעילות בעסקאות SFT (ריפו, ריברס ריפו, השאלות ניירות ערך זרים) מול צדדים נגדיים זרים, נעשה שימוש במנגנוני הקיזוז על פי תשתית הסכמית בינלאומית סטנדרטית (GMSLA) עבור עסקאות שאילה/השאלה ו-GMRA עבור עסקאות ריפו/ריברס ריפו).

מסגרות האשראי לפעילות הלקוחות נקבעות בוועדות אשראי פרטניות בהתאם למדיניות האשראי של הבנק בכפוף למגבלות הדירקטוריון. השיקולים המשפיעים על גובה המסגרת כוללים, בין היתר, ניתוח סיכון אשראי ופרופיל עסקי, לרבות הביטחונות המוצעים לגיבוי האשראי הנגזר מהפעילות.

קווי הפעילות למדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים נקבעים בוועדה ייעודית בהשתתפות נציגים מהחטיבות הרלוונטיות, וזאת בכפוף למגבלות אשר נקבעו במדיניות ההשקעות וניהול סיכונים השוק של הקבוצה.

המעקב והאחריות אחר חשיפות אשראי לצדדים נגדיים בעסקות במכשירים נגזרים הינם באחריות מנהלי הלקוחות בקווי העסקים.

חטיבת שוקי הון מבצעת מעקב מקרוב אחר פעילות של לקוחות חטיבת שוק ההון וכן מבצעת בקרת על אחר בקרת מנהלי הלקוחות את פעילות לקוחותיהם בנגזרים.

חטיבת שוקי הון אחראית על המודלים והפרמטרים לחישוב דרישת הביטחונות בנגזרים, על הנהלים לפעילות לקוחות בנגזרים ועל גיבוש הצרכים העסקיים במערכות המחשוב המודדות את העמידה במסגרות הפעילות.

החטיבה לניהול סיכונים מהווה קו הגנה שני, ממליצה לדירקטוריון על המדיניות לניהול הסיכון, אחראית על הדיווח של החשיפות לדירקטוריון ואחראית לתיקוף המודלים והפרמטרים המשמשים לניהול הסיכון.

ביום 1 בדצמבר 2021, ביום 15 במרס 2022 וביום 7 באפריל 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזרים לעדכון הוראות ועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי. להרחבה בנושא יישום ההוראה החדשה, ראה פרק שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון בדוח זה.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

	א	ב	ד	ה	ו
31 בדצמבר 2023					
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha ששימש לצורך חישוב רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח					
1	8,424	17,566	1.4	36,377	13,063
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)				
3	-	-		21,564	130
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)				
6	8,424	17,566		57,941	13,193
	סך הכל				

	א	ב	ד	ה	ו
31 בדצמבר 2022					
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha ששימש לצורך חישוב רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח					
1	9,115	15,789	1.4	34,862	12,392
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)				
3	-	-		12,396	37
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)				
6	9,115	15,789		47,258	12,429
	סך הכל				

הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

	א	ב	א	ב
31 בדצמבר				
	2023	2022	2023	2022
	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA
במיליוני ש"ח				
3	36,354	2,989	34,851	3,323
	סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית			

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון^(א) (CCR3)

	א	ד	ה	ו	ז	ט
31 בדצמבר 2023						
תיק פיקוחי/משקל סיכון	0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי
במיליוני ש"ח						
ריבוניות	3,109	-	-	-	-	3,109
ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית	-	-	67	-	-	67
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	-	13,462	276	56	-	13,794
חברות ניירות ערך	-	9,749	8,919	5	-	18,673
תאגידים	-	-	119	3,552	-	3,671
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	116	1	117
סך הכל	3,109	23,211	9,381	3,729	1	39,431

	א	ד	ה	ו	ז	ט
31 בדצמבר 2022						
תיק פיקוחי/משקל סיכון	0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי
במיליוני ש"ח						
ריבוניות	3,034	44	-	-	-	3,078
ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית	-	-	92	-	-	92
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	-	11,723	182	40	-	11,945
חברות ניירות ערך	-	12,286	6,144	-	-	18,430
תאגידים	-	-	37	4,214	-	4,251
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	100	-	100
סך הכל	3,034	24,053	6,455	4,354	-	37,896

(א) היתרות בגילוי מתייחסות לחשיפות האשראי ששימשו בחישוב דרישת ההון, לאחר יישום שיטות להפחתת סיכון אשראי. החשיפות אינן כוללות חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCPs) המדווחים בטבלה CCR8 בהמשך הדוח.

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR)^(א) (CCR5)

31 בדצמבר 2023					
א	ב	ג	ד	ה	ו
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)					
מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד
במיליוני ש"ח					
-	1,491	-	451	80	256
מזומן - מטבע מקומי					
-	16,715	-	11,422	13,696	2,797
מזומן - מטבעות אחרים					
-	19,257	1,978	-	269	85
חוב ריבוני מקומי					
3,052	69	1,464	5,403	-	410
חוב ריבוני אחר					
-	-	-	-	6,561	11,768
חוב של סוכנות ממשלתית					
853	-	2,741	-	958	2,436
אגרות חוב קונצרניות					
-	184	-	-	-	4,663
מניות					
3,905	37,716	6,183	17,276	21,564	22,414
סך הכל					

31 בדצמבר 2022					
א	ב	ג	ד	ה	ו
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)					
מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד
במיליוני ש"ח					
-	515	-	1,730	331	553
מזומן - מטבע מקומי					
-	18,371	-	9,462	3,621	2,482
מזומן - מטבעות אחרים					
-	25,626	953	-	580	347
חוב ריבוני מקומי					
2,027	69	2,245	5,429	111	-
חוב ריבוני אחר					
-	-	-	-	7,392	1,592
חוב של סוכנות ממשלתית					
530	-	1,220	-	341	2,245
אגרות חוב קונצרניות					
-	-	-	-	21	5,854
מניות					
2,557	44,581	4,418	16,621	12,397	13,073
סך הכל					

(א) הסכומים מתייחסים לביטחונות שהופקדו או התקבלו בגין חשיפות הנובעות מסיכון האשראי של צד נגדי שקשורות לעסקאות נגזרים או לעסקאות למימון ניירות ערך, לרבות עסקאות שסולקו באמצעות צד נגדי מרכזי (CCP).

חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 וליום 31 בדצמבר 2022, לא קיימות בבנק עסקאות נגזרי אשראי שנקנו או נמכרו.

חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)

	א		ב		
	2022		2023		
	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	
	במיליוני ש"ח				
1	115	3,987	196	5,633	חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (QCCP) (סך הכל) ^(א)
2	112	3,922	191	5,557	חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל ביטחון ראשוני מנותק והעברות לקרן סיכונים), מזה:
3	24	1,177	8	419	(I) נגזרי OTC ^(א)
4	88	2,745	183	5,138	(II) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה ^(א)
7	-	1,273	-	1,050	ביטחון ראשוני מנותק
9	^(א) 3	65	^(א) 5	76	העברות ממומנות לקרן סיכונים

(א) נכסי הסיכון בגין קרן הסיכונים נכללו בשורת החשיפות לעסקאות QCCP לעיל, זאת בהתאם לנוסחת חישוב נכסי הסיכון לצדדים נגדיים מרכזיים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

(ב) כולל גם חשיפות מסחר לחברי מסלקה אשר עומדות בתנאים למשקלי סיכון 2%/4% בהתאם להוראה 203A.

(ג) סכומי ה-EAD לאחר CRM לא כוללים סכומי ביטחון ראשוני מנותק שמופיעים בשורה 7 מטה וזאת בהתאם להוראות 203A ו-203.

חלק 6 - סיכון שוק

סיכון שוק (MRA)

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכונים שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכונים שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסודיים לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה". לתיאור המבנה הארגוני והאחריות לניהול הסיכון ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו.

במהלך שנת 2023 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול סיכון השוק.

החל מסוף 2021 חלה עליית מדרגה בכל הקשור לעלויות המחירים במדינות המפותחות בדגש על ארה"ב ואירופה. העלייה בשיעור האינפלציה ובתחזיות האינפלציה הובילה את הבנקים המרכזיים למהלכים חדים של העלאות ריבית בשנים 2022-2023. בעת הנוכחית נראה כי הבנקים המרכזיים עצרו את מהלכי העלאות הריבית, והתחזיות הינן למגמת הפחתת ריבית במהלך 2024.

מלחמת "חברות ברזל"

עם פרוץ המלחמה נרשמה ירידה חדה בשווקי המניות המקומיים, פתיחת מרווחי אג"ח חברות מקומיות, ופיחות חד בשער השקל למול הדולר שהתמתן בהמשך באופן משמעותי, בין היתר, ברקע התערבות בנק ישראל בשוק המט"ח. חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים עשויה להימשך, בין היתר על רקע המשך הלחימה, הצפי לגידול בהוצאות הממשלה וגיוסי החוב הכרוכים בכך.

בתאריך 9 בפברואר 2024 הפחיתה Moody's את דירוג האשראי של ישראל בדרגה אחת ל-A2 ושינוי תחזית דירוג לשלילית. הפחתת הדירוג הייתה בהתאם לציפיות ולפיכך, מרבית ההשפעה גולמה בשווקים עוד טרום ההפחתה בפועל. בהמשך להפחתת דירוג המדינה Moody's הורידה את דירוג חמשת הבנקים הגדולים בישראל בדרגה אחת ל-A3 ושינתה את תחזית הדירוג לשלילית. להפחתת הדירוג עשויה להיות השפעה שלילית נוספת מעבר לגלום בשווקים, בין היתר, על עלויות הגיוס של המדינה ושל הבנקים בישראל.

הבנק מבצע ניטור הדוק ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות תוך ניהול סיכונים מוקפד, ביצוע תרחישי קיצון ובחינה מתמדת של התפתחות האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

סיכון הריבית

בתאריך 12 במרס 2023 פורסמה טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא סיכון ריבית בתיק הבנקאי וב-20 בדצמבר 2023 פורסמה ההוראה הסופית אשר צפויה להיכנס לתוקף בחודש יולי 2025. הבנק לומד את ההוראה ונערך ליישומה.

מבנה הממשל התאגידי לניהול סיכונים שוק

בנוסף למידע אודות מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק המתואר בפרק "מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו", להלן מידע נוסף בנוגע לניהול סיכון השוק:

קו ההגנה הראשון - חטיבת שוקי הון

חטיבת שוקי הון אחראית על נטילת הסיכון תוך כדי ניתוחו והבנתו לאורך חיי העסקאות. החטיבה עוסקת בניהול הנוסטרו של הבנק, בהפעלת חדר העסקות בבנק לצורך מסחר ותיווך במטבעות, בריביות, בנגזרים ובניירות ערך, בניהול פיננסי הכולל פיתוח מוצרים פיננסיים ומוצרי השקעה וניהול הנכסים וההתחייבויות של הקבוצה. תהליכי בקרה מבוצעים בחדרי העסקות ובנוסף מבוצעת בקרה שוטפת אחר הפעילות - בהיבטי סיכונים שוק, סיכונים תפעוליים וסיכונים מעילות והונאות, על ידי חדר תיכון באגף לניהול סיכונים בחטיבה. לצד החטיבה לשוקי הון פועלת זרוע ההשקעות של לאומי - "לאומי פרטנרס".

סיכונים השוק השונים מנוהלים בשוטף על ידי חטיבת שוקי הון, בין היתר באמצעות וועדות יעודיות בראשות ראש חטיבת שוקי הון, ובהשתתפות נציגי החטיבה לניהול סיכונים.

קו ההגנה השני - החטיבה לניהול סיכונים

באחריות החטיבה לבחון את ניהול סיכונים השוק והנזילות בראייה כוללת, לגבש את מדיניות הסיכון ומגבלות הסיכון בראיית כלל תיק הנוסטרו וחדרי העסקות, ההשקעות הריאליות של הבנק ותיק הפנסיה. כמו כן, באחריותה לפתח ולאתגר את הערכת הסיכון בעסקאות ופעילויות מהותיות כגון אישור של מוצרים, השקעות, עסקאות חדשות, פיתוח מתודולוגיות, תיקוף מודלים מהותיים, מעקב אחר משתני שוק והשקעות ספציפיות, ביצוע של תרחישי קיצון ועוד.

קו ההגנה השלישי - ביקורת פנימית

באחריות הביקורת הפנימית לבצע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים, והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון של הקבוצה בא לידי ביטוי ברמת החשיפה לסיכון השוק שהקבוצה מוכנה לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלה ואת התשואה הנדרשת לבעלי המניות. לחילופין הוגדר תיאבון הסיכון כהשפעה של אירוע שלילי שהקבוצה מוכנה לשאת. תיאבון הסיכון כולל הצהרות איכותיות המתייחסות לרמת הסיכון המקובלת על ידי הדירקטוריון וההנהלה הבכירה ומגבלות כמותיות המתייחסות להפסדים שהקבוצה מוכנה לספוג בתרחישים ברמות חומרה שונות.

מדיניות ניהול סיכונים השוק

מדיניות ניהול סיכונים השוק מהווה ביטוי לאסטרטגית ניהול סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכונים השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכונים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה. תיאבון הסיכון בא לידי ביטוי במגבלות שנקבעו.

במסגרת המדיניות לניהול סיכונים השוק נקבעו מגבלות דירקטוריון לכל גורם סיכון שוק מהותי. כמו כן, נקבעו מגבלות ברמת מנהל סיכונים ראשי ומגבלות נוספות משלימות למגבלות אלו. מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים, כגון: שיעורי הריבית, אינפלציה, שערי חליפין, מרווחי אשראי סחיר ומחירי מניות.

החשיפות לסיכונים שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה.

במטרה לפקח ולבקר אחר יישום מדיניות ניהול סיכונים השוק, מקבל הדירקטוריון אחת לרבעון דיווח על עיקרי החשיפות לסיכונים שוק אל מול המגבלות שהוקצו, הצפת הסיכונים המרכזיים לפי קווי פעילות, מוצרים ומוקדי סיכון של הקבוצה, ודיווח על אירועים חריגים.

ניהול סיכונים השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים: התיק הבנקאי והתיק למסחר.

התיק הבנקאי

סיכונים השוק בתיק הבנקאי נובעים מפעילות הבנק בעסקי הליבה (בעיקר אשראי, פיקדונות והשקעה בניירות ערך בתיק הזמין ובתיק לפדיון). סיכונים השוק המרכזיים בתיק הינם סיכון הריבית, סיכון מרווח האשראי הסחיר וחשיפות הבסיס. הכלים העיקריים לניהול החשיפות בתיק הבנקאי הינם מדיניות המחירים, ניהול תיק הנוסטרו הזמין ולפדיון, הנפקת מכשירי חוב וגידור באמצעות מכשירים פיננסיים נגזרים. מדיניות הגידורים מאפשרת לצמצם ו/או להרחיב, במידת הצורך, את הסיכונים על ידי שינוי הפוזיציה בה הבנק נמצא ובהתאם לתיאבון הסיכון שהוגדר על ידי הדירקטוריון.

כחלק מהכלים לניהול החשיפות, הבנק מגדר את החשיפות לסיכונים מטבע חוץ וסיכונים ריבית באמצעות מכשירים פיננסיים נגזרים, אשר מסייעים בשמירת הפוזיציה הרצויה בתוך מסגרת תיאבון הסיכון שנקבע ובהתאם למגבלות. בנוסף מבוצעת פעילות בנגזרים שלא לצורכי גידור.

מדיניות הבנק בעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים עם גופים המחויבים לעמידה בדרישות להלימות הון הינה מנגנון הפקדת ביטחונות הדדיים בין הצדדים הנגדיים לעסקה (הסכמי CSA), ראה פירוט נוסף בחלק 5 בנושא "סיכון אשראי לצד נגדי".

כחלק מבחינת פרופיל הסיכון הכולל הבנק מבצע מעקב וניטור שוטף של החשיפות לסיכונים שוק וההפסדים העשויים לקרות בתרחישים שונים ובכלל זה תרחישי קיצון, וזאת במטרה לשקף את כלל סיכונים השוק בראיה הוליסטית - ריבית, בסיס, מרווחי אשראי, מניות וקרנות.

מדיניות ההשקעה

פעילות הנוסטרו בלאומי מהווה כלי מרכזי לניהול הנכסים וההתחייבויות, מאזני ההצמדה, ניתוב ההון וליצירת רווח. הניהול מבוצע בראייה כוללת, לרבות התייחסות למכלול הסיכונים וההזדמנויות ובכלל זה תיקי הנוסטרו, ההחזקות הריאליות והנכסים וההתחייבויות בתיק הפנסיה. כמו כן, הניהול כפוף למגבלות תיאבון הסיכון שנקבעות על ידי הדירקטוריון ולהקצאת ההון הנדרשת על פי כללי באזל. הסיכונים המרכזיים הגלומים בפעילות ההשקעות הינם סיכונים ריבית, אשראי, נזילות ובסיס.

במטרה לשמור על יציבות ורמת נזילות גבוהה, ניהול הנכסים נעשה תוך נטילת סיכון נמוך עד בינוני בחלק העיקרי של ההשקעות והפעילויות, ונטילת סיכון גבוה יותר בחלק מצומצם של ההשקעות והפעילויות. כחלק ממדיניות זו נשמרת רמת פיזור גבוהה בין מוצרים, מדינות, סוגי סיכון וחשיפה לצדדים נגדיים.

לאומי חשוף בתיקי הנוסטרו לסיכונים אשראי ושוק של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים בארץ ובחו"ל. בנוסף הבנק משקיע במכשירים מגובי נכסים (כגון MBS, CLO, ABS ואחרים) וכן בקרנות ומניות בפיזור גבוה.

לאומי הגדיר מנגנונים להתרעה בעקבות התפתחויות חריגות במצב החשיפות ו/או בשווקים, ביניהם:

- קביעת ספי דיווח בגין חריגה ממגבלות כמותיות, אופן הדיווח ומתן חלופות לטיפול בחריגה.
- מנגנוני מעקב (Watch List) ודגלים אדומים אשר עוקבים אחר התפתחויות בשווקים, עמידה במגבלות, שינויים בנכסים וכיו"ב.

לאומי תכניות מגירה מפורטות הכוללות תכניות פעולה בעת התממשות טריגרים שנקבעו מראש.

התיק למסחר

סיכונים השוק בתיק למסחר נובעים מפעילות הבנק כעושה שוק, כמתווך וכמנהל פוזיציות עבור הנוסטרו. בהתאם למדיניות הבנק, מכשירים מסווגים לתיק למסחר כאשר הפעילות בהם נעשית במטרה להפיק רווחים ממסחר תוך מתן מענה מהיר לשינויים בשווקים.

לאומי סוחר ועושה שוק במגוון רחב מאוד של נגזרים ונכסי בסיס שונים: מטבע, ריבית, מדד, סחורות וני"ע. עיקר הפעילות מבוצע במכשירים נפוצים ונזילים מאוד בשוק המקומי והעולמי.

בתיק נוסטרו למסחר מתקיימת פעילות יזומה במסגרתה נלקחות חשיפות יזומות לריבית, מט"ח וסיכונים אשראי סחיר. סיכונים השוק בתיק למסחר מזהים, מנוטרים, ומבוקרים אל מול המגבלות באופן שוטף על ידי חטיבת שוקי הון בתדירות שבעיקרה מבוצעת לפחות אחת ליום.

סיווג ני"ע לתיק למסחר מבוצע בגין פוזיציות אשר כוונת הפעילות בהן היא מסחרית. הפעילות למסחר כפופה למגבלות, כדוגמת מגבלות גודל תיק, מגבלת חשיפה לריבית, חשיפת מט"ח ועוד. סיווג זה מעוגן במדיניות ובתהליכי העבודה, בהתאם לדרישות הרגולציה.

חשיפה לסיכונים שוק הנובעים מההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים מחושב כפי הוראות בנק ישראל על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי

בראשית חודש ספטמבר 2022 קיבל הבנק אישור מבנק ישראל לשנות את אופן המדידה של ההתחייבויות הפנסיוניות לצרכי חישוב ההון הפיקוחי. על פי שיטת המדידה החדשה, בכל רבעון הבנק יחשב את השינוי בהתחייבויות לפנסיה לעובדי דור א' כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו (להלן: "שינוי בהתחייבויות לפנסיה נטו"). השינוי בהתחייבויות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, ייפרס באופן לינארי על פני 4 רבעונים, החל מהרבעון עבורו בוצע החישוב.

האישור שניתן על ידי בנק ישראל נכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2022 ויהיה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך 4 רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות לעובדי דור א' יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי).

מטרתה של שיטה זו למתן את התנודתיות של ההון הפיקוחי הנובעת משינויים בריבית ההיוון על ההתחייבות הפנסיונית כמו גם על הנכסים שיועדו לגידור התחייבויות אלו.

במקביל, בוטל אישור הפיקוח למדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי חישוב ההון הפיקוחי לפי ממוצע נע של תשואות השוק לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימו במועד הדיווח הרלוונטי, שהיה בתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2016.

המתודולוגיות והכלים למדידת הסיכון

סיכוני השוק מוערכים במגוון רב של כלים, המשלימים זה את זה ותואמים את סוגי החשיפות השונות של הבנק. המדדים המשמשים את הבנק בניהול הכולל של סיכוני השוק משמשים גם לביצוע הערכה לגבי פוטנציאל הנזק הכספי מכלל חשיפות השוק והאשראי הסחיר או מתיק מסוים בעל חשיפות מסוג זה, תחת הנחות אשר לוקחות בחשבון את קשרי הגומלין בין גורמי הסיכון השונים הקיימים בכל אחד מהתיקים ובכל התיקים יחד.

המתודולוגיה להערכת סיכוני שוק אשר בשימוש הבנק אושרה על ידי הדירקטוריון והנהלה.

מודל הערך הנתון לסיכון (VaR - Value at Risk) הינו מודל סטטיסטי האומד את ההפסד הצפוי לבנק, בהסתמך על סימולציה הסטורית, במהלך אופק השקעה מסוים וברמת ביטחון סטטיסטית הנקבעת מראש. ערך ה-VaR יכול לגדול כתוצאה מעלייה בתנודתיות של גורמי הסיכון, או כתוצאה מהעלאת רמת הסיכון הגלומה בפעילות הבנקאית. יחד עם זאת, ה-VaR מוגבל ביכולתו לחזות תרחישים קיצוניים ולכן משמש כמדד סיכון בעיקר בניהול השוטף, אך גם יהווה נורת אזהרה בתרחישי קיצון בשווקים.

אומדן הסיכון באמצעות ערך ה-VaR, מותאם לאופי הפעילות בתיק ולהרכבו - בפעילות המסחר, מחושב באופק אחזקה של עשרה ימי עסקים ובתיק הבנקאי, באופק אחזקה של חודש, ושניהם ברמת מובהקות של 99%. בנוסף, מבוצע באופן שוטף תהליך בחינה בדיעבד (Back test), במטרה לבחון את תקפות המודל.

מאחר וערך ה-VaR יכול לעלות כתוצאה מתנודתיות בשווקים ולא בהכרח כתוצאה משינוי בפרופיל הסיכון, הבנק קבע מגבלות אזהרה (Attention Limits) ברמת דירקטוריון על הערך בסיכון בהתייחס לתיק הבנקאי ולתיק למסחר. מגבלות אלו נועדו להיות מעין תמרוז אזהרה לרמת הסיכון והגעה אליהן תחייב בחינה של פרופיל הסיכון וקבלת החלטות על הפחתת הסיכון או על התאמה זמנית של המגבלה.

להלן אומדן ה-VaR של התיק למסחר ברמת הקבוצה בהתאם לסימולציה היסטורית

VaR תיק למסחר		בפועל
31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
56	45	

ניתוחי רגישות ותרחישי קיצון - השווקים העולמיים והמקומיים נתונים מעת לעת לזעזועים המתבטאים בתנודתיות גדולה במיוחד של הפרמטרים, החורגת מהתנהגות היסטורית נורמלית. מודלים כמותיים כדוגמת ה-VaR, אינם מספקים מידע על הפסדים שעלולים להתרחש בתנאי שוק קיצוניים, או מעבר לרמת המובהקות שנקבעה, לכן מבוצעת מדידת הסיכון בתרחישי שוק קיצוניים מגוונים וכן ניתוחי רגישות לשינוי באחד מגורמי הסיכון. אלה כוללים את כלל גורמי הסיכון להם חשוף הבנק ומהווים חלק מתהליך קבלת החלטות בקביעת אסטרטגיית ההשקעות הכוללת והרכב התיק הרצוי תחת מגבלות תיאבון הסיכון שנקבעו. בחישוב תרחישי הקיצון, הנחות המומחה מתוקפות, ככל שניתן, אל מול נתונים היסטוריים ואל מול נתוני שוק עדכניים.

ההיקף והאופי של מערכות מדידת הסיכון

מערכות עיקריות לניהול סיכוני שוק:

מערכת אחת הינה מערכת המתממשקת מדי יום לכלל מערכות התשתית של הבנק וקולטת את מלאי העסקאות של הבנק. המערכת מבצעת פריסה של תזרימי המזומנים של כלל העסקאות הן לפי מועד התשלום הצפוי והן לפי מועד שינוי הריבית. על בסיס הנתונים מחושבות החשיפות לסיכוני שוק ונזילות בכפוף להנחות המודלים המשמשים בניהול הסיכונים.

מערכות נוספות משמשות לניהול ותפעול שוטף של תיק הנוסטרו ושל הפוזיציות בחדרי העסקות, כולל תמחור, מסחר וניהול חשיפות.

סיכון שער חליפין

במהלך שנת 2023 ועד למועד פרסום הדוח, ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח הנקי אינה מהותית מאחר והבנק, ככלל, אינו מנהל חשיפות משמעותיות במגזר המט"ח.

סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)

בטבלה להלן מוצגים נכסי הסיכון בגין החשיפה לסיכונים השוק על פי הגישה הסטנדרטית המכסה רק חלק מהחשיפות לסיכונים שוק.

	א	א	
	31 בדצמבר		
	2022	2023	
	נכסי סיכון RWA		
	במיליוני ש"ח		
			מוצרים ישירים
1	5,656	5,280	סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
2	32	82	סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
3	719	316	סיכון שער חליפין
			אופציות
7	91	28	גישת התרחישים
8	112	128	איגוח
9	6,610	5,834	סך הכל

חלק 6א - סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר

מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי

סיכון הריבית הוא הסיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית והוא נובע ממספר מקורות, כלהלן: סיכון תמחור מחדש (הבדלי עיתוי בתקופות לפירעון ובמועדי התמחור מחדש של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות), סיכון עקום התשואה (תזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה), סיכון בסיס Basis Risk (מתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש) וסיכון אופציונליות (שינוי בעיתוי או בהיקף של תזרים מזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק).

הבנק מנהל את סיכון הריבית והשפעתו על הרווחיות, ההון ושווי הנכסים וההתחייבויות, תחת הנחות שונות של שינויים בריבית, לרבות תרחישים של שינויים קיצוניים בריבית על בסיס תרחישים היסטוריים וסימולציות היפותטיות. בנוסף נעשה שימוש במודל האומד את השינוי בהכנסה המימונית הצפויה, כתוצאה משינויים בריבית ובמרווח העתידי ורגישות של ההון הפיקוחי, הכולל את ההשפעות על ההון וקרן ההון כתוצאה משינוי מידי בריבית. על מדדים אלה קיימות מגבלות ברמות היררכיה שונות. סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות על בסיס מודל סטטיסטי המנסה לחזות את הפירעונות המוקדמים כתלות בריבית. להערכת אלו חשיבות גדולה בניהול סיכונים הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות אלו בשנים האחרונות. על רקע עליות הריבית החדות שנרשמו, בוצעו מספר התאמות למודלים אלו לצד ניטור ומעקב שוטף.

הכלים לניהול ולגידור החשיפות בתיק הבנקאי הינם מדיניות המחירים, ניהול תיק אגרות חוב, הנפקת מכשירי חוב, עסקות חוץ-מאזניות ועוד. כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות, הבנק מגדר כלכלית חלק מסיכונים הריבית באמצעות מכשירים נגזרים. במקרים בהם הבנק בוחר לפעול במתווה של גידור מושלם על פי כללי החשבונאות השינויים בשווי הנגזרים מסוגים לקרן הון בדומה לנכס המגודר. במקרים בהם לא ניתן לגדר בגידור מושלם, או שהבנק בוחר שלא לגדר באמצעות גידור מושלם, השינויים בשווי ההוגן של הנגזרים מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם. כמו כן, ניהול החשיפות מסתמך, בין היתר, על תחזיות והנחות עבודה לגבי ההתפתחויות הצפויות בשוקי הכספים וההון בארץ ובעולם.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעלייה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים, לרבות ההתחייבויות הפנסיוניות, לשינויי ריבית.

ככלל, הרגישות לריבית נמדדת לפחות אחת לחודש.

מודלים התנהגותיים מרכזיים המשולבים בניהול הסיכון

המודלים המשולבים בניהול סיכון הריבית מביאים לידי ביטוי הנחות התנהגותיות של הלקוחות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות שהמרכזיים שביניהם הם:

- מודל המניח כי ישנו גרעין קשיח של עו"ש (העו"ש היציב) שאינו רגיש לריבית שההתייחסות אליו כאל התחייבות ארוכה אשר נפרסת לאורך זמן ומבוססת, בין היתר, על בחינה היסטורית של יתרות העו"ש והתנהגות לקוחות. בנוסף, הבנק מניח כי קיים סכום נוסף של יתרות עו"ש שבעת עליית ריבית יוסט לפיקדונות ולכן נפרש לתקופה קצרה משמעותית מפריסת העו"ש היציב.
 - מודל לחיזוי הפירעונות המוקדמים במשכנתאות אשר בוחן בין היתר את הכדאיות הכלכלית בפירעון מוקדם כתלות בריבית, בטעמי הלקוחות ובהנחות התנהגותיות המבוססות על נתוני העבר.
 - כדי לחזות את הפירעונות המוקדמים במוצרי משכנתאות בתיק הנוסטרו נעשה שימוש במערכת חיזונית הבוחנת, בין היתר, את המח"מ הנוכחי של תיק המשכנתאות, ואת ההשפעות של שינויים בריבית על מח"מ התיק ושווי הנכסים.
- המודלים המפותחים באופן עצמאי עוברים תיקוף וכיול שוטף, בין היתר לאור שינויים בסביבת המאקרו, ומודלי ספק עוברים אתגור בהתאם למתודולוגיות מקובלות.

להלן המגבלות המרכזיות על החשיפות לסיכוני שוק ליום 31 בדצמבר 2023

במיליוני ש"ח/אחוז מההון העצמי רובד 1	
מגבלת רגישות השווי ההוגן לשינויים מקבילים של 1% בריבית*	
4.5%	התיק הבנקאי בשקלים
1.5%	התיק הבנקאי במט"ח
300	התיק למסחר בשקלים
200	התיק למסחר במט"ח
נורות אזהרה על הערך הנתון לסיכון (VaR - Value at Risk)	
5.0%	תיק בנקאי*
250	תיק למסחר

* בראשית שנת 2024 עודכנו המגבלות לשנת 2024 בהתאם למסגרת תיאבון הסיכון.

מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2023					
מטבע חוץ			שקל		
סך הכל	אחר	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
664,222	17,605	92,263	63,600	490,754	נכסים פיננסיים ^(א)
881,139	61,503	390,566	6,119	422,951	סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים
628,436	23,663	144,872	29,664	430,237	התחייבויות פיננסיות ^(א)
867,834	56,387	344,146	11,105	456,196	סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים
49,091	(942)	(6,189)	28,950	27,272	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
(13,470)	(10)	-	(13,460)	-	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
10,088	243	1,869	-	7,976	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
45,709	(709)	(4,320)	15,490	35,248	שווי הוגן נטו מותאם ^(ב) של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
32,061	(675)	(4,620)	15,099	22,257	מזה: תיק בנקאי

31 בדצמבר 2022					
מטבע חוץ			שקל		
סך הכל	אחר	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
626,495	12,896	75,334	56,387	481,878	נכסים פיננסיים ^(א)
904,184	67,722	461,676	6,861	367,925	סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים
602,722	20,300	135,220	25,772	421,430	התחייבויות פיננסיות ^(א)
891,240	61,619	410,455	8,967	410,199	סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים
36,717	(1,301)	(8,665)	28,509	18,174	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
(13,383)	2	-	(13,385)	-	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
8,914	277	1,863	-	6,774	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
32,248	(1,022)	(6,802)	15,124	24,948	שווי הוגן נטו מותאם ^(ב) של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
31,110	(882)	(6,941)	12,998	25,935	מזה: תיק בנקאי

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, כולל התחייבויות לזכויות עובדים בקיזוז כל נכסי התכנית המתנהלים כנגדה ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

(ב) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.

השפעת התרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו^(א) מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2023					
		מטבע חוץ			
סך הכל ^(ד)	אחר	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
(2,056)	(15)	(577)	79	(1,543)	עלייה במקביל של 1%
(1,971)	(17)	(557)	124	(1,521)	מזה: תיק בנקאי
1,267	12	571	(592)	1,276	ירידה במקביל של 1%
1,196	15	555	(639)	1,265	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים					
(956)	(72)	(425)	472	(931)	התללה ^(ב)
(939)	(72)	(447)	474	(894)	מזה: תיק בנקאי
392	76	111	(511)	716	השטחה ^(ג)
394	75	139	(503)	683	מזה: תיק בנקאי
(404)	63	(293)	(364)	190	עליית ריבית בטווח הקצר
(372)	61	(261)	(338)	166	מזה: תיק בנקאי
453	(55)	316	373	(181)	ירידת ריבית בטווח הקצר
421	(53)	283	347	(156)	מזה: תיק בנקאי

31 בדצמבר 2022					
		מטבע חוץ			
סך הכל ^(ד)	אחר	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
(1,172)	(9)	(466)	(87)	(610)	עלייה במקביל של 1%
(1,087)	(8)	(466)	(41)	(572)	מזה: תיק בנקאי
633	8	390	(385)	620	ירידה במקביל של 1%
545	7	391	(433)	580	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים					
(685)	18	(386)	470	(787)	התללה ^(ב)
(693)	16	(392)	475	(792)	מזה: תיק בנקאי
195	(20)	(21)	(473)	709	השטחה ^(ג)
222	(18)	(15)	(468)	723	מזה: תיק בנקאי
(166)	(22)	(301)	(299)	456	עליית ריבית בטווח הקצר
(107)	(19)	(296)	(276)	484	מזה: תיק בנקאי
13	22	143	305	(457)	ירידת ריבית בטווח הקצר
(47)	20	138	281	(486)	מזה: תיק בנקאי

- (א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, כולל התחייבויות לזכויות עובדים בקיזוז כל נכסי התכנית המתנהלים כנגדה ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
- (ב) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.
- (ג) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.
- (ד) לאחר השפעות מקזזות.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית^(א)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2022			2023			
הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
<u>שינויים מקבילים</u>						
948	(150)	1,098	717	276	441	עלייה במקביל של 1%
1,029	(69)	1,098	800	359	441	מזה: תיק בנקאי
(945)	153	(1,098)	(914)	(289)	(625)	ירידה במקביל של 1%
(1,029)	69	(1,098)	(984)	(359)	(625)	מזה: תיק בנקאי

(א) לאחר השפעות מקזזות.

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל הינה אומדן תאורטי אשר חושב על בסיס שינוי מקבילי של כלל עקומי הריבית, תוך שימוש בהנחות לגבי שינויים במרווחים על הפיקדונות, ללא שינוי בתמהיל הנכסים וההתחייבויות, למעט עדכון הפריסה של המודלים ההתנהגותיים כתוצאה מהשינוי בריבית.

מידע נוסף על סיכון ריבית

חשיפה כוללת של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית

31 בדצמבר 2023					
	מעל שנה עד חמש שנים	מעל שלושה חודשים עד שנה	מעל חודש עד שלושה חודשים	מעל דרישה עד חודש	
במיליוני ש"ח					
נכסים פיננסיים ^(א)	34,560	60,080	86,685	34,345	399,475
סכומים אחרים לקבל ^(ב)	49,044	95,782	161,537	255,084	272,572
התחייבויות פיננסיות ^(א)	24,098	37,297	121,356	59,500	351,148
סכומים אחרים לשלם ^(א)	44,969	102,536	159,783	258,475	254,647
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית	14,537	16,029	(32,917)	(28,546)	66,252
פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית					
א. לפי מהות הפעילות^(ה)					
החשיפה בתיק הבנקאי	12,977	19,089	(36,886)	(28,551)	56,071
החשיפה בתיק למסחר	1,560	(3,060)	3,969	5	10,181
ב. לפי בסיסי הצמדה^(ה)					
מטבע ישראלי לא צמוד	5,612	3,767	(28,143)	(28,647)	74,420
מטבע ישראלי צמוד למדד	6,025	10,333	1,159	858	17
מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)	2,900	1,929	(5,933)	(757)	(8,185)
ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית^(ד)					
השפעת התחייבויות לזכויות עובדים	(88)	(1,491)	(460)	-	-
השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה	(12,427)	(15,998)	(23,082)	(7,054)	87,433
השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור	90	3,067	2,635	763	531
השפעת נכסים מגובים	732	1,037	436	79	49

(א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים, לאחר השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

(ב) סכומים לקבל ולשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים, לאחר השפעה של ההתחייבויות לזכויות עובדים אשר מתחשבת בנכסי התכנית הרגישים לשינויים בריבית המתנהלים כנגדה. מכשירים פיננסיים מורכבים מוּוּנו לתקופות לפי משך החיים הממוצע האפקטיבי של כל מכשיר, מאחר ולא ניתן לשקף את החשיפה לריבית שלהם באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון תזרימי מזומנים או למועד חידוש הריבית הקרוב.

(ג) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

(ד) ההשפעות על המח"מ והשת"פ מתייחסות להשפעות של כל אחד מהמודלים על סך היתרה בסעיף.

(ה) המח"מ המדווח הינו הפער בין מח"מ סך הנכסים לבין מח"מ סך ההתחייבויות.

31 בדצמבר 2022									
משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנים	מעל עשרים שנים	מעל חמש עד עשר שנים
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים					
1.05	4.11%	626,495	1.18	4.61%	664,222	820	3,757	13,004	31,496
1.37	-	904,184	1.38	-	881,139	-	776	3,025	43,319
0.75	3.83%	593,808	0.74	2.21%	618,349	-	(148)	2,646	22,452
1.58	-	904,623	1.51	-	881,303	-	4,246	7,186	49,461
-	-	32,248	-	-	45,709	820	435	6,197	2,902
0.04	-	31,110	0.06	-	32,061	820	486	6,141	1,914
0.01	-	1,138	0.05	-	13,648	-	(51)	56	988
0.02	-	24,948	0.00	-	35,248	741	1,362	6,642	(506)
(2.09)	-	15,124	(2.09)	-	15,490	3	(1,199)	(1,698)	(8)
0.10	-	(7,824)	0.10	-	(5,029)	76	272	1,253	3,416
14.55	2.22%	(13,383)	14.09	2.80%	(13,469)	-	(3,140)	(5,010)	(3,280)
0.80	3.71%	8,914	1.00	3.84%	10,088	-	-	(1,750)	(17,034)
(0.83)	(0.23%)	1,405	(0.80)	(0.19%)	(43)	-	(2,160)	(4,479)	(490)
(5.37)	(0.01%)	-	(5.18)	0.01%	-	-	(1,324)	(1,460)	451

גילוי נוסף על מכשירים פיננסיים מורכבים

שווי הוגן, משך חיים ממוצע אפקטיבי והשפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים המורכבים של הבנק ושל חברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2023					
שווי הוגן בהנחת שינויים בשערי ריבית					
קטון של:		גידול של:		משך חיים ממוצע אפקטיבי	שווי הוגן
1%	2%	1%	2%		
				במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
מגזר מט"ח					
<u>נכסים פיננסיים מורכבים:</u>					
15,631	15,990	14,728	14,207	4.32	15,189
נכסים מגובים					
15,631	15,990	14,728	14,207	4.32	15,189
סך הכל נכסים פיננסיים מורכבים					
סך הכל שינוי בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים, נטו, כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית					
15,631	15,990	14,728	14,207	4.32	15,189

31 בדצמבר 2022					
שווי הוגן בהנחת שינויים בשערי ריבית					
קטון של:		גידול של:		משך חיים ממוצע אפקטיבי	שווי הוגן
1%	2%	1%	2%		
				במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
מגזר מט"ח					
<u>נכסים פיננסיים מורכבים:</u>					
10,863	11,170	10,195	9,875	3.15	10,568
נכסים מגובים					
10,863	11,170	10,195	9,875	3.15	10,568
סך הכל נכסים פיננסיים מורכבים					
סך הכל שינוי בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים, נטו, כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית					
10,863	11,170	10,195	9,875	3.15	10,568

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

גילוי על חשיפות הריבית על פי שיטת השווי הכלכלי*

תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני השפעת מס)

השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש					
31 בדצמבר 2022			31 בדצמבר 2023		
עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 1%	עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 1%
במיליוני ש"ח					
במט"ז					
(87)	1,050	(1,335)	(173)	1,490	(2,057)
תיק בנקאי					
(8)	84	(80)	(6)	57	(65)
תיק למסחר					
במט"ח					
(42)	400	(476)	(55)	570	(575)
תיק בנקאי					
(1)	-	-	(2)	13	(18)
תיק למסחר					

* הפער בין החשיפות בטבלת השפעת התרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו לבין חשיפות השווי הכלכלי המוצגות כאן נובע מהתייחסות שונה להתחייבויות הפנסיוניות, נטו.

במהלך שנת 2023 נרשם גידול בחשיפת השווי ההוגן לעלייה של 1% בריבית בעיקר כתוצאה מהשפעת העמדת אשראי ובכלל זה משכנתאות וכתוצאה מפעילות בתיק הזמין למכירה ובתיק לפדיון, אשר השפעתן קוזזה בחלקה על ידי הנפקות אג"ח.

חלק 6 - סיכון מניות

סיכון ההשקעה במניות ובקרנות הינו הסיכון שנובע מירידת ערך של ההשקעות במניות או בקרנות או ירידה ברווחים/דיבידנדים המועברים לקבוצה. חשיפה זו מנוהלת בכפוף למדיניות ההשקעה בתיקי הנוסטרו לפיה נקבעו מגבלות הן להיקף ההשקעה הכולל והן לחברה בודדת.

במסגרת מדיניות ההשקעות נקבע כי פעילות ההשקעה בבנק מבוצעת בין היתר באמצעות השקעה בקרנות נאמנות סחירות, במדדים ובתעודות סל, ולא במניה ספציפית, תוך שמירה על רמת פיזור גבוהה. בנוסף, מבוצעת פעילות השקעה על ידי חברת הבת "לאומי פרטנרס" בהתאם למדיניות ההשקעה הקבוצתית.

השקעה במניות וקרנות בתיק הבנקאי

31 בדצמבר			
2022		2023	
דרישות הון ^(א)	שווי הון	דרישות הון ^(א)	שווי הון
במיליוני ש"ח			
386	2,333	460	2,817
273	2,020	271	2,011
659	4,353	731	4,828

(א) דרישות הון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים בשיעור של 13.5%.

חלק 7 - סיכון הנזילות וסיכון המימון

סיכון הנזילות הוא הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו.

סיכון מימון הוא הסיכון לבניית מבנה מקורות לא מספיק יציב בטווח הארוך באופן שאינו משרת את השימושים המתוכננים.

הבנק שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח, אשר תאפשר לו לעמוד בכל צרכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים, בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

ריכוזיות המקורות מבוקרת ומנוהלת במסגרת ניהול סיכוני הנזילות בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוזם תחת מספר קטגוריות ובהם: גודל וסוג לקוח ומפקיד בודד. מדידה שוטפת יומית של מדדי הנזילות, יחס כיסוי מזערי ומעקב אחר נורות אזהרה המאפשרים ניהול דינמי ומעקב אחר מקורות יציבים ומגוונים, שליטה ופיקוח על מצב הנזילות והתפתחות מגמות.

מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות" וגם לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "מימון יציב נטו", המאמצות את המלצות ועדת באזל 3, תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", נועדה להבטיח שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה לא משועבדים, המורכב ממזומן או מנכסים שניתן להמירם למזומן בשווקים פרוטיים ללא אובדן ערך או עם אובדן ערך קטן, על מנת לענות על צרכי הנזילות של התאגיד הבנקאי בתרחיש קיצון של נזילות הנמשך 30 ימים.

במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות: הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" ומקדמי הביטחון בגנים (המונה), וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכנה). התזרים היוצא נטו כולל, בין היתר: משיכה של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמי היציאה שנקבעו בהוראה, ניצול של מסגרות אשראי שהועמדו על ידי הבנק ועוד, בניכוי פירעונות צפויים במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד בהתאם למקדמי ההחזר שנקבעו בהוראה.

בהתאם לכך, שינויים בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינויים בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף ותמהיל האשראי, שינוי בהיקף תמהיל הנגזרים וכן שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות, מולם יש לשמור נזילות, יכולים להביא לשינוי יחס כיסוי הנזילות של הבנק.

הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס כיסוי נזילות של 100% לפחות.

יחס כיסוי הנזילות נמצא בשימוש שוטף על בסיס יומי כדי לסייע בניטור ובקרה אחר סיכון הנזילות. הדיווח על יחס כיסוי הנזילות להנהלה הבכירה מבוצע לפחות אחת לחודש ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון. בהתאם לדרישת ההוראה, במצבי קיצון תוגבר התדירות לדיווח שבועי ואף יומי. במקרים מיוחדים יימסר דיווח מיידי להנהלה הבכירה ולדירקטוריון.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "יחס מימון יציב נטו", דורשת מהתאגידים הבנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ופעילויותיהם החוץ מאזניות. שמירה על מבנה מימון בר קיימא לאורך זמן נועדה להפחית את הסיכונים ששיבושים במקורות המימון הקבועים של התאגיד הבנקאי ישחקו את מצב הנזילות שלו באופן שיגביר את הסיכון שלו לכשל ויוביל לתרחיש מערכתי רחב יותר.

הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס מימון יציב נטו של 100% לפחות. יש לדווח על יחס המימון היציב נטו להנהלה הבכירה ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון.

החל מיום 1 בינואר 2023 יישם הבנק לראשונה עדכוני הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 221 ו-222 ביחס לטיפול בעסקאות החלף מטבע שאינן עסקאות הפרשים בכלל המטבעות (בהתאם לעדכון, תזרים המזומנים מוצג החל מהרבעון הראשון לשנת 2023 על בסיס ברוטו) וקו אשראי מתחדש. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, בתחילת מאי 2023 קבל הבנק את אישור בנק ישראל להכיר ביחס כיסוי הנזילות בכספים לצרכים תפעוליים (להלן: "פיקדונות תפעוליים"), אישור זה של בנק ישראל נכנס לתוקף מיום קבלתו.

יחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2023 נמוך בהשוואה ליחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023 בעיקר כתוצאה מהשפעת פעילות עסקית למתן אשראי שקוזזה בחלקה על ידי פיקדונות הציבור.

ברבעון הרביעי לשנת 2023 יחס ה-LCR במט"ח ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית.

מדיניות ניהול סיכון הנזילות

הבנק שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בכספים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

ניהול החשיפה לסיכונים נזילות נבחן, מבוקר ונדון באופן שוטף וייעודי על ידי הפורומים והוועדות ברמת דירקטוריון, הנהלה ודרגי ביניים. במסגרת זו, מבוצע מעקב שוטף אחר תחזיות של תזרימי המזומנים, מגמות בסגמנטים שונים של פיקדונות, ריכוזיות מפקידים ועלויות הגיוס.

המגבלות על יחס הנזילות לפי הוראה 221 נקבעו במספר רמות ניהול ובראשן הדירקטוריון. מגבלות אלה מהוות רזרבה נוספת לעמידה בתרחישי נזילות.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודלים רגולטורים וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם. לבנק קיימת תכנית מגירה לזיהוי מוקדם וטיפול במשבר נזילות אשר כוללת מערכת סימני אזהרה אשר יכולים להעיד על שינוי במצב הנזילות של הבנק, ומתכנת פעולה לטיפול במקרים שכאלו.

מלחמת "חרבות ברזל"

מאז פרוץ המלחמה מתבצע ניטור מוגבר של מצב הנזילות של הבנק בכפוף לתרחישים השונים. נכון למועד פרסום הדוח, עלה יחס כיסוי הנזילות בכלל המגזרים בבנק, בעיקר כתוצאה מגידול בפיקדונות הציבור.

יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LQ1)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר			
2022		2023	
סך ערך משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	סך ערך משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}
במיליוני ש"ח			
190,351		166,472	סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים			
15,891	221,309	15,432	237,141 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
3,004	60,080	2,865	57,305 מזה: פיקדונות יציבים
10,856	93,519	9,651	82,650 פיקדונות פחות יציבים
2,031	67,710	2,916	97,186 פיקדונות לתקופה העולה על 30 יום
175,069	244,097	157,779	231,789 מימון סיטונאי בלתי מובטח
175,067	244,095	154,315	217,983 מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
2	2	16	16 חובות לא מובטחים
12,167	78,978	138,908	211,720 דרישות נזילות נוספות
5,025	5,025	130,236	130,236 מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
7,142	73,953	8,672	81,484 קווי אשראי ונזילות
1,805	1,805	706	706 מחויבויות מימון חזיות אחרות
1,890	65,803	2,172	74,727 מחויבויות מימון מותנות אחרות
206,822		314,997	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים			
-	1,420	-	1,898 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
57,873	86,831	51,696	72,297 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
3,735	14,994	128,881	135,498 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
61,608	103,245	180,577	209,693 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם ^(א)			
190,351		166,472	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
145,214		134,420	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
131%		124%	יחס כיסוי הנזילות (%)

- (א) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
- (ב) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- (ג) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 ובמרה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).
- (ד) הערכים מחושבים על בסיס ממוצע ברמת הבנק של 78 תצפיות יומיות במהלך הרבעון הרביעי 2023 (73 תצפיות במהלך הרבעון הרביעי 2022).

גילויים נוספים בגין יחס כיסוי נזילות (Liquidity)

החשיפה לסיכון הנזילות מנוהלת באופן שוטף ברמת הקבוצה ונבנה תהליך ניטור קבוצתי. חברות הבנות קובעות מדיניות לניהול סיכוני נזילות ומנהלות את הנזילות באופן עצמאי בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ובכפוף להוראות הרגולציה המקומית בכל חברה. בניהול הנזילות ובחישוב יחס ה-LCR הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חברות בנות לבין הבנק עצמו.

המודלים משמשים ככלי ניהול דינמי, מאפשרים שליטה פיקוח ובקרה ברמת יומית שוטפת על מצב הנזילות ותוצאותיהם מדווחות לכל גורמי הניהול והבקרה הרלוונטיים. כמו כן, דיווח על החשיפות מוצג לפחות בתדירות רבעונית להנהלה ולדירקטוריון.

ניהול הנזילות במט"ח מושפע גם מהפעילות בנגזרי שקל-מט"ח, אשר עשויה ליצור תנודתיות בין מטבעית במדדי הנזילות, ולכן מנוטרת ומנוהלת באופן הדוק.

הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לפי יתרות ממוצעות ברבעון

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר						
2022			2023			
מטבע ישראלי ומט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי ומט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	
סך ערך משוקלל במיליוני ש"ח						
186,060	27,178	158,882	161,447	37,558	123,889	סך הכל נכסי רמה 1
3,748	3,748	-	4,476	4,476	-	סך הכל נכסי רמה 2
543	198	345	549	244	305	סך הכל נכסי רמה 2ב
190,351	31,124	159,227	166,472	42,278	124,194	סך הכל הנכסים הנזילים באיכות גבוהה

הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לסוף התקופה

ליום 31 בדצמבר						
2022			2023			
מטבע ישראלי ומט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי ומט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	
סך ערך משוקלל במיליוני ש"ח						
190,027	27,271	162,756	181,457	43,691	137,766	סך הכל נכסי רמה 1
5,111	5,111	-	4,577	4,577	-	סך הכל נכסי רמה 2
638	268	370	569	238	331	סך הכל נכסי רמה 2ב
195,776	32,650	163,126	186,603	48,506	138,097	סך הכל הנכסים הנזילים באיכות גבוהה

דירקטוריון הבנק, בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע, מחליט על מגבלות לצורך ניהול סיכון הנזילות. מנהל הסיכונים הראשי קובע מגבלות נוספות לצורך הניהול השוטף.

יחס מימון יציב נטו

יחס מימון יציב נטו (NSFR) הוראה 222 - יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. המדידה, הן במאוחד והן בסולו מתבצעת אחת לרבעון והדרישה הרגולטורית היא לעמוד ביחס של 100%.

יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (L1Q2)

ליום 31 בדצמבר 2023				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פרעון
במיליוני ש"ח				
				פריטי מימון יציב זמין (AFS)
83,406	14,482	-	-	1 הון: 68,924
68,924	-	-	-	2 הון פיקוחי 68,924
14,482	14,482	-	-	3 מכשירי הון אחרים
218,763	2,977	31,772	203,544	4 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים: -
76,206	164	6,314	73,731	5 פיקדונות יציבים -
142,557	2,813	25,458	129,813	6 פיקדונות פחות יציבים -
101,442	11,374	16,067	319,422	7 מימון סיטונאי: -
6,877	-	-	13,754	8 פיקדונות לצרכים תפעוליים -
94,565	11,374	16,067	305,668	9 מימון סיטונאי אחר -
-	642	-	610	10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית -
13,136	11,154	3,964	9,234	11 התחייבויות אחרות: -
-	-	2,567	-	12 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
13,136	11,154	3,964	9,234	13 כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל -
416,747	-	-	-	14 סך מימון יציב זמין -
-	-	-	-	פריטי מימון יציב נדרש (RSF)
7,359	-	-	-	15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HOLA) -
-	-	-	-	16 פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות -
311,125	304,596	25,619	112,446	17 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם: 18
305	-	-	3,049	18 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1
11,891	7,155	564	29,693	19 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות
183,193	156,413	23,957	76,527	20 הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה: -
-	-	-	-	21 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 -
106,157	130,965	513	457	22 הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה: -
25,044	35,960	135	118	23 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 -
9,579	10,063	585	2,720	18 ניירות ערך שאינם בכשל ושאין כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה
-	642	-	610	25 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית -
25,822	-	-	-	26 נכסים אחרים: -
-	-	-	-	27 סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב -
6,151	-	7,236	-	28 נכסים שהופקדו כבטחון ראשוני לחוזה נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs) -
-	-	1,974	-	29 נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
534	-	534	-	30 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו -
19,137	7,344	205	2,328	9,259 31 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל
9,051	-	196,780	-	32 פריטים חוץ מאזניים -
353,357	-	-	-	33 סך המימון היציב הנדרש (RSF) -
118%	-	-	-	34 יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים) -

ליום 31 בדצמבר 2022

ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפרעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פרעון
				במיליוני ש"ח
				פריטי מימון יציב זמין (AFS)
74,702	12,884	-	-	1 הון: 61,818
61,818	-	-	-	2 הון פיקוחי 61,818
12,884	12,884	-	-	3 מכשירי הון אחרים -
208,116	9,472	14,938	201,646	4 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים: -
72,703	2,060	3,037	71,324	5 פיקדונות יציבים -
135,413	7,412	11,901	130,322	6 פיקדונות פחות יציבים -
105,254	12,603	21,966	300,223	7 מימון סיטונאי: -
-	-	-	-	8 פיקדונות לצרכים תפעוליים -
105,254	12,603	21,966	300,223	9 מימון סיטונאי אחר -
-	497	-	654	10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית -
13,516	10,707	5,618	7,006	11 התחייבויות אחרות: -
-	-	-	1,437	12 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
13,516	10,707	5,618	7,006	13 כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל -
401,588	-	-	-	14 סך מימון יציב זמין -
-	-	-	-	פריטי מימון יציב נדרש (RSF) -
3,220	-	-	-	15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HOLA) -
-	-	-	-	16 פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות -
278,746	244,591	29,219	139,176	17 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם: 42
55	-	-	553	18 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1 -
8,977	4,234	1,293	27,304	19 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה: -
158,754	112,266	19,969	106,688	20 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי -
-	-	-	-	21 תקין מספר 203 -
99,171	120,596	435	231	22 הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה: -
22,859	31,118	96	58	23 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 -
11,789	7,495	7,522	4,400	24 ניירות ערך שאינם בכשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה 42
-	497	-	654	25 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית -
23,284	-	-	-	26 נכסים אחרים: -
-	-	-	-	27 סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב -
4,011	-	4,719	-	28 נכסים שהופקדו כבטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs) -
647	-	2,084	-	29 נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו -
389	-	389	-	30 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו -
18,237	6,547	212	1,694	31 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל 9,784
7,704	-	170,110	-	32 פריטים חוץ מאזניים -
312,954	-	-	-	33 סך המימון היציב הנדרש (RSF) -
128%	-	-	-	34 יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים) -

הבנק קבע מגבלות פנימיות לנושא יחס מימון יציב נטו המצטרפות לניהול המגבלות בקשר עם ניהול סיכון הנזילות.

על רקע הפעילות העסקית למתן אשראי אשר היתה מעבר להשפעת הגידול בפיקדונות וגיוס אג"ח, יחס המימון היציב בדצמבר 2023 נמוך מזה שבדצמבר 2022. במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2023 לא נרשם שינוי מהותי ביחס המימון היציב.

יחס המימון היציב נטו בלאומי נשען על מקורות יציבים ונכסים איכותיים. ההון הפיקוחי המוכר לפי הוראה 222 עומד על 68.9 מיליארד ש"ח ובתוספת של 14.5 מיליארד ש"ח מכשירי הון, מהווים יחד כ-83.4 מיליארד ש"ח. סכום זה מקבל יחס מימון יציב של 100%.

פיקדונות קמעונאיים יציבים ולא יציבים המקבלים יחס מימון יציב של 90% ומעלה, עומדים על סכום של 238.3 מיליארד ש"ח, כאשר סך הכל אשראי לציבור במאזן עומד על כ-419.5 מיליארד ש"ח, כלומר כ-57% מהאשראי במאזן מממונים מפיקדונות לא סיטונאיים.

בנוסף סך נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1 לפי הוראה 222, המקבלים יחס מימון יציב נדרש של 5% או פחות, עומד על כ-199.5 מיליארד ש"ח, המהווים כ-27% מהנכסים במאזן.

מידע נוסף על סיכון הנזילות וסיכון המימון

סיכון מימון הוא הסיכון לבניית מבנה מקורות לא מספיק יציב בטווח הארוך באופן שאינו משרת את השימושים המתוכננים.

הבנק מנהל תשתית רחבה ומגוונת של מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים. בנוסף הבנק מממן את פעילותו באמצעות פיקדונות מלקוחות מסחריים ועסקיים וכן באמצעות הנפקות של כתבי התחייבויות. ניהול המקורות מבוצע באופן שוטף ובנפרד בשקלים ובמט"ח. פיקדונות הציבור במט"ח מהווים כ-25% מסך פיקדונות הציבור. לבנק מגוון רחב של מקורות במט"ח מלקוחות תושבי חוץ, לקוחות מקומיים קמעונאיים, עסקיים ופיננסיים.

לבנק קיימת תכנית מגירה לזיהוי מוקדם וטיפול במשבר נזילות אשר כוללת מערכת סימני אזהרה אשר יכולים להעיד על שינוי במצב הנזילות של הבנק. עם הופעת סימני האזהרה יתכנס פורום ייעודי בבנק במטרה לבחון את הצורך בהפעלת התכנית בהתאם לרמת החומרה. תכנית המגירה כוללת רשימת צעדים אופרטיביים מפורטים הנוגעים, בין היתר, בסדרי המימוש של הנכסים, מדיניות הטיפול בלקוחות ומערכות הדיווח לכל הגורמים העסקיים, לדירקטוריון ולבנק ישראל.

להלן התפתחות היתרות הממוצעות

		2022				2023			
		ערך לא משוקלל של פיקדונות קמעונאיים							
	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון רביעי	רבעון ראשון
עד חודש	145,597	143,310	138,880	139,955	172,982	171,714	164,020	153,599	153,599
מעל חודש	80,631	88,079	95,325	97,186	39,468	42,057	53,848	67,710	67,710
סך הכל	226,228	231,389	234,205	237,141	212,450	213,771	217,868	221,309	221,309

במהלך שנת 2023 נרשמה עלייה בהיקף הפיקדונות הקמעונאיים בשקלים, תוך התארכות הפיקדונות.

כמו כן, במהלך השנה חל גידול בהיקף אגרות החוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות הנדחים בסכום נטו של כ-2.1 מיליארד ש"ח.

נכסים משועבדים לפי סעיפים מאזניים

31 בדצמבר 2023				
סך הכל	נכסים לא משועבדים	מזה: נכסים המשמשים כביטחון לבנק מרכזי	נכסים משועבדים	
במיליוני ש"ח				
105,476	89,835	-	15,641	מזומנים ופיקדונות בבנקים
13,776	-	-	13,776	מזה: בגין ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
160,048	146,424	2,910	13,624	ניירות ערך
95,886	92,271	2,910	3,615	מזה: אגרות חוב של ממשלת ישראל
26,916	16,907	-	10,009	מזה: אגרות חוב של ממשלות זרות
481	481	-	-	מזה: אגרות חוב של מוסדות פיננסיים בישראל
10,297	10,297	-	-	מזה: אגרות חוב של מוסדות פיננסיים זרים
982	982	-	-	מזה: אגרות חוב של אחרים בישראל
5,002	5,002	-	-	מזה: אגרות חוב של אחרים זרים
15,567	15,567	-	-	מזה: אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
4,917	4,917	-	-	מזה: מניות וקרנות
3,053	-	-	3,053	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
419,486	399,543	9,600	19,943	אשראי לציבור
43,362	43,362	-	-	אחרים
731,425	679,164	12,510	52,261	סך כל הנכסים

31 בדצמבר 2022			
סך הכל	נכסים לא משועבדים	מזה: נכסים המשמשים כביטחון לבנק מרכזי	נכסים משועבדים
במיליוני ש"ח			
186,569	177,931	-	8,638
			מזומנים ופיקדונות בבנקים
3,952	-	-	3,952
			מזה: בגין ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
82,950	62,810	10,584	20,140
			ניירות ערך
32,736	20,973	10,584	11,763
			מזה: אגרות חוב של ממשלת ישראל
16,995	9,681	-	7,314
			מזה: אגרות חוב של ממשלות זרות
626	626	-	-
			מזה: אגרות חוב של מוסדות פיננסיים בישראל
11,001	9,938	-	1,063
			מזה: אגרות חוב של מוסדות פיננסיים זרים
927	927	-	-
			מזה: אגרות חוב של אחרים בישראל
5,310	5,310	-	-
			מזה: אגרות חוב של אחרים זרים
10,999	10,999	-	-
			מזה: אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
4,356	4,356	-	-
			מזה: מניות וקרנות
3,034	-	-	3,034
			ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
384,790	370,248	8,400	14,542
			אשראי לציבור
41,649	41,649	-	-
			אחרים
698,992	652,638	18,984	46,354
			סך כל הנכסים

חלק 8 - סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

תפיסת ניהול הסיכון הינה בהלימה לאסטרטגית קבוצת לאומי, מהווה בסיס להגדרת סובלנות הסיכון, לאופן ניהול הסיכון והממשל התאגידי ולקביעת המיקוד והדגשים בתהליכי ניהול הסיכונים התפעוליים, ומאפשרת ניהול סיכונים מושכל וממוקד תוך תעדוף משימות ומשאבים.

במהלך שנת 2023 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול הסיכון התפעולי.

ההון הרגולטורי הנדרש בגין סיכונים תפעוליים מחושב על בסיס הגישה הסטנדרטית בהוראת מדידת הלימות ההון של הפיקוח על הבנקים. נציין כי בנק ישראל פרסם עדכון להוראה זו המאמצת את הוראת באזל.

להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים במהלך שנת 2023 ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2023.

מבנה הממשל התאגידי

בנוסף למידע אודות מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק המתואר בפרק "מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו", להלן מידע נוסף בנוגע לניהול הסיכון התפעולי:

קו הגנה ראשון - הנהלת קווי העסקים, יחידות התמך ולאומי טכנולוגיות נושאות באחריות לניהול הסיכונים התפעוליים שבתחומי אחריותם, הן באופן שוטף והן במסגרת פרויקטים ומוצרים חדשים.

קו הגנה שני - אגף סיכונים תפעוליים, IT וסייבר בחטיבה לניהול סיכונים אחראי ומוביל את תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים, תוך גיבוש המלצות למדיניות ולסובלנות הסיכון, פיתוח מתודולוגיות וכן אחריות מקצועית, הנחיה ואתגור רמת האפקטיביות (בכפוף למהותיות) של קו ההגנה הראשון בתהליך ניהול הסיכונים.

קו ההגנה השלישי - ביקורת פנימית. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים, והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הנחיות של הנהלה והדירקטוריון.

ועדות הנהלה ודירקטוריון - אחת לרבעון מתקיים דיון על החשיפות המהותיות לסיכונים תפעוליים. מדיניות ניהול סיכונים תפעוליים מובאת לדיון ואישור הדירקטוריון אחת לשנה.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מעגנת עקרונות, קווים מנחים ומסגרת לניהול הסיכון התפעולי בלאומי, ובכלל זה: ניהול סיכון מכוון ומותאם לפעילות קווי העסקים ומיקוד בסיכונים בעלי פוטנציאל להשלכה משמעותית על פעילות הבנק.

במטרה לאפשר לדירקטוריון ולהנהלה ממשל תאגידי הולם, הוגדרה סובלנות לסיכון התפעולי אשר באה לידי ביטוי באמצעות מגבלות כמותיות והצהרות איכותיות.

פרופיל הסיכון התפעולי מנוטר תקופתית ומדווח מדי רבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון, כבסיס לקבלת החלטות.

הבנק מעדכן את מפת הסיכונים התפעוליים מעת לעת. העדכון מתבצע על ידי יחידות הקו הראשון תוך הכוונה, אתגור וסיוע של החטיבה לניהול סיכונים. התהליך כולל זיהוי הסיכונים, הערכתם (איכותית וכמותית) והמלצות למזעורם (תכניות הפחתה). כמו כן, קיימת מערכת התומכת בדיווח סיכונים, תיעוד בקורות, תכניות מזעור ואירועי כשל.

הבנק מנהל סיכונים בפרויקטים ומוצרים חדשים מהותיים על בסיס מתודולוגיה הכוללת זיהוי סיכונים והיערכות למזעורם וזאת במטרה לעמוד ביעדים העסקיים והתפעוליים של לאומי.

מאחר והסיכונים התפעוליים הינם חוצי ארגון ופעילויות, החטיבה לניהול סיכונים פועלת להטמעת תרבות ניהול סיכונים מתקדמת ובכלל זה דיווח וטיפול באירועים וביצוע הפקות לקחים.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

מלחמת "חרבות ברזל"

לצורך שמירה על הרציפות התפקודית והעמידה בדרישות הרגולציה ומדיניות הבנק במצב חירום, הבנק מבצע ניטור ומעקב שוטף אחר האירועים והתפתחותם. לאור הלחימה, בעת הצורך, מבוצעות התאמות נדרשות תוך ניהול סיכונים מוקפד ומושכל.

לאומי פועל בהתאם למדיניות ותכניות ההמשכיות העסקית וממשיך לספק שירותים פיננסיים באמצעות מערך הסניפים (ובכלל זה סניפים ניידיים ייעודיים), המוקדים הטלפוניים ופלטפורמות דיגיטליות.

סיכון אבטחת מידע וסייבר

ממשיכה מגמת העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. פרוץ המלחמה הוביל לעלייה נוספת בתקיפות וביטחון, ובעקבות זאת לאומי הגביר את ההיערכות.

לא היו תקיפות ישירות על לאומי, למעט ניסיונות למניעת שירות (DDOS) באתרי הבנק בדיגיטל. ניסיונות אלו היו ללא כל השפעה ומיעוטם עם השפעה זניחה על השירות.

מאפייני התקיפה הפוטנציאליים מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פשינג והנדסה חברתית. הסבירות לחשיפה בגין התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך שנת 2023 לא התגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכונים טכנולוגיה

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ועובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים. הבנק פועל על פי מדיניות מוצר חדש אשר מתווה את תהליכי ניהול הסיכונים הכרוכים בהכנסת מוצרים חדשים ובכלל זה יוזמות טכנולוגיות וחדשנות.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית לצורך השגת יעדי העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

סיכון המשכיות עסקית

לאומי מנהל ומיישם תהליכים שתכליתם לאפשר התאוששות מהירה וחזרה לשגרה באירועי חירום וקיצון, תוך מזעור הפגיעה בפעילות העסקית. התהליכים כוללים:

- מדיניות להמשכיות עסקית המגדירה את הממשל התאגידי, העקרונות והתהליכים העיקריים בחירום, לרבות סט מענים ויתירות.
- מסגרת עבודה הכוללת תכנית המשכיות עסקית, ניתוח השלכות עסקיות המבוססות על סקרי סיכונים, אסטרטגיית התאוששות ומתודולוגיית תרגול.
- שמירה על יציבות תשתיות טכנולוגיות ויכולות התאוששות לרבות גיבויים ויכולות אחזור.

גבשה ומיושמת תכנית הערכות לתרחישי החירום השונים. המדיניות, האמצעים, התהליכים והפתרונות הותאמו למגוון תרחישי החירום. הוגדר פתרון היתירות הכולל יתירות משאבית (הגדרת יחידות קריטיות וסיווג נחיצות העובדים; הכשרת עובדים לורסטיליות וגיבויים); יתירות פיסי: הגדרת מתחמי גיבוי ליחידות קריטיות ויתירות טכנולוגיות; הרחבת תשתיות לעבודה בחירום ועבודה מרחוק.

סיכון מיקור חוץ וספקים

לאומי מתקשר עם ספקים וספקי משנה לצרכים עסקיים מגוונים ומאמץ מוצרים ושירותים חדשים שפותחו על ידי גורמים חיצוניים. בין היתר לאומי מרחיב את השימוש במחשוב ענן בכלל ואל מול ספק AWS בפרט זאת תוך יישום תפיסת הגנה וניהול מושכל של הסיכונים הטכנולוגיים והעסקיים.

התלות בספקים חושפת את הבנק לסיכונים שונים, וביניהם פגיעה ברציפות התפקודית, שיבוש ודלף מידע. סיכונים אלו מנוהלים באופן שוטף בתהליכי ניהול סיכונים ומוצר חדש, תהליכי רכש, המשכיות עסקית, אבטחת מידע וסייבר ומעוגנים בהתאם במסמכי מדיניות ונהלים.

גבשה ומיושמת מדיניות מיקור חוץ ובמדיניות הסיכונים התפעוליים שולבה התייחסות לנושא ניהול סיכונים צד ג'.

מעילות

הבנק פועל במספר מישורים ביחס לסיכון המעילות ובכלל זה העלאת המודעות בקרב כלל עובדי הבנק, מהלכי תקשור למנהלי סיכונים וניטור מוגבר על עובדים העומדים בפני סיום עבודה בבנק, תיקשור מנגנון Speakup המעודד עובדים לדווח על אירועי הפרה ועוד.

שולב פרק ייעודי לנושא ניהול סיכוני מעילות והונאות במדיניות ניהול סיכונים תפעוליים ומוסד פורום מעילות לריכוז הטיפול בנושא.

הונאות

הרחבת השימוש בדיגיטל עלולה להביא לעלייה בחשיפה לסיכוני הונאות הן בהיבט גניבת זהות וגניבת כספים והן בהיבט פגיעה בתפקודיות, חשיפת פרטי לקוחות ושימוש לרעה במידע. לאומי משקיע משאבים רבים בזיהוי והפחתה של סיכונים אלו בפעילות שוטפת ובפעילות ניטור ממוקדת ובכלל זה מוסד פורום הונאות לריכוז הטיפול בנושא.

סיכון המשאב האנושי

השינויים בסביבה העסקית והבנקאית משפיעים באופן רוחבי גם על עולמות ניהול ההון האנושי, בין היתר לאור הצורך להתאים ולשמר את כח האדם, תוך רתימה ויצירת מחבורות בקרב העובדים. לאומי נוקט במספר דרכים להתמודדות עם הסיכון.

חלק 9 - סיכון אקלים וסביבה

סיכוני אקלים וסביבה מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה ולשינויי אקלים.

סיכונים סביבתיים נובעים מחשיפה של הבנק לפעילויות שקיים פוטנציאל שיגרמו לנזקים סביבתיים או יושפעו מהם, כגון זיהום אוויר, זיהום קרקע, מחסור במים, מידבור, אובדן מגוון ביולוגי, בירוא יערות, רעידות אדמה. סיכוני אקלים נובעים מהחשיפה לסיכונים פיזיים או סיכוני מעבר שנגרמים או קשורים לשינויי אקלים. נהוג לחלק את סיכוני סביבה ואקלים לשלושה סוגים:

- סיכונים פיזיים - סיכונים פיננסיים שנובעים מהחשיפה לנזקי אירועי קיצון אקוטיים שקשורים לאקלים או למזג האוויר (כגון גלי חום, בצורות, מפולות, שיטפונות, הצפות, שריפות, סופות ועוד) ו/או לנזקי תהליכים כרוניים הדרגתיים שקשורים לשינויי אקלים (כגון עליית מפלס פני הים, עלייה בטמפרטורה הממוצעת).
- סיכוני מעבר (transition risk) - סיכונים פיננסיים שנובעים מהחשיפה לתהליך המעבר לכלכלה דלת פליטות גזי חממה, שעשוי לכלול, למשל, שינויים במדיניות האקלימית והסביבתית, שינויים טכנולוגיים או שינויים בהעדפות הציבור.
- סיכון אחריות (liability risk) - סיכונים פיננסיים שנובעים מהחשיפה לתביעות משפטיות, שבהן התובעים מבקשים להטיל אחריות ו/או לקבל פיצוי כנגד נזקים או הפסדים הקשורים לשינויי אקלים.

הבנק חשוף לסיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף.

לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאינה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות, וכן לסיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי, סיכון מוניטין (כגון במקרה בו ייוחס לבנק קשר לגורם מפגע סביבתי, בין באופן ישיר כיוצר המפגע ובין באופן עקיף כמממן של המפגע).

דירקטוריון הבנק רואה בניהול סיכוני סביבה ואקלים חלק בלתי נפרד מהאסטרטגיה העסקית ומיעדי הבנק, לשם שמירה על יציבות הבנק, לאור מרכזיותו וחשיבותו לכלכלה ולחברה הישראלית וכהזדמנות עסקית-אסטרטגית. לאומי מכיר באחריות הכלכלית, החברתית והסביבתית המוטלת עליו בליווי ובתמיכה בלקוחותינו בתהליך המעבר באמצעות, מתן אשראי וביצוע השקעות תומכות. התמקדות בניהול והערכת החשיפה לסיכון הקשור לאקלים לצד זיהוי ההזדמנויות הוא חלק בלתי נפרד מהתהליך.

ביום ה-12 ביוני 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 345 בנושא "עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים". ההוראה קובעת "עקרונות על" לניהול אפקטיבי ולפיקוח על סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים, על פיהם נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול כדי לנהל בצורה מיטבית את חשיפתם לסיכונים פיננסיים אלה. ההוראה תחול החל מיוני 2025, הבנק נערך ליישומה.

מסגרת ומדיניות לניהול סיכוני אקלים

הבנק גיבש מדיניות לניהול היבטי סביבה ואקלים, הקובעת עקרונות לזיהוי ולניהול הסיכונים וכן מגדירה תחומי אחריות ומנגנוני דיווח. בנוסף, גובשה תכנית עבודה הכוללת שיפור המתודולוגיות ושיטות המדידה, לצד פעולות שהבנק נוקט לזיהוי ומיפוי החשיפה לסיכוני אקלים וסביבה ולצמצומם.

מדובר במידע צופה פני עתיד, שהתממשותו אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד, בשים לב לכך שמדובר בתחום "מתפתח".

למידע נוסף ראה פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

זיהוי וניהול סיכוני אקלים בניהול סיכונים עיקריים

הבנק מכיר בכך שזיהוי והערכת הסיכון הסביבתי הינו חלק מתהליך נאות של הערכת הסיכונים ופועל להטמעת נושא ניהול החשיפה לסיכון הסביבתי ובכלל זה סיכון אקלים (הסיכון הפיזי וסיכון המעבר), כמפורט:

- **ניהול סיכון במסגרת פעילות האשראי** - הבנק גיבש, בליווי פירמת ייעוץ בינלאומית, מתודולוגיה להערכת פוטנציאל החשיפה של ענפי משק בישראל לגורמי סיכון מרכזיים בהיבטי סיכוני אקלים סביבה וכלים ומתודולוגיות להערכת סיכוני אשראי פרטניים ללווים בענפי משק לצורך זיהוי, מדידה, הערכה, ניטור, דיווח ובקרה של הסיכון, לרבות דרכי ניהול והפחתת השפעתו על חשיפות האשראי.

הטמעה של המדידה הפרטנית תבוצע בהתאם לתוכנית עבודה רב שנתית מבוססת סיכון ומהותיות.

- **סיכון השקעות ונוסטרו** – מדיניות לניהול סיכונים השוק וההשקעות קובעת הנחיות לניהול הסיכון לרבות שילוב סיכונים סביבה ואקלים בתהליך קבלת החלטות השקעה וניהול ההשקעות הקיימות. תכנית העבודה לשיפור המתודולוגיות וכלי המדידה לניהול סיכונים סביבה ואקלים כוללת גם את תחום ההשקעות במטרה לפתח כלים ומומחיות לקידום סביבה ירוקה ולזיהוי הזדמנויות עסקיות.
 - **סיכון תפעולי** – הבנק שם לעצמו מטרה שההשפעה הישירה והעקיפה של פעילותו תוביל לצמצום ההשלכות השליליות על איכות הסביבה. משנת 2013 ועד היום ירד המדרך הפחמני של הבנק באופן מצטבר בכ-49%.
 - לצורך כך הבנק, בין היתר, מחזיק מזה כעשור תקן איכות סביבה ISO14001 ובמסגרת זאת מבוצע ניהול ובקרה אחר גולציות הקשורות לסיכונים סביבתיים, הבנק קבע יעדים ארוכי טווח שמטרתם צמצום המדרך הפחמני של הבנק.
 - **סיכון מוניטין** – גובשה מדיניות לניהול סיכון המוניטין המותאמת לאסטרטגיית הבנק וכוללת התייחסות לנושא סביבה ואקלים. תכנית העבודה השנתית כוללת תקשור מהלכים עסקיים בנושא.
- הטבלה להלן מציגה את חלקם של ענפי המשק עתירי הפליטות, בעלי חשיפה מוגברת לסיכונים מעבר, מסך יתרות סיכון האשראי – בנק.

חשיפה לענפי משק עתירי פליטות, המאופיינים בסיכון מעבר מוגבר^(א) – הבנק

	תעשייה כימית ויצרני מלט ^(ב)	תחבורה, הובלה וייצור כלי רכב ^(ג)	יצרני מוצרי מתכת ומוצרי עץ ונייר ^(ד)	ייצור חשמל מדלקים פוסיליים ^(ה)	חקלאות בעלי חיים ^(ו)	דלקים פוסיליים ^(ז)	סך הכל
31 בדצמבר 2023	1.42%	1.22%	0.55%	0.71%	0.16%	1.03%	5.08%
31 בדצמבר 2022	1.72%	1.34%	0.61%	0.62%	0.17%	1.31%	5.77%

- (א) על מנת להגדיר ענפים עתירי פליטות, המאופיינים בחשיפה מוגברת לחלק מסיכונים המעבר הקשורים להיקפי הפליטות (כגון מיסוי פחמן, רגולציות להפחתת פליטות, חבות משפטית וחשיפה לסיכונים טכנולוגיה וחדשנות משבשת), השתמש הבנק ברשימות ענפים עתירי פליטות של מסגרות עבודה גלובליות מובילות בנושא – UNEP-FI, PACTA, SBTi.
- (ב) ייצור כימיקלים ומוצריהם, תעשיית תרופות, תעשיית מוצרי גומי ופולסטיק ויצרני מלט.
- (ג) ענפי משק הובלה יבשתית, הובלה ימית, הובלה אווירית, שרותי דואר ובלדרות לאומיים, תעשיית כלי רכב מנועיים ובניית ספינות ואוניות.
- (ד) ענפי משק ייצור מוצרי עץ ונייר (פרט לרהיטים) וייצור מוצרי מתכת (ברזל ופלדה, מתכות אל ברזליות).
- (ה) ענפי משק אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר, תמסורת וחלוקה של חשמל.
- (ו) ענפי המשק גידול בעלי חיים, ענף הדיוג וחקלאות ימית לרבות ניהול משק חקלאי מעורב.
- (ז) פעילויות של הפקת נפט גז טבעי וכריית פחם לרבות אספקה הובלה ומסחר קמעונאי של דלק.

ניתוח תרחיש

הבנק החל להיערך לביצוע קפיצת מדרגה ביכולותיו האנליטיות בתחום הערכת וכימות סיכונים האקלים והשפעותיהם על הסיכונים הפיננסיים, בהתאם לדרישות ניהול בנקאי תקין מספר 345. במסגרת זו, החל הבנק להניע תהליך לביצוע ניתוח תרחישי קיצון ומבחני לחץ אקלימיים, בהתאם לפרקטיקות גלובליות מובילות, ולרכישת כלי אנליטי מבוסס מדע שיאפשר לו להמשיך ולבחון באופן עצמאי את השפעות תרחישי האקלים השונים על סיכונים האשראי וההשקעות מעת לעת. במסגרת התהליך נבחנות ההשפעות של תרחישי אקלים שונים. (הן תרחישים שפותחו על ידי ה-NGFS, והן תרחישים שפותחו על ידי IPCC), וסיכונים אקלים שונים (הן סיכונים פיזיים והן סיכונים מעבר).

סיכון אקלים הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ומדידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף ראה פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

חלק 10 - סיכונים אחרים

סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הוא הסיכון כי שינויים ברגולציה ישפיעו על היקף ההכנסות וההוצאות של הקבוצה, ההון, תחומי הפעילות של הקבוצה או הסביבה העסקית בה היא פועלת.

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

בעת האחרונה הושם עיקר הדגש על הוראות בתחומים הבאים:

הוראות שעניינן קידום תחרות במגזר הפיננסי לרבות בתחומי הבנקאות הפתוחה והתשלומים, הוראות בקשר עם יחסי בנק-לקוח וקונדקט לרבות ביחס לתחום העמלות, הוראות מתחום ניהול הסיכונים לרבות סיכונים סביבה, חברה וממשל (ESG) וסיכונים איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, והוראות הנוגעות להגנת הפרטיות ואבטחת מידע.

בנוסף, מקודמות מספר יוזמות חקיקה בהקשרים שונים הנוגעים לפעילות הבנקים בישראל, בין היתר, הגבלת סכומי עמלות עבור שירותים מסוימים והגבלת הפער בין הריבית על אשראי לבין הריבית על פיקדונות. כמו כן, כחלק מהתכנית המאזנת להשגת יעדי התקציב לשנת 2024, אושר חוק הקובע תשלום מיוחד של הבנקים שאינם בנק בעל היקף פעילות קטן (בנק ששווי נכסיו נמוך פחות מ-5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) בשנים 2024 ו-2025 לשם השגת יעדי התקציב, כהוראת שעה בעקבות מלחמת "חרבות ברזל".

על רקע המלחמה והשלכותיה על האוכלוסייה, המשק והכלכלה בישראל, ובתוך כך על משקי הבית והעסקים, קבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים, שורה של צעדים רגולטוריים, ובהם התאמות, הקלות ודחיות מועדים בהוראות רגולטוריות שונות, במטרה להבטיח המשכיות עסקית ומתן שירותים רציף על ידי המערכת הבנקאית בהתאמה למגבלות המצב הביטחוני, וכן לצורך הענקת הסיוע הנדרש ללקוחות המערכת הבנקאית, תוך רגישות מוגברת לצורכי הלקוחות והקשיים עמם הם מתמודדים. כמו כן אושרו בחקיקה הסדרים שונים שנועדו לתת מענה לצרכי המשק, אוכלוסיות מסוימות והציבור בתקופת המלחמה ולחלקם יש השפעה על פעילות הבנק.

מגמות ושינויים אלה משפיעים וצפויים להשפיע בשנים הקרובות על המערכת הבנקאית בישראל. הבנק פועל לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות, בוחן את היערכותו לתנאי השוק המשתנים, להגברת התחרות והשקיפות, לכניסתם של שחקנים חדשים לתחומי הבנקאות הקלאסיים, לשימוש במאגרי המידע והנתונים של לקוחות הבנק על ידי גופים חוץ-בנקאיים, וכן למתן הצעות ערך מתאימות ללקוחות הבנק. במקביל, הרגולציה גורמת לשחיקה בהכנסות, לגידול בהוצאות הנדרשות לשם עמידה בהוראות הרגולציה, ולצורך בשיפור מתמיד ברמת השירות והחדשנות.

לפירוט נוסף ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכון ציות

סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות החוק/הרגולציה.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 308 "ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי" מגדירה את תחומי האחריות של הציות באופן פורמאלי וברמה הקבוצתית. ההוראה קובעת כי נדרש להעריך את אפקטיביות ניהול סיכון הציות ולמצוא אמצעים למדידתו כאשר הסיכון נגזר ממכלול החקיקה הרלוונטית לפעילות הבנק.

על פי מדיניות הבנק, מנוהל סיכון הציות על בסיס קבוצתי. במסגרת זו, ננקטים צעדים שונים לפיקוח ובקרה על השלוחה בחו"ל וחברות הבנות לצורך מעקב על יישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית. לצורך ניהול אפקטיבי של סיכונים הציות פועל בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומד קצין הציות הראשי (Chief Compliance Officer). קצין הציות הראשי אחראי, בין היתר, למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור ויישום משטרי הסנקציות הבינלאומיים בהתאם למדיניות הבנק.

כחלק מאחריות קצין הציות בנושא יישום משטרי הסנקציות הבינלאומיים נעשית בחינה שוטפת ומבוצעות ההתאמות הנדרשות. כך למשל, בעקבות שינויים גיאופוליטיים שהתרחשו במהלך השנתיים האחרונות, התרחבו משמעותית משטרי הסנקציות הבינלאומיים כנגד רוסיה ובלארוס, ובהתאם לכך בוצעו עדכונים בתוכנית האכיפה בנושא.

קצין הציות הראשי משמש גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך, כממונה על הגנת הפרטיות וכממונה על יישום ה-FATCA, ה-CRS והסכם ה-QI.

מערך ציות ואכיפה כפוף למנהל הסיכונים הראשי.

א. איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

שמירה על תרבות ציות נאותה, לרוחב הארגון, מחייבת קיומה של מסגרת בקרה ואכיפה אפקטיבית. לצורך כך, נקבעו נהלי עבודה ותהליכי בקרה ואכיפה סדורים על מכלול תהליכי העבודה וסיכוני הציות הנגזרים מהם. מטרתה של מסגרת הבקרה והאכיפה הינה, בין היתר, לאתר פערים וחשיפות קיימים ופוטנציאלים לשם בחינת הצורך בעדכון תהליכי עבודה, וביצוע הדרכות.

מערך הציות נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

בין היתר, הבנק מתמקד במוקדי סיכון בעולם טכנולוגי פיננסי (כגון: פינטק, P2P, קרנות גידור, נותני שירותים פיננסיים, מטבעות וירטואליים וכדומה) - ניהול סיכוני ציות ואיסור הלבנת הון בעולם טכנולוגי פיננסי מתפתח מאופיין במורכבות מקצועית והיעדר פרקטיקות מובנות לתהליכי בקרה עקב חדשנותם של הנושאים.

ביום 11 באוקטובר 2023, בסמוך להכרזת ממשלת ישראל על מלחמת "חרבות ברזל" נגד החמאס בעזה, פרסמה הרשות לאיסור הלבנת הון הנחיות להגביר את תשומת הלב ולהקדיש את מלוא המשאבים הנדרשים לניטור, איתור ודיווח לרשות באופן אפקטיבי ומיידי על פעילויות הנחזות כבעלות סיכון פוטנציאלי למימון ותמיכה בטרור. בנוסף, נדרשו הבנקים לדווח לרשות ולמשטרה באופן מיידי על כל פעולה או ניסיון לביצוע פעולה המתרחשים בשטח עזה. לאור האמור, פרסם קצין הציות ביום 16 באוקטובר 2023 הנחיות מתאימות ליחידות העסקיות וחטיבת התפעול הכוללות שורה של פעולות לניטור מוגבר ולזיהוי אירועים שעלולים להוות סיכון מוגבר לעניין טרור, תוך דיווח יומי לקצין הציות. הפעילות החשודה מדווחת לרשל"ה ולמשטרה באופן שוטף וננקטים צעדים עד כדי חסימת חשבון.

ב. אכיפה מנהלית

חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 בא לייעל את הליכי האכיפה של הוראות החקיקה בתחום דיני ניירות הערך. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, שהפר את ההוראות הרלוונטיות וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה.

קצין הציות הראשי של הקבוצה משמש גם כממונה על האכיפה, האחראי על יישום תכנית האכיפה הפנימית בתחום ניירות הערך וניהול השקעות אשר אושרה על ידי דירקטוריון הבנק.

ג. FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act, CRS - Common Reporting Standard ומדיניות כסף מוצהר

ביום 14 ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227), התשע"ז-2016 בנושא יישום הסכם FATCA שנחתם בין מדינת ישראל לארה"ב והסכמים לחילופי מידע בין מדינת ישראל למדינות אחרות לפי התקן לחילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים שפרסם ה-OECD.

תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019 פורסמו ביום 6 בפברואר 2019, ומכוחן נדרש הבנק לבצע הליכים לזיהוי לקוחות תושבי מדינות זרות, ולדווח על לקוחות שזוהו כתושבי מדינות שישראל חתומה עמן על הסכמים לחילופי מידע לרשות המיסים בישראל לצורך העברת המידע לרשות המוסמכת במדינת התושבות שלהם.

הבנק מבצע את הדיווחים הנדרשים לרשות המיסים בישראל בהתאם להוראות החקיקה האמורה.

הבנק מיישם מדיניות כסף מוצהר תוך הקפדה כי לא ינוהלו בבנק כספים שאינם מוצהרים לרשויות המס הרלוונטיות, בהקשר זה נערכו מהלכים רבים לאיתור וזיהוי האוכלוסיות הרלוונטיות. במידת הצורך, נדרשים לקוחות להמציא הצהרות ואישורים שונים.

ביום 12 בפברואר 2024 הוטל על הבנק עיצום כספי שהתקבל מהפיקוח על הבנקים. להרחבה אודות העיצום הכספי ראה ביאור ד.26. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

סיכון משפטי

הסיכון המשפטי מוגדר כחשיפה לנזק/הפסד כתוצאה מתביעות כנגד הבנק, מתן חוות דעת משפטית לקויה, עריכת הסכמים לקויים, אי מתן הנחיות מתאימות עקב שינויים בחקיקה או בפסיקה ו/או כתוצאה מקנסות ופעילות פיקוחית.

סיכונים משפטיים נובעים מחמישה תחומים עיקריים:

- סיכוני חקיקה – סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת הוראת חקיקה ראשית או משנית, הוראות בנק ישראל או הוראות רשויות מוסמכות אחרות.
- סיכוני התקשרות חוזית – סיכונים הנובעים מפעילות הבנק מול לקוחות, ספקים וגורמים אחרים שהבנק מתקשר עמם בהסכמים שונים, אם אינה מגובה בהסכם המסדיר מלוא זכויות הבנק, או שההסכם אינו ניתן לאכיפה מלאה או שהוא כולל התניות שאינן חוקיות.
- סיכוני פסיקה – סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת פסיקה תקדימית.
- סיכונים הנובעים מהליכים משפטיים המתנהלים נגד הבנק.
- סיכונים הנובעים משינויים במדיניות אכיפה.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים המשפטיים

היועצת המשפטית הראשית, אשר הינה חברת הנהלה בבנק וראש חטיבת הייעוץ המשפטי, אחראית להובלת ניהול הסיכונים המשפטיים.

בקבוצה מיושמת תכנית ניהול סיכונים משפטיים שמטרתה לאתר, למנוע, לנהל ולמזער את הסיכונים המשפטיים. התכנית כוללת מסמכי מדיניות וממשק בין חטיבת הייעוץ המשפטי לבין יחידות הבנק, וכן נהלים פנימיים החלים בתוך חטיבת הייעוץ המשפטי שמטרתם לוודא כי הייעוץ המשפטי הניתן בבנק הינו ייעוץ מקצועי ומעודכן. החברות הבנות של הבנק בארץ ובחו"ל מיישמות מדיניות לניהול סיכונים משפטיים במסגרת מסמכי מדיניות ייעודיים ונהלים פנימיים לניהול סיכונים משפטיים התואמים את פעילותן ואת מדיניות הקבוצה בנושא. בהתאם לנהלי הסיכון המשפטי בחברות הבנות, על החברות הבנות להפנות נושאים מסוימים לייעוץ משפטי מתאים. בנוסף, החברות הבנות מעבירות דוחות תקופתיים ומיידיים למנהלת הסיכונים המשפטיים של הבנק, בהתאם לנדרש במסמכי המדיניות. בשנת 2023 עודכנו תהליכי ניהול הסיכון המשפטי ותרחיש הקיצון המשפטי.

במסגרת התכנית לניהול סיכונים משפטיים ניתן דגש על:

- איתור מוקדי הסיכונים המשפטיים המהותיים והטיפול בהם.
- מניעה ומזעור סיכונים משפטיים, בין היתר, באמצעות:
- הכנת הסכמים, הנחיות ונהלים מתאימים.
- בדיקת הוראות רגולטוריות וחקיקתיות (לרבות פסיקה), ובחינת השלכותיהן על פעילות הבנק.
- הפקת לקחים בנושאים שונים ויישום הלקחים במסמכים המשפטיים הנהוגים בבנק, וכן העברת חוות דעת רלוונטיות ליחידות המתאימות בבנק.

לצורך ביצוע תכנית ניהול הסיכונים המשפטיים, פועלים בחטיבת הייעוץ המשפטי גורמים ייעודיים וועדות, שתפקידם לאתר באופן שוטף דברי חקיקה ופסקי דין חדשים בעלי השלכה על פעילות הבנק, לבחנם ולרכז הטיפול בהשלכותיהם. כמו כן, חטיבת הייעוץ המשפטי מאתרת ומטפלת, במידת הצורך, בהוראות רגולטוריות חדשות (חקיקה ראשית, חקיקה משנית, הוראות רגולטוריות), כבר בשלב הצעת החוק, או בשלב גיבוש הרגולציה הרלוונטית.

פעילותם של הגורמים והוועדות הנ"ל מוסדרת בנהלי עבודה פנימיים של חטיבת הייעוץ המשפטי. בין היתר קובעים הנהלים את ממשק העברת המידע בין כל אחד מהגורמים הנ"ל לבין צוות הסיכונים המשפטיים הפועל בחטיבה, הנהלת החטיבה ומנהלת הסיכונים המשפטיים.

חשיפה משפטית כללית

קיימת חשיפה משפטית כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאוחדות, ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות הנוגעות לתנאים מסחריים ורגולטוריים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאוחדות, המועלות, בין היתר, בבקשות לאישור תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה משפטית בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של הפיקוח על הבנקים, רשות ניירות ערך ורגולטורים אחרים להם כפופה פעילות הבנק.

ההתקשרויות עם הלקוחות הינו, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדיון, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, נדרשת התאמתן באופן שוטף למציאות המשתנה. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה משפטית כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאחדות מוגשות מעת לעת תלונות לפיקוח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ואם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים אלה, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

סיכון מוניטין

סיכון מוניטין הינו הסיכון לפגיעה באמון של בעלי עניין שונים בבנק לאומי (לקוחות, משקיעים, בעלי מניות, מחזיקי אג"ח, ספקים, גופי רגולציה, הציבור הרחב וכו'), זאת כתוצאה מהתנהגות, פעולה, או הימנעות מפעולה של הקבוצה, נושאי משרה בקבוצה, העובדים או מעורבים אחרים.

המסגרת לניהול סיכון המוניטין תומכת בניהול רוחבי, תוך תיאום בין הגורמים השונים בבנק המנהלים את הסיכון מול קבוצות בעלי העניין השונות.

אגף הדוברות מנטר באופן שוטף את השיח התקשורתי על הבנק ומנהל ממשק שוטף עם כלל יחידות הבנק על מנת לאפשר טיפול תקשורתי מיטבי בעת התממשות אירועים אשר יש להם פוטנציאל השפעה שלילי על מוניטין הבנק.

סיכון אסטרטגי

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, ובהם:

כניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות טכנולוגיה גדולות, חברות פינטק, חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים, שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כדוגמת מאגר נתוני אשראי, ניווד בין בנקים ויוזמת בנקאות פתוחה.

התכנית האסטרטגית של הבנק הינה תלת שנתית ומאשרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. התכנית האסטרטגית נקבעת לאחר קיום תהליך מקיף של בחינת מגמות ושינויים בסביבה העסקית, בסביבת התחרות, בסביבה הטכנולוגית והעדפות הלקוחות, ובמטרה לזהות ולאתר איומים והזדמנויות. כמו כן, מבוצע תהליך ריענון אסטרטגי שנתי, במסגרתו נבחנות המגמות החיצוניות המרכזיות והשפעותיהן האפשריות על לאומי הסיכון האסטרטגי מנוהל על ידי דירקטוריון והנהלת הבנק.

סיכון מודל

סיכון מודל הינו החשיפה להפסד או פגיעה במוניטין הבנק עקב קבלת החלטות שגויה, מבוססת מודל, כתוצאה משימוש במודל שגוי, הישענות על נתונים לא משקפים, טעויות ביישום המודל ו/או שימוש שגוי במודל.

מדיניות ניהול סיכונים מודל אושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון מתוך ראייה כי טיב ואיכות המודלים חיוניים לפעילות השוטפת. המדיניות מתייחסת לעקרונות בניהול סיכונים מודל, הגדרת ממשל תאגידי, בעלי תפקידים ומדרגי סמכויות. בהתאם למדיניות עוגנה תכנית עבודה רב שנתית מבוססת סיכון לניהול וצמצום סיכונים מודל, הבנק ממשיך ביישום תכנית העבודה לצמצום הסיכונים.

אסטרטגיית הבנק למעבר לשימוש בכלים דיגיטליים ותהליכים מבוססי מודלים מגבירה הישענות על מודלים בתהליכי העבודה. מגמה זו מגבירה את יעילות, שקיפות ואובייקטיביות התהליכים ועל כן מקטינה סיכונים בנקאות הוגנת (conduct), שירות, חיתום אשראי וכו' אך מגבירה את סיכונים המודלים. תוכנית העבודה לניהול וניטור סיכונים מודלים מותאמת לעליית סיכונים אלו.

לאור העלייה בסביבת הריבית והאינפלציה והשינויים המאקרו כלכליים הבנק הידק במהלך השנה את תהליכי ניהול סיכונים מודלים, והגברו תהליכי הניטור השוטף על ידי בעלי המודלים, המתקפים, בוצעו התאמות שנמצאו כנדרשות ובוצעה הערכת סיכונים מודלים מותאמת עליית הסיכון ברמת הבנק.

בנוסף, החל מפתחת מלחמת חרבות ברזל בוצע מיפוי למודלים ו/או תהליכים מבוססי מודלים לבחינת הצורך בהתאמתם לאור התקופה.

סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct)

סיכון הבנקאות ההוגנת הינו הסיכון שהתנהלות הבנק תוביל לתוצאה בלתי רצויה עבור לקוח בשל מתן שירות באופן לא הולם, מתן שירות שאינו מתאים או התנהלות בלתי הוגנת. בסיכון זה נכללת גם התנהגות לא ראויה המשפיעה על מהימנות השוק (MARKET INTEGRITY), אמון הציבור בפעילות המגזר הבנקאי). התממשות הסיכון עלול לגרום לבנק הפסדים הנובעים מתביעות משפטיות (לרבות תביעות ייצוגיות), מהטלת עיצומים או קנסות (בשל הפרת הוראות ציות אשר משיקות לנושאי הקונדקט) ו/או מנזקי מוניטין.

הבנק מקפיד על התנהלות שקופה והוגנת במטרה להעניק ללקוחותיו שירותים ומוצרים בעלי ערך. עיקרון זה מקבל ביטוי בחזון הבנק – להוביל בנקאות יוזמת, חדשנית ואחראית עבור הלקוחות ולצמוח בצורה מואצת עם הלקוחות שבמיקוד. כמו כן, תהליכי הייזום והמכירה כפופים לנהלים ולבקורות התומכים בהתנהלות ראויה ואשר נבחנים באופן שוטף, במטרה לשדרגם.

נמשכת מגמת הרגולציה הצרכנית בדגש על הוגנות (Conduct). במסגרת זו, הבנק ממשיך להקפיד על יישום עקרונות ההוגנות ופועל ליישום הוראת בנק ישראל 501 בנושא "ניהול מערך שירות ותמיכה ללקוחות".

הבנק ממשיך לקדם מתן שירותים פיננסיים באמצעות פלטפורמות דיגיטליות ושימוש במודלים וההערכה היא שמהלך זה, בין יתר יתרונותיו, מפחית את סיכון הבנקאות ההוגנת.

סיכון מאקרו כלכלי

לעניין סיכון מאקרו כלכלי – ראה חלק 1 לעיל – הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר.

חלק 11 - תגמול

גילוי איכותי במסגרת לוח (REMA)

להלן יובא גילוי הבנק בהתאם לדרישות הגילוי לפי נדבך 3 של באזל בגין תגמול, כאמור בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים.

גילוי איכותי

א. מידע המתייחס לגופים המפקחים על התגמול

ועדת התגמול של הדירקטוריון היא הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול בבנק.	השם, ההרכב והסמכות של הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול.
בין יתר תפקידיה, הוועדה דנה, מאשרת וממליצה לדירקטוריון על מדיניות התגמול בבנק, על תנאי העסקה והכהונה של נושאי המשרה ועל עקרונות תנאי העסקה של יתר עובדי הבנק.	
דלויט מספקת שירותי בקרה על מנגנון התגמול ועו"ד אייל דותן ממשרד מיתר מסייע בנושאים משפטיים.	פרטי היועצים החיצוניים שהופנתה אליהם בקשה לקבלת ייעוץ, הגוף ממנו קיבלו את הבקשה לייעוץ, ובאילו תחומים של תהליכי התגמול.
מדיניות התגמול של הבנק מורכבת משלושה מסמכי מדיניות: מדיניות תגמול החלה על נושאי המשרה בבנק; מדיניות תגמול החלה על העובדים המרכזיים בבנק (שאינם נושאי משרה); ומדיניות תגמול החלה על יתר עובדי הבנק. מדיניות התגמול הינה מדיניות קבוצתית, והיא כוללת קווים מנחים ועקרונות מומלצים עבור חברות הבת.	תיאור התחולה של מדיניות התגמול של הבנק.
מדיניות תגמול לנושאי המשרה בבנק אושרה באסיפה הכללית של הבנק שהתקיימה בחודש אוגוסט 2022, נכנסה לתוקף בשנת 2023 ותחול גם בשנים 2024-2025 (מלבד סעיף העוסק בתגמול הוני אשר חל כבר מיום מועד אישור מדיניות התגמול באסיפה הכללית).	
מדיניות תגמול לעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה ומדיניות תגמול לכלל עובדי הבנק (שאינם עובדים מרכזיים) אושרו בחודש ינואר 2023 על ידי ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק. מדיניות התגמול האמורה לעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה ומדיניות התגמול האמורה לכלל עובדי הבנק נכנסו לתוקף בשנת 2023, ותחולנה גם בשנים 2024 ו-2025.	
קבוצת נושאי המשרה הבכירה בבנק כוללת את יו"ר הדירקטוריון ויתר חברי הדירקטוריון, המנכ"ל, יתר חברי ההנהלה (ובכלל זה המבקר הפנימי הראשי), קצין הציות ומזכיר הבנק. קבוצת העובדים המרכזיים האחרים (שאינם נושאי משרה) נקבעה בהתאם להגדרת מונח זה בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין.	תיאור של סוגי העובדים שנחשבים כנושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים.

ב. מידע המתייחס לתכנון ולמבנה של תהליכי התגמול

סקירה של המאפיינים העיקריים והיעדים של מדיניות התגמול.

מדיניות התגמול מושתתת, בין היתר, על (i) הוראות חוק החברות לעניין קביעת מדיניות תגמול, (ii) הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, (iii) חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 ("חוק מגבלת התגמול"), והכל לפי העניין ובשים לב לסוגי המנהלים והעובדים עליהם חל כל אחד ממסמכי מדיניות התגמול של הבנק.

המדיניות כוללת, בין היתר ולפי העניין, הוראות לעניין תגמול קבוע (לרבות שכר ותנאים נלווים), תגמול משתנה והתנאים לקבלתו, תגמול הוני, תנאי סיום כהונה, תנאים שבהתקיימם ראשי הבנק לדרוש השבה חלקית או מלאה של מענקים שניתנו, וכן הוראות שונות שנועדו למניעת נטילת סיכונים שחורגים מתיאבון הסיכון של הבנק, לדוגמה, הוראות המחייבות במקרים המתאימים דחיית תשלום חלק מהמענק המשתנה, בהתאם ובכפוף להוראות הפיקוח על הבנקים.

סקירה של שינויים שנעשו בשנת הדיווח במדיניות התגמול של הבנק, הסיבות לשינויים אלה וההשפעה שלהם על התגמול.

בשנת 2023 לא נערכו שינויים במדיניות התגמול של נושאי משרה בבנק. בחודש ינואר 2023 אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק מדיניות תגמול מעודכנת לעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה, אשר חלה בשנת הדיווח, ותחול עד לתום שנת 2025. מהות התיקון להתאים, בשינויים המתחייבים, מדיניות תגמול זו לעקרונות שלפיהם נקבעה בחודש אוגוסט 2022 מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי המשרה בבנק.

בחודש ינואר 2023 אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק עדכון גם למדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק (שאינם עובדים מרכזיים או נושאי משרה), אשר חלה בשנת הדיווח, ותחול עד לתום שנת 2025. מדיניות התגמול המעודכנת לכלל עובדי הבנק אינה כוללת שינויים מהותיים בהשוואה למדיניות הקודמת.

דיון בדרך שבה הבנק מבטיח כי עובדים העוסקים בסיכונים ובציות מתוגמלים ללא תלות בעסקים עליהם הם מפקחים.

מרכיב התגמול השנתי המשתנה במדיניות התגמול לנושאי המשרה ובמדיניות התגמול ליתר העובדים המרכזיים בבנק (להלן ביחד: "מדיניות התגמול"), מבטיח כי עובדים העוסקים בניהול סיכונים ובציות מתוגמלים ללא תלות בעסקים עליהם הם מפקחים. כך, חלק משמעותי מסך התגמול המשתנה השנתי מתבסס על מדידה אישית וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריותו של העובד המרכזי הרלוונטי, ללא תלות בתוצאות העסקיות של הבנק ו/או של היחידות העסקיות עליהן מפקחים עובדים העוסקים בניהול סיכונים ובציות. בנוסף, לאור חוק מגבלת התגמול, הוגבל המענק השנתי המשתנה המקסימאלי במדיניות התגמול, באופן שאינו מחייב קביעת דיפרנציאציה בין עובדים העוסקים בניהול סיכונים ובציות לבין עובדים אחרים, לעניין היחס שבין התגמול המשתנה לבין התגמול הקבוע.

ג. תיאור הדרכים שבהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול

מדיניות התגמול נועדה למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח וקובעת מנגנונים המבטיחים כי הסיכונים השונים הקשורים בפעילות הבנק יובאו בחשבון בקביעת גובה התגמול המשתנה של העובדים המרכזיים. כך למשל, מדידת הביצועים בכל הנוגע לרכיבי המענק המשתנה המדיד, המבוססים על התשואה להון של הבנק ועל תשואת המנייה של הבנק, מחושבת על פי התשואה המשוקללת להון על פני שלוש שנים ועל פי הפער המשוקלל של תשואת המניה על פני שלוש שנים.

בנוסף, על פי מדיניות התגמול, על ועדת התגמול והדירקטוריון להביא בחשבון פרמטרים שונים, בקביעת המענק האישי האיכותי, כגון אי-ציות לדין ולרגולציה, אי-ציות למדיניות ונהלי הבנק, אי-חריגה מהותית ממדיניות שקבע הדירקטוריון, ובכלל זה אי-עמידה במדיניות ניהול הסיכונים ובתיאבון הסיכון של הבנק, דוחות ביקורת שניתנו בקשר עם תחום אחריותו של העובד המרכזי ועוד. בנוסף, לדירקטוריון הסמכות להפחית, במקרים המתאימים, את המענק המשתנה המדיד לנושאי המשרה, כאשר למנכ"ל הסמכות להפחית, במקרים המתאימים, את המענק המשתנה לעובדים המרכזיים שאינם נושאי משרה. מדיניות התגמול קובעת מנגנונים שמטרתם יצירת תמריצים המבטיחים כי היקף התגמול המשתנה יושפע מהתממשות הסיכונים בפועל, כגון: מנגנון המחייב במקרים המתאימים, דחייה של תשלום חלק מהמענק המשתנה על פני שנים; הוראות המאפשרות השבה של חלק או כל המענקים המשתנים בהתקיים תנאים מסוימים; ועוד.

מעבר לאמור לעיל, לאור חוק מגבלת התגמול, היקף המענק המשתנה הינו נמוך מכפי שהיה נהוג בעבר - טרם חוקק חוק מגבלת התגמול. הפחתה זו כשלעצמה, יש בה כדי להפחית את התמריץ לנטילת סיכונים החורגים מתיאבון הסיכון של הבנק.

סקירה של הסיכונים העיקריים, המדידה שלהם והדרכים בהן מדדים אלה משפיעים על התגמול.

ד. תיאור הדרכים שבהן הבנק יוצר קשר בין ביצועים במהלך תקופת מדידת הביצועים לבין רמות התגמול

מדדי הביצוע העיקריים במדיניות התגמול (משוקללים ומחושבים על פני שלוש שנים) הינם:

- תשואה להון משוקללת של הבנק; הפער המשוקלל שבין התשואה השנתית של מניית הבנק לבין התשואה השנתית של מדד ת"א-בנקים (בנטרול מניית הבנק); יחס היעילות המשוקלל של הבנק; רכיב או רכיבים נוספים שיכול שיקבעו על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון בתחילת כל שנה.
- מדידה אישית וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריותו של העובד המרכזי הרלוונטי, כגון: התרומה לתכנון האסטרטגי של הבנק ויישום ביצוע וקידום תכניות ויעדים אסטרטגיים; התייעלות; ייזום; הובלה וקידום פרויקטים; אי-ציות לדין לרגולציה ולנהלי הבנק; אי-עמידה בהוראות מהותיות של מסמכי מדיניות שקבע הדירקטוריון; אי-עמידה במדיניות ניהול הסיכונים ובתיאבון הסיכון של הבנק; דוחות ביקורת; ועוד.

סקירה של מדדי ביצוע עיקריים עבור הבנק, עבור הרמה העליונה של קווי עסקים ומדדי ביצוע אישיים.

דיון בדרך שבה סכומים בגין תגמול אישי קשורים לביצועים של הבנק בכללותו ולביצועים אישיים. ראו לעיל.

בהתאם למדיניות התגמול, זכאותם של כלל העובדים המרכזיים בבנק (לרבות נושאי המשרה בבנק) למענק השנתי המדיד מותנית בעמידה בתנאי סף של עמידת הבנק ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות הפיקוח על הבנקים בשנת המענק. בנוסף, חלק מהמענק השנתי המדיד מותנה בהשגת מינימום של תשואה להון משוקללת בשנת המענק, חלק נוסף מותנה בהשגת פער תשואה מינימלי בין התשואה השנתית המשוקללת של מניית הבנק לתשואה השנתית של מדד ת"א בנקים בנטרול מניית הבנק, וחלק נוסף מותנה בכך שיושג יחס יעילות מינימלי המשוקלל של הבנק, כולם כפי שייקבעו על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון בתחילת כל שנה, וכולם מחושבים על פני שלוש שנים כאמור.

על פי מדיניות התגמול והוראות הנב"ת, במקרה שהתגמול המשתנה גבוה מ-40% מהתגמול הקבוע השנתי מופעל מנגנון דחייה אחיד לפיו מחצית (50%) מסכום התגמול המשתנה משולמת במזומן, ומחצית נוספת של התגמול המשתנה משולמת בשלוש מנות שוות: בתום שנה, בתום שנתיים ובתום שלוש שנים. התגמול המשתנה, כולו או חלקו, יכול שיעשה בצורה של מניות ו/או מכשירים מבוססי מניות. מענק שנדחה ישתחרר רק אם במועד השחרור הבנק עומד ביחסי הלימות ההון הנדרשים (או בתנאי ההבשלה הקבועים בתגמול הוני, אם ניתן תגמול הוני, לפי העניין). במקרה שלא, השחרור יידחה עד לעמידה ביחס כאמור.

בנוסף, לדירקטוריון הבנק שיקול דעת להפחית את סכום המענק השנתי המדיד, כולו או חלקו, לנושאי המשרה בבנק, כולם או חלקם, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול. לגבי עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה - המנכ"ל רשאי להחליט, על פי שיקול דעתו, על הפחתת סכום המענק השנתי המשתנה (כולו או חלקו) לעובדים מרכזיים אלו.

דיון באמצעים בהם הבנק ישתמש בדרך כלל, כדי להתאים את התגמול במקרה שבו מדדי הביצוע יהיו חלשים, כולל הקריטריונים של הבנק לקביעת מדדי ביצוע חלשים.

ה. תיאור הדרכים שבהן הבנק מתאים את התגמול כדי להתחשב בביצועים לטווח ארוך יותר

ראו לעיל.	דיון במדיניות הבנק בהתייחס לדחייה והבשלה של תגמול משתנה, ואם החלק מהתגמול המשתנה שנדחה שונה בין עובדים שונים או בין קבוצות שונות של עובדים, תיאור הגורמים שקובעים את החלק האמור והחשיבות היחסית שלהם.
-----------	---

נוסף על האמור לעיל, על פי מדיניות התגמול, על עובד מרכזי להחזיר לבנק סכומים ששולמו לו בהתאם למדיניות התגמול, אם שולמו לו על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק (באופן ובדרך שייקבעו על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון). כמו כן, עובד מרכזי, יכול שיידרש, במקרים המתאימים, להשיב תגמולים משתנים ששולמו לו. תגמולים משתנים הינם ברי השבה לתקופה של עד 5 שנים ממועד הענקתם (ולגבי נושאי משרה - עד 7 שנים, במקרים מסוימים).	דיון במדיניות ובקריטריונים של הבנק להתאמת תגמול נדחה לפני ההבשלה וכן לאחר ההבשלה באמצעות הסדר החזר תגמול (clawback)
---	---

1. תיאור צורות שונות של תגמול משתנה בהן משתמש הבנק והשיקולים לשימוש בצורות שונות כאמור

<p>בהתאם להוראה 301A, התגמול המשתנה בשנה קלנדארית לכל אחד מהעובדים המרכזיים בבנק בנפרד, לא יעלה, בכל מקרה, על 100% מהתגמול הקבוע של אותו עובד מרכזי באותה שנה קלנדארית.</p> <p>בהתאם למדיניות התגמול, המענק השנתי המשתנה לנושאי משרה מוגבל בתקרה של 9 משכורות חודשיות. כמו כן, לפי מדיניות התגמול לעובדים מרכזיים (שאינם נושאי משרה) המענק השנתי המשתנה מוגבל בתקרה של עד 7 משכורות חודשיות לעובדים מרכזיים בתפקידי מטה ועד 9 משכורות לעובדים מרכזיים בתפקידי שדה טהור (P&L), לא כולל מענקים מיוחדים. מדיניות התגמול החלה על כלל עובדי הבנק קובעת כי התגמול המשתנה בשנה קלנדארית לכל אחד מהעובדים, לא יעלה בכל מקרה על 85% מהתגמול הקבוע של אותו עובד באותה שנה.</p>	<p>דיון ביחסים הנחשבים להולמים בין התגמול המשתנה המירבי לבין התגמול הקבוע, שנקבעו על ידי הבנק בהתאם לסעיף 13 להוראה 301A.</p>
<p>כאמור לעיל, התגמול המשתנה המירבי אינו יכול לעלות על שיעור של 100% מהתגמול הקבוע.</p>	<p>במצבים חריגים בהם הבנק קבע שהתגמול המשתנה המירבי יכול להגיע עד ליותר מ-100% מהתגמול הקבוע - פירוט היחסים שנקבעו, הסיבות לקביעת יחסים כאמור, העובדים המושפעים, תפקידים וההשפעה על הבנק.</p>
<p>על פי מדיניות התגמול, תגמול משתנה, לרבות חלק המענק השנתי המשתנה הנדחה, יכול שישולם באמצעות מניות ו/או מכשירים מבוססי מניות (דוגמת אופציות).</p>	<p>סקירת הצורות השונות של התגמול המשתנה (לדוגמא מזומן, מניות, מכשירים מבוססי מניות וצורות אחרות).</p>
<p>ההוראה במדיניות התגמול, לפיה תגמול משתנה, לרבות חלק המענק השנתי המשתנה הנדחה, יכול שישולם באמצעות מניות ו/או מכשירים מבוססי מניות (כגון אופציות) חלה על נושאי משרה ועובדים מרכזיים. הגורמים הקובעים את אופן תשלום התגמול המשתנה, הם ועדת התגמול והדירקטוריון (וכן האסיפה הכללית ככל שיידרש אישורה על פי הוראות כל דין).</p>	<p>דיון על השימוש בצורות שונות של תגמול משתנה, וכן, אם התמהיל של הצורות השונות של תגמול משתנה שונה בין עובדים שונים או בין קבוצות שונות של עובדים, תיאור הגורמים שקובעים את התמהיל והחשיבות היחסית שלהם.</p>

תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (REM1)

		א		ב	
		2022		2023	
		א	ב	א	ב
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
		עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה	עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה
		במיליוני ש"ח		סכום התגמול	
1	תגמול קבוע	15	116	19	120
2	סך תגמול קבוע	28	93	30	97
3	מזה: מבוסס מזומן	28	93	30	97
4	מזה: נדחה	-	-	-	-
5	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	-	-	-	-
6	מזה: נדחה	-	-	-	-
7	מזה: צורות אחרות	-	-	-	-
8	מזה: נדחה	-	-	-	-
9	תגמול משתנה מספר העובדים	13	110	16	114
10	סך תגמול משתנה	15	49	19	38
11	מזה: מבוסס מזומן	6	34	7	30
12	מזה: נדחה	4	6	3	7
13	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים ^(*)	5	9	9	1
14	מזה: נדחה	5	9	9	1
15	מזה: צורות אחרות	-	-	-	-
16	מזה: נדחה	-	-	-	-
17	סך תגמול	43	142	49	135

(א) הגילוי בטבלה לעניין זה משקף הענקה בפועל של מכשירים מבוססי מניות בשנת הדיווח (2023) לנושאי משרה ועובדים מרכזיים אחרים בבנק, ולפיכך איננו משקף את הרישום החשבונאי של מכשירים אלו בדוחותיו הכספיים של הבנק. לגבי מרבית נושאי המשרה האופציות הונפקו כנגד סכומים שהופרשו בספרי הבנק בעבר.

תשלומים מיוחדים (REM2)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023

תשלומי פיצויים		מענקים בעת החתימה		בנוסים מובטחים		
סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	
-	-	1	2	-	-	נושאי משרה בכירה
-	-	1	4	-	-	עובדים מרכזיים אחרים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

תשלומי פיצויים		מענקים בעת החתימה		בנוסים מובטחים		
סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	
-	-	1	1	-	-	נושאי משרה בכירה
1	1	1	6	-	-	עובדים מרכזיים אחרים

תגמול נדחה (REM3)

ה	א	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023		
הסכום הכולל של התגמול הנדחה ששולם בשנת הדיווח	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	תגמול נדחה ותגמול מוחזק
במיליוני ש"ח		
נושא משרה בכירה		
מזמן	7	1
מניות	-	-
מכשירים מבוססי מזמן	-	-
אחר ^(א)	11	-
עובדים מרכזיים אחרים		
מזמן	17	2
מניות	-	-
מכשירים מבוססי מזמן	-	-
אחר ^(א)	10	-
סך הכל	45	3

ה	א	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022		
הסכום הכולל של התגמול הנדחה ששולם בשנת הדיווח	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	תגמול נדחה ותגמול מוחזק
במיליוני ש"ח		
נושא משרה בכירה		
מזמן	7	-
מניות	-	-
מכשירים מבוססי מזמן	-	-
אחר	5	-
עובדים מרכזיים אחרים		
מזמן	19	-
מניות	-	-
מכשירים מבוססי מזמן	-	-
אחר	9	-
סך הכל	40	-

(א) אחר - בגין אופציות.

הגילוי בטבלה לעניין זה משקף הענקה בפועל של מכשירים מבוססי מניות בשנת הדיווח (2023) לנושאי משרה ועובדים מרכזיים אחרים בבנק, ולפיכך איננו משקף את הרישום החשבונאי של מכשירים אלו בדוחותינו הכספיים של הבנק. לגבי מרבית נושאי המשרה האופציות הונפקו כנגד סכומים שהופרשו בספרי הבנק בעבר.

מידע נוסף על תגמול

למידע נוסף בנוגע למדיניות התגמול ראה ביאור 23 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023. לפירוט התגמולים לנושאי משרה בכירה ראה פרק שכר נושאי משרה בכירה בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2023.

תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים ובין חשיפות פיקוחיות

הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (L1)

	א+ב ^(א)	ג	ד	ה	ו	ז
31 בדצמבר 2023						
יתרות מאזניות של פריטים ש:						
יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו						
לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון		כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון שוק ^(א)	
						במיליוני ש"ח
נכסים						
מזומנים ופיקדונות בבנקים	105,476	103,608	1,868	-	-	-
ניירות ערך ^(א)	160,048	134,739	13,776	4,012	13,677	-
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	3,053	-	3,053	-	-	-
אשראי לציבור	426,203	414,996	11,207	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי	(6,717)	(6,717)	-	-	-	-
אשראי לציבור, נטו	419,486	408,279	11,207	-	-	-
אשראי לממשלה	1,806	1,806	-	-	-	-
השקעות בחברות מוחזקות	4,014	3,371	-	-	-	643
בניינים וציוד	2,874	2,874	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים ^(ב)	27,410	-	27,410	-	17,712	-
נכסים אחרים	7,330	7,330	-	-	-	-
סך נכסים	731,497	662,007	57,314	4,012	31,389	643
התחייבויות						
פיקדונות הציבור	567,824	-	-	-	-	567,824
פיקדונות מבנקים	20,776	-	-	-	-	20,776
פיקדונות הממשלה	160	-	-	-	-	160
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	13,776	-	-	-	-	13,776
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	32,114	-	-	-	-	32,114
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^(ב)	26,636	-	26,636	-	26,520	-
התחייבויות אחרות	15,709	-	-	-	-	15,709
סך התחייבויות	676,995	-	26,636	-	26,520	650,359

(א) בסיס האיחוד החשבונאי ובסיס האיחוד הפיקוחי של הבנק זהים.

(ב) הסכומים אינם כוללים יתרות ששימשו בחישוב סיכון מט"ח לרבות פוזיציות מבינות במט"ח, ליתרות אלו ראה ביאור 31 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

(ג) ניירות ערך אשר הופקדו כביטחונות בעבור פעילות במכשירים נגזרים בסליקה מרכזית אצל חברי מסלקה כפופים הן למסגרת סיכון אשראי (בגין סיכון מנפיק נייר הערך) והן למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי (בגין סיכון האשראי של הצד הנגדי בו הופקדו הניירות כביטחון).

(ד) מכשירים נגזרים בתיק למסחר כפופים הן למסגרת סיכון שוק והן למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי.

31 בדצמבר 2022						א+ב ^(א)
ז	ו	ה	ד	ג		
יתרות מאזניות של פריטים ש:						
לא כפופים לדרישות הון או כפופים לינוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון שוק ^(א)	כפופים למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו	יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו
במיליוני ש"ח						
נכסים						
-	-	-	4,600	181,969	186,569	מזומנים ופיקדונות בבנקים
-	2,260	3,174	3,952	75,012	82,950	ניירות ערך ^(א)
-	-	-	3,034	-	3,034	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	-	-	5,489	384,279	389,768	אשראי לציבור
-	-	-	-	(4,986)	(4,986)	הפרשה להפסדי אשראי
-	-	-	5,489	379,293	384,782	אשראי לציבור, נטו
-	-	-	-	1,109	1,109	אשראי לממשלה
1,205	-	-	-	3,742	4,947	השקעות בחברות כלולות
-	-	-	-	2,735	2,735	בניינים וציוד
-	-	-	-	-	-	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
-	17,186	-	26,638	-	26,638	נכסים בגין מכשירים נגזרים ^(ב)
-	-	-	-	6,402	6,402	נכסים אחרים
1,205	19,446	3,174	43,713	650,262	699,166	סך נכסים
התחייבויות						
557,084	-	-	-	-	557,084	פיקדונות הציבור
22,306	-	-	-	-	22,306	פיקדונות מבנקים
247	-	-	-	-	247	פיקדונות הממשלה
3,952	-	-	-	-	3,952	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
27,805	-	-	-	-	27,805	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
-	23,226	-	23,311	-	23,311	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^(ב)
15,018	-	-	-	-	15,018	התחייבויות אחרות
626,412	23,226	-	23,311	-	649,723	סך התחייבויות

- (א) בסיס האיחוד החשבונאי ובסיס האיחוד הפיקוחי של הבנק זהים.
- (ב) הסכומים אינם כוללים יתרות ששימשו בחישוב סיכון מט"ח לרבות פוזיציות מבניות במט"ח, ליתרות אלו ראה ביאור 31 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.
- (ג) ניירות ערך אשר הופקדו כביטחונות בעבור פעילות במכשירים נגזרים בסליקה מרכזית אצל חברי מסלקה כפופים הן למסגרת סיכון אשראי (בגין סיכון מנפיק נייר הערך) והן למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי (בגין סיכון האשראי של הצד הנגדי בו הופקדו הניירות כביטחון).
- (ד) מכשירים נגזרים בתיק למסחר כפופים הן למסגרת סיכון שוק והן למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי.

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2)

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	31 בדצמבר		
	2022	2023	
	במיליוני ש"ח		
			נכסים
-	186,569	105,476	מזומנים ופיקדונות בבנקים
-	82,950	160,048	ניירות ערך ¹
14	917	1,059	ימזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
-	82,033	158,989	ימזה: ניירות ערך אחרים
-	389,768	426,203	אשראי לציבור
-	(4,986)	(6,717)	הפרשה להפסדי אשראי
12	(5,167)	(6,582)	ימזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2 ²
-	181	(135)	ימזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
-	384,782	419,486	אשראי לציבור, נטו
-	1,109	1,806	אשראי לממשלות
-	4,947	4,014	השקעות בחברות כלולות ¹
15	2,499	2,117	ימזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
6	1,205	643	ימזה: מוניטין
-	2,735	2,874	בניינים וציוד
-	6,402	7,330	נכסים אחרים ¹
-	5,199	5,869	ימזה: נכסי מס נדחה ²
8	-	-	ימזה: נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
10	384	605	ימזה: מיסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
16	4,825	5,383	ימזה: מיסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי, אשר סכומם אינו עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
13	(10)	(119)	ימזה: נכסי מס נדחה אחרים בהתאם להוראות המעבר, תכנית התייעלות ועקום ממוצע
-	1,203	1,461	ימזה: נכסים אחרים נוספים
6	-	-	ימזה: מוניטין
-	3,034	3,053	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	26,638	27,410	נכסים בגין מכשירים נגזרים
-	699,166	731,497	סך כל הנכסים

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
	2022	2023	
התחייבויות והון			
-	557,084	567,824	פיקדונות הציבור
-	22,306	20,776	פיקדונות מבנקים
-	247	160	פיקדונות מממשלות
-	27,805	32,114	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ¹
-	20,258	23,303	ימזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
-	7,547	8,811	ימזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי ²
א11	7,547	8,811	ימזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
11	-	-	ימזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
-	15,018	15,709	התחייבויות אחרות ¹
12	581	706	ימזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד ²
-	3,952	13,776	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	23,311	26,636	התחייבות בגין מכשירים נגזרים ¹
9	21	16	ימזה: בגין סיכון האשראי העצמי
-	649,723	676,995	סך כל ההתחייבויות
-	5	5	זכויות שאינן מקנות שליטה ¹
4	-	-	ימזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
5	-	-	ימזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 2
-	49,438	54,497	הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי ¹
1	7,132	7,111	ימזה: הון מניות רגילות
1	2,829	2,250	ימזה: פרמיה על מניות רגילות
2	42,774	47,720	ימזה: עודפים
3	(1,942)	(1,515)	ימזה: רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות של ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
3	(12)	(7)	ימזה: הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים
3	54	85	ימזה: קרנות אחרות
3	(1,397)	(1,147)	ימזה: רווחים (הפסדים) מהתאמות בגין הטבות לעובדים שנכללו בהון הפיקוחי
-	49,443	54,502	סך כל ההון העצמי
-	699,166	731,497	סך כל ההתחייבויות וההון

המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (LI2)

	א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2023					
פריטים שחלה עליהם:					
	סך הכל	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון אשראי של מסגרת סיכון שוק
במיליוני ש"ח					
1	730,854	662,007	4,012	57,314	31,389
	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי LI1)				
2	26,636	-	-	26,636	26,520
	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד (על פי מתכונת גילוי LI1)				
3	704,218	662,007	4,012	30,678	4,869
	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי				
4	217,165	70,550	-	17,566	-
	סכומים חוץ-מאזניים ⁽¹⁾				
5	448	-	-	448	-
	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2 ⁽²⁾				
6	6,582	6,582	-	-	-
	הבדלים הנגרמים מהפרשות ⁽³⁾				
7	10,006	154	-	-	9,852
	התאמות אחרות ⁽⁴⁾				
8	938,419	739,293 ⁽⁵⁾	4,012	48,692	14,721
	סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות				

	א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2022					
פריטים שחלה עליהם:					
	סה"כ	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון אשראי של מסגרת סיכון שוק
במיליוני ש"ח					
1	697,961	650,262	3,174	43,713	19,446
	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי LI1)				
2	23,311	-	-	23,311	23,226
	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד (על פי מתכונת גילוי LI1)				
3	674,650	650,262	3,174	20,402	(3,780)
	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי				
4	187,736	63,053	-	15,789	-
	סכומים חוץ-מאזניים ⁽¹⁾				
5	1,988	-	-	1,988	-
	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2 ⁽²⁾				
6	5,167	5,167	-	-	-
	הבדלים הנגרמים מהפרשות ⁽³⁾				
7	(11,989)	436	-	-	(12,425)
	התאמות אחרות ⁽⁴⁾				
8	857,552	718,918 ⁽⁵⁾	3,174	38,179	(16,205)
	סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות				

הבהרות להבדלים בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית (LIA):

- (א) למטרות פיקוחיות, הבנק משתמש במערך קיזוז (Netting Set) בעסקאות נגזרים, בהתאם לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, כאשר קיימים הסכמי התחשבות דו צדדיים תקפים. בהצגת יתרות הנגזרים במאזן לא מבוצע קיזוז.
- (ב) בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, ההפרשה הקבוצתית שנכללה בהון רובד 2 אינה מנוכה מהחשיפות לחישוב סיכון האשראי.
- (ג) קיזוזים בין הפוזיציות בתיק למסחר והחלת מקדמים בהתאם לשיטת המח"מ בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208, וכן התאמות בגין מיסים נדחים ותכנית התייעלות.
- (ד) הוספת פריטים חוץ מאזניים המהווים סיכון אשראי (קווי עסקים וערבויות), לרבות מרכיבי חשיפה עתידית פוטנציאלית בגין תנדוטיות של מכשירים נגזרים.
- (ה) הפער בסכומי חשיפה למטרות פיקוחיות באשראי נובע בעיקר מסכומים המשוקללים ב-250% הנכללים ב-LI2 ואינם נכללים ב-CR4.

תוספת ב' - איגוח

חשיפות איגוח (SECA)

חשיפות האיגוח של הבנק, בהתאם להוראות הלימות ההון, נובעות מהשקעה בתיק הנוסטרו.

ניירות ערך מגובי נכסים מאופיינים בפיזור רחב של לוויים. בחלק מהמכשירים אף קיימת חלוקה לשכבות ברמות סיכון שונות המאפשרות לבנק גמישות בהתאמת ההשקעה לתיאבון הסיכון.

מרבית השקעות הבנק במוצרים מאוגחים הינן בערבות מלאה או משתמעות של ממשלת ארה"ב. בשנת 2023 הבנק לא השקיע במוצרים סינתטיים או באיגוח מחדש.

ככלל, בהשקעה במוצרים מאוגחים נשמרת העדפה לניהול בעיקר באמצעות התיק הבנקאי.

ניהול הסיכונים במוצרים המאוגחים מבוצע תוך מעקב שוטף אחר התפתחות מדדי הסיכון ובחינת העמידה במגבלות ובתרחישי קיצון. המעקב מבוצע ביחידות בקרה וניהול סיכונים ייעודיות ועצמאיות מנטלי הסיכון. בנוסף, מתקיימים דיונים תקופתיים ייעודיים המתמקדים בתמונת הסיכונים הכוללת של המוצרים המאוגחים בהשתתפות הגורמים הרלוונטיים הן מקו ההגנה הראשון והן מקו ההגנה השני.

למידע נוסף ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

תיאור חשיפות האיגוח
חשיפות איגוח בתיק הבנקאי^(א) (SEC1)

א	ב	ג	ה	ו	ז	ט	י	יא
31 בדצמבר 2023								
	התאגיד הבנקאי פועל כיזם	התאגיד הבנקאי פועל כמממן	התאגיד הבנקאי פועל כמשקיע					
	סיכום מסורתי	סיכום ביניים	סיכום מסורתי	סיכום ביניים	סיכום מסורתי	סיכום ביניים	סיכום מסורתי	סיכום ביניים
במיליוני ש"ח								
1	קמעונאי (סך הכל), מזה:	-	-	-	-	11,182	-	11,182
2	משכנתא לדיור	-	-	-	-	10,823	-	10,823
3	כרטיסי אשראי	-	-	-	-	-	-	-
4	חשיפות קמעונאיות אחרות	-	-	-	-	359	-	359
6	סיטונאי (סך הכל), מזה:	-	-	-	-	4,361	-	4,361
7	הלוואות לתאגידים	-	-	-	-	4,361	-	4,361
8	משכנתא מסחרית	-	-	-	-	-	-	-
11	איגוח מחדש	-	-	-	-	-	-	-

א	ב	ג	ה	ו	ז	ט	י	יא
31 בדצמבר 2022								
	התאגיד הבנקאי פועל כיזם	התאגיד הבנקאי פועל כמממן	התאגיד הבנקאי פועל כמשקיע					
	סיכום מסורתי	סיכום ביניים	סיכום מסורתי	סיכום ביניים	סיכום מסורתי	סיכום ביניים	סיכום מסורתי	סיכום ביניים
במיליוני ש"ח								
1	קמעונאי (סך הכל), מזה:	-	-	-	-	7,335	-	7,335
2	משכנתא לדיור	-	-	-	-	7,098	-	7,098
3	כרטיסי אשראי	-	-	-	-	-	-	-
4	חשיפות קמעונאיות אחרות	-	-	-	-	237	-	237
6	סיטונאי (סך הכל), מזה:	-	-	-	-	3,632	-	3,632
7	הלוואות לתאגידים	-	-	-	-	3,632	-	3,632
8	משכנתא מסחרית	-	-	-	-	-	-	-
11	איגוח מחדש	-	-	-	-	-	-	-

(א) היתרות בגילוי משקפות את חשיפת האשראי (EAD) לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני ולפני השפעת מפחיתי סיכון אשראי.

חשיפות איגוח בתיק למסחר (SEC2)

	א	ב	ג	ה	ו	ז	ט	י	יא
31 בדצמבר 2023									
	התאגיד הבנקאי פועל כיזם			התאגיד הבנקאי פועל כמממן			התאגיד הבנקאי פועל כמשקיע		
	סיכום מסורתי		סיכום ביניים		סיכום מסורתי		סיכום ביניים		
	במיליוני ש"ח								
1	-	-	-	-	-	-	25	-	25
	קמעונאי (סך הכל), מזה:								
2	-	-	-	-	-	-	20	-	20
	משכנתא לדיור								
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	כרטיסי אשראי								
4	-	-	-	-	-	-	5	-	5
	חשיפות קמעונאיות אחרות								
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	סיטונאי (סך הכל), מזה:								
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	הלוואות לתאגידים								
31 בדצמבר 2022									
	התאגיד הבנקאי פועל כיזם			התאגיד הבנקאי פועל כמממן			התאגיד הבנקאי פועל כמשקיע		
	סיכום מסורתי		סיכום ביניים		סיכום מסורתי		סיכום ביניים		
	במיליוני ש"ח								
1	-	-	-	-	-	-	33	-	33
	קמעונאי (סך הכל), מזה:								
2	-	-	-	-	-	-	25	-	25
	משכנתא לדיור								
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	כרטיסי אשראי								
4	-	-	-	-	-	-	8	-	8
	חשיפות קמעונאיות אחרות								
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	סיטונאי (סך הכל), מזה:								
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	הלוואות לתאגידים								

חישוב דרישות ההון

חשיפות איגוח בתיק הבנקאי ודרישות ההון הקשורות אליהן - תאגיד בנקאי הפועל כזים או כמממן (SEC3)

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 וליום 31 בדצמבר 2022, הבנק לא מעורב בפעילות של איגוח נכסים, הן כזים והן כמממן עבור גופים אחרים.

חשיפות איגוח בתיק הבנקאי ודרישות ההון שקשורות אליהן - תאגיד בנקאי הפועל כמשקיע (SEC4)

	א	ב	ג	ד	ה	ח	ט	יב	יג	יז
31 בדצמבר 2023										
	ערכי חשיפה לפי שיעור RWA ^(א)			ערכי חשיפה לפי גישת הפיקוח			RWA לפי גישת הפיקוח			הקצאת הון אחרי יישום התקרה
	עד 20%	20-50%	50-100%	100-1250%	1250%	1250%	SA/SSF A	1250%	SA/SSF A	1250%
במיליוני ש"ח										
1	3,681	259	72	-	-	4,012	-	938	-	117
2	3,681	259	72	-	-	4,012	-	938	-	117
3	3,681	259	72	-	-	4,012	-	938	-	117
4	493	168	15	-	-	676	-	198	-	25
5	3,188	91	57	-	-	3,336	-	740	-	93
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	א	ב	ג	ד	ה	ח	ט	יב	יג	יז
31 בדצמבר 2022										
	ערכי חשיפה לפי שיעור RWA ^(א)			ערכי חשיפה לפי גישת הפיקוח			RWA לפי גישת הפיקוח			הקצאת הון אחרי יישום התקרה
	עד 20%	20-50%	50-100%	100-1250%	1250%	1250%	SA/SSF A	1250%	SA/SSF A	1250%
במיליוני ש"ח										
1	2,892	218	64	-	-	3,174	-	751	-	94
2	2,892	218	64	-	-	3,174	-	751	-	94
3	2,892	218	64	-	-	3,174	-	751	-	94
4	394	85	15	-	-	494	-	136	-	17
5	2,498	133	49	-	-	2,680	-	615	-	77
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(א) היתרות בגילוי משקפות את חשיפת האשראי (EAD) לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני ולפני השפעת מפחיתי סיכון אשראי לרבות ערבויות.

מקרא

KM	Key Metrics
OV	Overview
CC	Capital Composition
LR	Leverage Ratio
CR	Credit Risk
CCR	Counterparty Credit Risk
MR	Market Risk
LIQ	Liquidity
REM	Remuneration
LI	Linkages
SEC	Securitization